

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Mateja Modic

Starševska vzgoja vrtčevskih otrok

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Mateja Modic

Starševska vzgoja vrtčevskih otrok

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo z družino

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2019

Zahvaljujem se mentorici, red. prof. dr. Vesni Leskošek za pomoč in vodenje pri pisanju magistrskega dela.

Hvala vsem staršem, ki ste s sodelovanjem v raziskavi pripomogli, da je delo nastalo.

Hvala možu in družini za vse spodbudne besede, za podporo in nasvete v času pisanja naloge.

Povzetek: V magistrskem delu raziskujem kako starši dandanes vzgajajo, kakšne cilje si postavljajo in na kakšen način želijo te cilje doseči, kako postavljajo meje otrokom, kako jih ohranjajo ter kako se otroci na postavljene meje odzivajo. Raziskujem tudi načine kaznovanja in nagrajevanja, komunikacijo med družinskimi člani in zahteve po samostojnosti ter odzivanje nanje. Ker ima vzgoja velik vpliv na izid posameznika, sem se dotaknila tudi področja lastne vzgoje iz otroštva ter njenih vplivov na današnjo vzgojo, vplivov zunanjega okolja na vzgojo otrok ter samega partnerskega odnosa.

V teoretičnem delu opisujem vrednote v vzgoji, ki jih je vredno graditi in ohranjati v družini. Ker na vzgojo otroka ne vpliva zgolj vzgoja staršev, pač pa tudi drugi naravni in kulturni dejavniki, sem opisala tudi vpliv dednosti, okolja in lastne aktivnosti. Predstavim tudi izzive v starševstvu, kot so avtoriteta, vzpostavljanje meja, nagrajevanje in kaznovanje, poleg tega pa tudi vpliv lastne vzgoje. Ne nazadnje nisem mogla mimo partnerskega odnosa ter spoprijemanja s konflikti v partnerskem odnosu, saj je grajenje in ohranjanje dobrega odnosa za otrokovo dobro počutje in optimalen razvoj, bistvenega pomena.

V empiričnem delu je bilo izvedenih devet intervjujev s starši, od tega so sogovorniki treh intervjujev starši enega otroka, pet parov ima dva ali več otrok, en intervju pa je bil izveden z razvezano mamico. Intervjuji so delno strukturirani in kvalitativni. Vprašanja so odprtega tipa, razlikujejo pa se glede na obliko družine. Družine z enim otrokom odgovorijo na 13 vprašanj, družine z dvema ali več otroki na 14, razvezan starš pa na 17 vprašanj. Podatki so analizirani kvalitativno, z odprtim kodiranjem.

Namen raziskave je bil raziskati doseganje cilja vzgoje glede na zunanje dejavnike, ki vplivajo na otroka, iskanje opore pri doseganju cilja, raziskovanje načinov kaznovanja in nagrajevanja z namenom vzdrževanja in ohranjanja meja ter spopadanje z medosebnimi konflikti pred otroki.

Ugotovila sem, da se kljub vsem obveznostim v vsakdanjem življenju, starši še vedno vzamejo čas za skupno preživljanje prostega časa, da si starši želijo za svoje otroke razvoj v samostojne, samozavestne in delovne osebe. Spoznala sem, da pri načrtovanju vzgoje literatura o vzgoji ni imela posebnega vpliva, saj so se bolj zanašali na lastne občutke in odzivanje na potrebe otrok. Spoznala sem tudi, da se kar nekaj sogovornikov izogiba zasidranim vzorcem vzgoje iz otroštva in jih skuša odpraviti, skušajo pa ohraniti učinkovite metode vzgoje in uporabne nasvete bližnje okolice za vzgojo, ki bo čim boljša za otroka.

Ključne besede: družina, vzgoja, starši, starševstvo, otroci, meje, avtoriteta, odnos, protektivno otroštvo, socialno delo z družino

Title: Parental education of kindergarten children

Abstract: In my master's thesis I have been researching how parents are raising their children today, what goals they are setting and how they want to achieve them, how to set and keep limits for children and how children respond to the boundaries. I have also been researching different ways of punishing and rewarding, communication between family members and demands for autonomy as well as responding to them. Since education has a major impact on the outcome of an individual, I have also touched upon the area of my own childhood upbringing and its effects on today's upbringing, the effects of the external environment on the upbringing of children and the relationship between partners.

In the theoretical part, I have described the values in upbringing that are worth fostering and preserving in a family. Since the upbringing of a child is not influenced solely by the parenting, but also by other natural and cultural factors, I have also described the influence of heredity, the environment and individual's own activity. I have presented challenges in parenting, such as authority, establishing boundaries, rewarding and punishing, as well as the impact of an individual's own upbringing. Finally, I could not overlook the relationship between parents and coping with problems, since establishing and maintaining a good relationship is essential for a child's well-being and optimal development.

In empirical work, nine interviews with parents were conducted, of which three interviewees were parents of one child, five couples had two or more children and one interview was performed with divorced mother. Interviews are partially structured and qualitative. The questions are of an open type, but they differ according to the shape of the family. Families with one child answered 13 questions, families with two or more children answered 14 questions and divorced parent answered on 17 questions. The data is analyzed qualitatively, with open encoding.

The purpose of the research was to investigate the achievement of the goal of education according to the external factors affecting a child, to find support in achieving the goal, to investigate the methods of reward and punishment with an intention of maintaining the boundaries and tackling interpersonal conflicts with children.

I have found out that despite all the obligations in everyday life, parents still take time to spend their free time together. They want their children to develop into independent, self-confident and hardworking people. I realized that the literature on parenting did not have any special influence on parents planning how to raise their children. Parents rely on their own feelings more and they respond to the needs of their children. I have also realized that quite a few interlocutors avoid and eliminate anchored patterns of upbringing from their childhood while trying to maintain effective methods of parenting and useful advice of the surrounding environment to bring up their child in the best possible way.

Key words: family, education, parents, parenthood, children, borders, authority, relationship, protective childhood, social work with family

Kazalo

1. Teoretični uvod	1
1.1. Družina in vzgoja	1
1.2. Vzgoja in vrednote	3
1.2.1. Enakovrednost.....	4
1.2.2. Integriteta	5
1.2.3. Avtentičnost	6
1.2.4. Odgovornost.....	7
1.2.5. Delovne navade.....	7
1.3. Posameznikov razvoj in njegovi dejavniki.....	8
1.3.1. Dednost.....	9
1.3.2. Okolje	9
1.3.3. Samodejavnost ali lastna aktivnost	10
1.4. Izzivi starševstva.....	10
1.4.1. Avtoriteta	10
1.4.2. Vzpostavljanje meja.....	12
1.4.3. Nagrajevanje in kaznovanje	14
1.4.4. Zaščitniško ali protektivno starševstvo	17
1.5. Lasten zgled, lastna vzgoja.....	18
1.6. Odnosi med staršema.....	19
1.6.1. Odnosi med ločenima ali razvezanima staršema	21
2. Opredelitev problema	26
2.2. Raziskovalna vprašanja.....	26
3. Metodologija	27
3.1. Vrsta raziskave	27
3.2. Raziskovalni instrumenti in viri podatkov.....	27
3.3. Populacija in vzorčenje	28
3.4. Zbiranje podatkov	28
3.5. Obdelava in analiza podatkov	29
3.5.1. Odprto kodiranje	29
3.5.2. Osno kodiranje	30
4. Rezultati.....	31
5. Razprava	41
6. Sklepi	46

7. Predlogi	48
8. Literatura	50
9. Priloge	54
9.1. Priloga 1 – Vprašalnik	54
9.2. Priloga 2 – Intervjuji	55
9.2.1. Intervju A.....	55
9.2.2. Intervju B.....	57
9.2.3. Intervju C.....	59
9.2.4. Intervju D	61
9.2.5. Intervju E.....	64
9.2.6. Intervju F	67
9.2.7. Intervju G	69
9.2.8. Intervju H	71
9.2.9. Intervju I.....	73
9.3. Priloga 3 – Odprto kodiranje intervjujev	77
9.3.1. Odprto kodiranje intervjuja A	77
9.3.2. Odprto kodiranje intervjuja B.....	81
9.3.3. Odprto kodiranje intervjuja C.....	86
9.3.4. Odprto kodiranje intervjuja D	90
9.3.5. Odprto kodiranje intervjuja E.....	97
9.3.6. Odprto kodiranje intervjuja F	102
9.3.7. Odprto kodiranje intervjuja G	109
9.3.8. Odprto kodiranje intervjuja H	112
9.3.9. Odprto kodiranje intervjuja I	115
9.4. Priloga 4 – Osno kodiranje	123

Kazalo grafov

Graf 1. 1 Hierarhija vrednot po Musku	4
---	---

Kazalo tabel

Tabela 1 Odprto kodiranje intervjuja A.....	77
Tabela 2 Odprto kodiranje intervjuja B.....	81
Tabela 3 Odprto kodiranje intervjuja C.....	86
Tabela 4 Odprto kodiranje intervjuja D	90
Tabela 5 Odprto kodiranje intervjuja E	97
Tabela 6 Odprto kodiranje intervjuja F	102
Tabela 7 Odprto kodiranje intervjuja G	109

1. Teoretični uvod

1.1. Družina in vzgoja

Definicij o vzgoji je veliko, lahko bi rekli da toliko, kolikor je ljudi. Vsak posameznik ima svojo predstavo o tem, kaj je dobra in primerna vzgoja za njegovega otroka. Slovar slovenskega knjižnega jezika nam ponuja splošno definicijo vzgoje, in sicer pravi, da je to »duhovno in značajsko oblikovanje, zlasti otroka«. Govorimo torej o intencionalnem oziroma namernem delovanju posameznika, ki je usmerjeno v drugega (otroka, mladostnika). To je interakcijskem procesu razvoja osebnosti vzgajanca, oblikovanje navad, interesov, volje, čustev, motivov in podobno. »[V]zgoja [je] vedno določena oblika vodenja otroka ter določanja/razkrivanja vrednostnih okvirov (paradigem), ki so podlaga človekovi načrtni dejavnosti [...]« (Kroflič, 1997a, str. 54). Bogdan Žorž (2012, str. 32) pravi, da je vzgoja:

»zapleten proces, ki ga sooblikujejo zavestni, načrtni vplivi staršev, učenje, nezavedni procesi, ki jim je otrok pasivno ali aktivno priča, v katere je vključen (od prenosa vzorcev, do travmatskih izkušenj), vplivi vrstniškega okolja, vplivi učiteljev in vzgojiteljev, vplivi širšega okolja (od vplivov medijev do vplivov, ki jih imajo življenjski stiki z okoljem)«.

Po mnenju Jasperja Juula (2010, str. 13) »v vzgoji ni ene same pravilne poti«, a prepričana sem, da starši naredijo najboljše, kot le lahko. Določena ravnanja staršev, ki bi jih lahko opisali kot neprimerna ali napačna, so običajno posledica strahu, nemoči, negotovosti ali obupa, ne pa tega, da bi starš želel otroku zavestno škoditi. Starši imajo izredno težko nalogo, saj so iznenada postavljeni na položaj, ki bo za vedno vplival na življenje njihovega otroka. Sem so postavljeni brez kakršnih koli izkušenj, le z morebitnimi nasveti in bežno predstavo o tem kako naj bi starševsko vlogo opravljali oziroma izpolnjevali. Dejanja staršev so v prvih letih otrokovega življenja ključnega pomena za njegov nadaljnji razvoj in izoblikovanje lastne osebnosti. Vse, kar starši počnejo in govorijo, ima neko težo, včasih to pripelje do zelenih, včasih pa do nezaželenih posledic. Ne glede na izid pa je cilj vzgoje pri starših in vzgojiteljih podoben: »seznanjanje otroka z vrednotami ter spodbujanje moralnega razsojanja« (Peček 2009, str. 22). Ko otrok postane samostojno bitje, ko z vzgojo razvije določene zmožnosti, ki mu omogočijo avtonomno preživetje v času in prostoru in, ko se v vsakdanjem življenju krepí njegova aktivna vloga, ki mu oblikuje samostojno držo, je cilj vzgoje dosežen.

»V procesu pomoči pri socialnem delu z družinami gre za raziskovanje in soustvarjanje dobrih izidov za vse udeležene v rešitvi. Cilj je raziskovanje in soustvarjanje boljših pogojev za življenje posameznika v družini ali zunaj nje oziroma za podporo družini, da se kot skupnost ohrani, preoblikuje ali razide« (Kodele, Mešl, 2016, str. 23).

Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 130-131) definira družino z naslednjimi besedami:

»Družino tvorijo dva ali več posameznikov, ki so v interakciji, imajo skupne motive in cilje; povezujejo jih skupna pravila, norme in vrednote; odnose v njej odraža in določa relativno trajna struktura statusov in vlog, v družini se oblikujeta zanjo značilna struktura moči in način vodenja; izoblikuje se relativno trajna mreža komunikacij ter statusov in vlog posameznih družinskih članov; diferencirajo se vloge glede na delitev dela; razločijo se čustveni odnosi med člani.«

Satir (1995, str. 15-22) ločuje družine na uspešne in motene. Diferenciacija med »tipično«, »idealno«, »zdravo«, »normalno« ali »optimalno« družino in med tisto drugo, ki odstopa, ni prisotna zaradi konstrukcij dominantne in podrejene skupine, niti zaradi želja po zatiranju ene od skupin. Pojme »normalnosti« je potrebno raziskati »ker še vedno globoko vplivajo na procese pomoči družinam, na socialno politiko in na popularne medije« (Mešl, 2008, str. 87), potrebno jih je raziskati tudi zato, »da bi imeli v socialnem delu besede za oblikovanje dobrih izidov, za raziskovanje in ubesedenje dobrih možnosti, zaželenih razpletov« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 48). Strokovnjaki na tak način lažje pomagajo družinam v stiski, so pa tudi v takem položaju, kjer morajo izredno paziti, da ne pride do privilegiranosti enih in stigmatiziranosti drugih. Satir v svoji diferenciaciji pravi, da je motene družine možno prepoznati preko družinske olikanosti, ki jo dajejo na svetovalnih razgovorih, obenem pa je zaznati dolgočasje družinskih članov. Včasih je ozračje polno zle slutnje, kot zatišje pred nevihto in samo čakamo, kdaj bo udarila strela; spet drugič je v pogovorih veliko skrivnostnosti. »V motenih družinah govorijo o stiskah telesa tako telesa kakor obrazi. Telesa so napeta in toga ali ohlapna. Obari so čemerni, žalostni ali prazni kot maska. Oči se obračajo v tla ali gledajo mimo ljudi. Ušesa sploh ne poslušajo. Glas je hripav in oster ali komaj slišen« (Satir, 1995, str. 17). Med družinskimi člani je malo znakov prijateljstva, primanjkuje veselja in občutek dajejo, da so skupaj le zaradi dolžnosti. Avtorica pravi, da je v motenih družinah velikokrat odkrila, da se člani namenoma izogibajo drug drugemu, da se namenoma z nečim zaposlijo le, da ne pride do resničnega stika med njimi. Humor članov motene družine je običajno jedek, sarkastičen, včasih pa celo grozljiv, v takih družinah pa vidi

Satir brezup, nemoč in osamljenost. Kljub temu je družina lahko »kraj, v katerem posameznik najde ljubezen, razumevanje in podporo tudi takrat, ko vse drugo odpove; kraj, kjer se lahko osvežimo in napolnimo, da bolj učinkovito obvladujemo zunanji svet« (Satir, 1995, str. 17). Vse to je možno, če je v družini moč zaznati kanček upanja, da se stvari lahko spremenijo. V uspešnih družinah je, na drugi strani, takoj možno zaznati živahnost, spoštovanje, pristnost, ljubezen, zaznati je srce in dušo. Člani si med seboj izkazujejo ljubezen, izžarevajo razum in spoštljivost do življenja. Izrazi na obrazu so sproščeni, prisoten je očesni kontakt, govor je jasen, prisotni pa so tudi dotiki, s katerimi si izkazujejo naklonjenost. »Ljubezen in skrb se kažeta predvsem, ko se ljudje odkrito pogovarjajo in drug drugemu skrbno prisluhnejo, ko so neposredni in stvarni in so preprosto skupaj« (Satir, 1995, str. 18).

Vsaka motena družina lahko postane uspešna družina. Satir (1995, str. 22) nam ponuja štiri korake, ki lahko pripomorejo k izboljšanju odnosov v družini:

1. potrebno se je zavedati, da je tudi naša družina kdaj motena družina;
2. pretekle napake si je potrebno odpustiti in si dovoliti spremembe v prepričanju, da se bodo zadeve resnično spremenile;
3. trdna odločitev, da bomo zadeve res spremenili;
4. izbrati si moramo neko dejavnost, s katero bomo proces spreminjanja začeli.

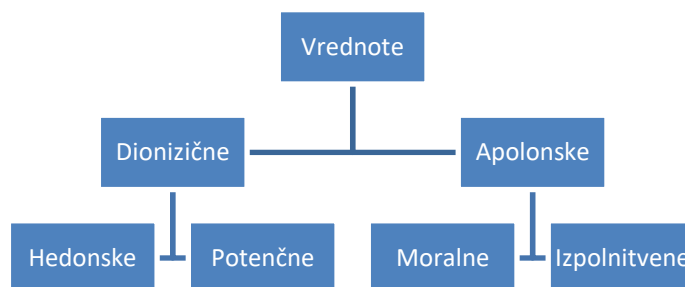
1.2. Vzgoja in vrednote

»Vrednote so posplošena in relativno trajna pojmovanja o ciljih in pojavih, ki jih visoko cenimo, ki se nanašajo na široke kategorije podrejenih objektov in odnosov in ki usmerjajo naše interese in naše vedenje kot življenjska vodila« (Musek, 2000, str. 9). So torej prepričanja o tem, kaj je dobro in prav, usmerjajo naše interese in nam narekujejo za kaj si je vredno prizadevati. Tovrstna življenjska vodila gradimo in oblikujemo vse življenje, ker pa se njihove zasnove pojavijo že v otroštvu, imajo vrednote staršev velik vpliv na oblikovanje vrednot otroka.

Musek vrednote deli na dve kategoriji, in sicer na dionizične in apolonske vrednote. Dionizične vrednote se nadalje delijo še na hedonske in potenčne, apolonske pa na moralne in izpolnitvene. Med hedonske uvršča čutne, zdravstvene in varnostne vrednote, potenčne vrednote predstavljajo statusne in patriotske vrednote, moralne oblikujejo socialne, societalne in tradicionalne vrednote, med izpolnitvene pa uvršča spoznavne, estetske, kulturne, aktualizacijske in verske vrednote. Ker se vrednote skozi življenje spreminjajo, so lahko v

določenem življenjskem obdobju v ospredju ene vrednote (npr. v adolescenci hedonske), kasneje pa se motivacijski cilji zamenjajo in so v ospredju druge vrednote (npr. izpolnitvene).

Graf 1. 1 Hierarhija vrednot po Musku

Vir: Musek, 2000, str. 48-49

Povsem naravno je, da so mlajši bolj usmerjeni k »vrednotam, ki so povezane z ugodjem, v srednjih letih so bolj usmerjeni k vrednotam, ki so povezane z močjo, ugledom, položajem, ustvarjalnostjo..., v poznejših letih pa bolj usmerjeni k vrednotam, ki so povezane s kulturo, lepoto, naravo, resnico, modrostjo...« (Žorž, 2012, str. 15). Nikjer pa seveda ne piše, da je tako stopnjevanje vrednot pravilno – vsak posameznik si lahko sam oblikuje svoje zaporedje in svoje vrednote.

Na enak način se med seboj razlikujejo tudi družine, z njimi pa tudi družinske vrednote (to so vrednote, ki so vodilo posamezni družini). Temeljne družinske vrednote otrok dobiva glede na odnose v družinskem okolju – kakršen zgled ima, takšne družinske vrednote si postavlja. Če želimo otroke naučiti vrednot, jih moramo potem živeti tudi sami, moramo jih spoštovati in uporabljati v vsakdanjem življenju. Šele takrat se bo otrok zgledoval po staršu in ga začel tudi sam posnemati. Družinski terapevt, Jasper Juul, posebej poudarja štiri vrednote, ki jih je vredno graditi in ohranjati v družini. Enakovrednost, integriteta, avtentičnost in odgovornost so družinske vrednote, ki bi naj oblikovale zdrave medosebne odnose in otroku nudile pozitivne izkušnje za prihodnost.

1.2.1. Enakovrednost

S to vrednoto želi Juul razbiti patriarhalen model družine z očetom na čelu ter izničiti neenakovredno porazdelitev moči znotraj družine. »Enakovrednost [...] izpolnjuje temeljno potrebo vsakega človeka: da je viden in slišan in da se ga kot posameznika jemlje resno« (Juul, 2009, str. 26). Moč mora najprej biti enakovredno porazdeljena med staršema, in sicer govorimo o ekonomski, družbeni in psihološki moči. Juul ugotavlja, da se sodobni starši

pogosto ne želijo sprijazniti z mislijo, da imajo moč nad svojimi otroki, in se ji zato raje izogibajo. Na tak način povzročajo škodo, saj otroci potrebujejo avtoriteto in vodstvo odraslih, ne glede na to s koliko modrosti pridejo na svet.

Če vse družinske člane obravnavamo enakovredno, pomeni, da vsakega posameznika jemljemo resno, nobenih pomembnih odločitev ne sprejemamo mimo njih, nikogar ne zatiramo ali ignoriramo, ne govorimo v njihovem imenu (vsak član ima svoj glas) in nobenemu se ne posmehujemo. Enakovredni lahko ostanemo tudi, kadar smo jezni ali žalostni, največjo grožnjo omenjeni vrednoti pa predstavljata zaničevanje in prezir, zato se jima skušamo popolnoma izogibati. Enakovredno okolje krepi samospoštovanje.

Pri komunikaciji, posebno pri prepirih, je pomembno predvsem to, da argumentiramo iz svoje perspektive in ne govorimo v imenu drugega. Govorimo torej o svojih dvomih, o svojih strahovih, o svojih željah, skratka, o vsem kar nam leži na duši. Prav je, da svoje interese zagovarjamo, izogibamo pa se temu, da zavračamo in zaničujemo mnenja drugih. To je najboljša pot, da na koncu ni nihče poražen. Prepiri ne potrebujejo zmagovalca in poraženca, pač pa iskanje konstruktivnih rešitev, da so te karseda dolgotrajne.

1.2.2. Integriteta

Družina mora skrbeti za to, da ni prizadeta integriteta (celovitost, skladnost, pristnost) nobenega člana znotraj skupine. Integriteto je potrebno krepiti, saj ta, posledično, vpliva tudi na krepitev družine kot celote. Tu je Juul mislil predvsem na človekove osnovne potrebe, kot so potreba po hrani, po obutvi, po gibanju in podobno. Te potrebe morajo biti izpolnjene, da vsak posameznik dobi možnost za optimalni razvoj in napredek. Na tej točki moramo znati ločevati potrebe od želja, kar pomeni, da ni nujno, da potrebo po lakoti zadovoljimo v dragi restavraciji, ampak si lahko kosilo skuhamo sami doma. Če odklonimo drago restavracijo, integriteta ne bo prizadeta, pač pa bo samo želja nekoga odklonjena.

Velikokrat v življenju se znajdemo v konfliktu med integriteto in sodelovanjem oziroma v precepu med individualnostjo in konformizmom, »torej med potrebo, da se razvijamo v skladu s svojimi predstavami o življenju, in pritiskom, da sodelujemo z ljudmi, ki nam največ pomenijo, jih posnemamo in se jim prilagajamo« (Juul, 2009, str. 51). Družina predstavlja najpomembnejše mesto za razvoj sebstva oziroma jaza ter osebne integritete. Znotraj nje se počutimo varne in pristne, pred nobenim se nam ni potrebno pretvarjati, brez zadržkov smo lahko to kar v resnici smo. Do ovire pridemo, ko se srečata lastna integriteta in integriteta

drugih družinskih članov. Ljudem, ki so nam blizu prevečkrat rečemo *ja* in premalokrat *ne* - v takih situacijah zanemarjamo lastno integriteto. Drugače je, ko govorimo o starših in o otrocih, saj je normalno, da morajo biti staršem potrebe njihovih otrok primarne, svoje lastne pa sekundarne. Med odraslima človekoma pa je zatiranje lastne integritete, po ugotovitvah Juula »posledica iracionalne narave in otroškega zaupanja, s katerim smo se podredili staršem« (Juul, 2009, str. 56). Drug drugega moramo spodbujati k temu, da rečemo *ne*, to pa ne velja samo za partnerje, ampak tudi za odnos starš-otrok. Tudi otroke moramo spodbujati k temu, da se naučijo reči *ne*, saj na tak način krepimo osebno integriteto in se izognemo morebitni potlačitvi zaradi slabe vesti, hkrati pa ustvarjamo tudi pravo enakovrednost družine.

1.2.3. Avtentičnost

Pri avtentičnosti gre za iskrenost in verodostojno izražanje sebe, le-ta pa predstavlja prvi pogoj za nastanek treh dejavnikov v družini: za direkten in topel stik (tako med partnerjema, kot tudi med starši in otroki), za razvoj osebne avtoritete (prevzemanje odgovornosti) ter za predelovanje in reševanje konfliktov in težav znotraj družine.

Izražamo se avtentično, torej z besedami in čustvi, ki so za nas resnični. Staršem ni potrebno biti popolni, morajo pa se potruditi po svojih najboljših močeh. »Perfekcionizem je eden najbolj škodljivih samodestruktivnih fenomenov, kar jih poznamo« (Juul, 2009, str. 70). Avtor slednjemu odločno nasprotuje, saj pravi, da perfekcionističnim staršem otrok predstavlja obliko trofeje, s katero se dan za dnem dokazujejo v uspešnosti starševanja, otrok pa posledično nosi ogromno breme odgovornosti, da sledi dokazovanju v popolnosti. Takšno pretvarjanje običajno prinese s seboj tudi občutke krivde pri (prezgodaj odraslem) otroku, saj se ne vede skladno s svojimi čustvi in željami. Slednje drži tudi za starše, ki vlogo mame oziroma očeta igrajo, namesto, da bi jo živeli. Skušajo slediti »modnim trendom« starševstva in biti otroku uslužni, da bi bile vse otrokove želje zadovoljene (otroci običajno vedo le, kaj si želijo in ne tudi kaj potrebujejo). Pretvarjajo se v perfekcionizmu, istočasno pa je v realnem življenju odnos med starši in otroki vse prej kot popoln. Takšni odnosi niso prav nič avtentični, brez te pa vzgoja običajno ne prinese zelenih rezultatov. Avtentičnost oziroma neavtentičnost v otroštvu pusti posledice v odraslosti. Če na primer kot odrasla oseba nenehno iščemo potrditev ali trpimo za občutke krivde, je to posledica vzgoje iz otroštva. Nihče se ne rodi z občutki krivde v krvi ali z agresivnim vedenjem do soljudi. Pri prvem primeru gre za posledico starševskega neznanja ali nemoči prevzemanja odgovornosti, pri drugem primeru pa za poniževanje in pasivnosti s strani staršev. Največ kar lahko naredimo je torej, da

pomagamo otrokom razvijati zdravo samospoštovanje, da postanejo čim bolj avtentični, da smo z njimi iskreni, da jih podpiramo pri iskanju svojega jaza ter, da smo v stiku z njimi tudi sami čim bolj avtentični.

1.2.4. Odgovornost

Pomanjkanje osebne odgovornosti, to je odgovornosti do svojega življenja, ima lahko za skupino, kot je družina, velike negativne posledice. Odgovornost, ki je ne sprejmemo, se lahko prenese ali na partnerja ali na otroke, zato neodgovorno ravnanje ene osebe občuti celotna družina. Vsak od družinskih članov mora nositi svojo osebno odgovornost (primerno svoji starosti), torej morajo biti odgovorni tudi otroci. Pri dveh letih začnejo aktivno raziskovati okolico tako, da želijo čim več stvari postoriti samostojno. Starši morajo v tem obdobju presoditi, katere stvari lahko resnično sami postorijo (na primer kdaj je hrana prevroča ali kdaj je otrok lačen), katere pa jim predstavljajo še prevelik zalogaj (recimo iti čez cesto brez, da bi držal očeta za roko). Sebe in svoje otroke moramo jemati resno, to pomeni:

- da [...] [jim] priznamo pravico do potreb, želja, izkustev in občutkov, kakršni dejansko so, in pravico, da jih izraža[jo], kakor jih;
- da uzremo potrebo drugega z njegovega gledišča;
- da se osredotočimo na drugega, tako da spoznavamo njegov svet, ne da bi uničevali bodisi njega samega bodisi njegove težnje
- da se odzovemo na njegova dejanja z razumevanjem in obenem upoštevaje lastni položaj (Juul, 2008, str. 116).

1.2.5. Delovne navade

Pri vrednotah je vredno omeniti tudi delovne navade, saj menim, da močno oblikujejo osebnost posameznika. Z njimi si otrok pridobi občutek pripadnosti, razvije samozavest, predvsem, pa se nauči kaj je to odgovornost. Vse te lastnosti omogočijo razvoj otroka v samostojno osebo, kar je pravzaprav cilj vzgoje.

Pri razvoju otrokovih delovnih navad imajo starši nadvse pomembno vlogo, s katero je potrebno začeti že zelo zgodaj (med 3. in 6. letom), če ne želijo doma imeti »hotelskega gosta«. Na tej točki se starši običajno delijo v dve skupini; na eni strani so starši, ki so mnenja, da so delovne navade za otroke dragocenega pomena in jih je potrebno čim prej spoznati z njimi, na drugi strani pa so starši, ki trdijo, da je treba otroke čim dlje obvarovati

pred delovnimi obveznostmi, saj jim tudi življenje v nadaljevanju ne bo prizanašalo. Težavnost delovnih opravil upoštevamo glede na otrokovo starost in sposobnost. »Prav je, da otroci po svojih močeh prispevajo k vzdrževanju skupnega doma, saj so tudi oni aktivni člani družine« (Petric, 2011, str. 25). Če otroci zgolj vidijo marljive starše, še ne pomeni, da bodo marljivi tudi sami. Če pa otrok sam sodeluje s starši pri opravljanju domačih opravil, pa obstaja velika možnost, da postane tudi sam marljiv odrasel. Sodelovanje v svetu odraslih lahko predstavlja veliko motivacijo v svetu otroka, starši morajo le omogočiti, da to željo uresničijo s primernim delom. Žorž pravi, da je delavnost naravna potreba, ki jo prinesemo ljudje s seboj na svet, je torej prirojena. Temelje ima že vsak posameznik, na starših pa je, da jo negujejo, oblikujejo in krepijo. »[P]otrebno je skrbeti za vzgojni proces, ki bo privedel do tega, da ta 'nagonska' delavnost [...] preraste na višjo raven, na raven vrednote, ki človeka res vodi k neki pristni osvoboditvi!« (Žorž, 2012, str. 64). Staršem zato svetuje, naj se osvobodijo strahu in skrbi za otrokovo varnost, če le-ta pokaže radovednost za opravljanje določenih opravil. Že predšolski otroci so sposobni na primer pospraviti igrače, pobrisati mizo za seboj, pospraviti posteljo, izprazniti koš za smeti in podobno. Potrebe otrok, v tem primeru želje po opravljanju samostojnega dela, ne smemo zatreti, še vedno smo lahko pomočniki ali tihi opazovalci, po opravljenem delu pa zasede pomembno mesto tudi pohvala, saj le-ta otroku predstavlja dodaten zagon in obliko motivacije, medtem ko z grajo to voljo le odvezujemo. Domača opravila razvijajo otrokovo samozavest in občutek odgovornosti, da so nekaj dolžni postoriti, »[z] rednim opravljanjem del [pa] si pridobivajo delovne navade in zdrav odnos do nujnosti opravljanja vsakodnevnih obveznosti« (Petric, 2011, str. 26). To pomeni, da se morajo otroci naučiti, da delo ne pomeni samo nekaj kar je momentalno in jih trenutno veseli, ampak je potrebno delati tudi stvari, ki so nujno potrebne (npr. pospravljanje igrač), čeprav jih to ne veseli. Prav ta podvig zahteva dodatno starševsko pozornost: »poleg postavljanja zahtev po pospravljanju igrač, je potrebno vztrajanje pri tem, da otrok zahtevo izpolni, in, kar je najpomembnejše, poskrbeti, da je otrok za to opravilo pohvaljen, nagrajen, da na koncu doživi občutek zadovoljstva, ugodja!« (Žorž, 2012, str. 66-67). Če otrok doživlja zadovoljstvo ob rezultatih svojega dela, je to odlična popotnica za nastanek prave vrednote delavnosti.

1.3. Posameznikov razvoj in njegovi dejavniki

Na razvoj posameznika ne vpliva samo vzgoja staršev, pač pa so tu prisotni tudi drugi dejavniki, tako naravni kot kulturni. Različne teorije zagovarjajo različna mnenja, tako imamo na eni strani nativiste, ki zagovarjajo, da na razvoj posameznika vplivajo predvsem naravne

zasnove, na drugi strani pa imamo empiriste in behavioriste, ki zagovarjajo, da človeka ustvari okolje oziroma vzgoja. V nadaljevanju bom opisala tri temeljne dejavnike, ki so med seboj v interakciji in vplivajo na razvoj posameznika.

»Nobena lastnost, dejavnost ali duševno dogajanje ne more obstajati brez večje ali manjše udeležnosti vseh dejavnikov, čeprav je vpliv dednosti, okolja in samodejavnosti različen pri različnih duševnih pojavih, v različnih razvojnih obdobjih in tudi pri različnih posameznikih« (Kompore in drugi, 2006, str. 52).

1.3.1. Dednost

Dednost so »individualne razlike med posamezniki, ki jih v določenem času in za določeno skupino ljudi pripišemo genetskemu izvoru« (Peček in Lesar, 2009, str. 72). Tu mislimo predvsem na telesne značilnosti, temperament, sposobnosti in dedne bolezni. Ne dedujemo lastnosti, pač pa gene. To so »[n]osilci dednega zapisa oz. informacij, ki nosijo program za oblikovanje posameznih značilnosti« (Kompore in drugi, 2006, str. 52).

Pri raziskovanju, koliko dednost pravzaprav določa posameznika, so se znanstveniki uprli predvsem na različne vrste raziskav družin, kot so na primer posvojitvene študije ali pa študije enojajčnih in dvojajčnih dvojčkov. Najočitnejši rezultati prihajajo iz primerjav enojajčnih dvojčkov, ki so vzgajani ločeno, saj imajo 100% enako genetsko zasnovo in različno okolje. Rezultati torej pokažejo, da so značilnosti, po katerih so si dvojčki podobni, odvisne od genetskih vplivov, tiste, v katerih se razlikujejo pa so odvisne od vplivov okolja. Geni torej ne predstavljajo sile, ki bi posamezniku vnaprej določala razvoj, predstavljajo bolj neko obliko odzivnosti na dražljaje. Dednost ima pri določenih značilnostih, kot je na primer telesna višina, večji vpliv, pri drugih, kot je na primer inteligentnost, pa manjši vpliv, a še vedno sta poleg nje tudi druga dva dejavnika, ki sooblikujeta osebnost človeka.

1.3.2. Okolje

Vpliv dednosti in okolja se prepletata že od rojstva naprej, saj kaj hitro pademo pod vpliv kulture in vzgoje. Novorojenček se rodi povsem nepripravljen za samostojno bivanje in je na začetku zato povsem odvisen od pomoči odraslih. »Brez družbenega okolja in tudi načrtne vzgoje človek ne bi postal to, s čemer se odlikuje njegov položaj med ostalimi živimi bitji, to je zavestno, relativno svobodno in odgovorno bitje« (Peček in Lesar, 2009, str. 76).

Rojeni smo v družbeno okolje, ki je za naš razvoj nujno potrebno. Družbeno okolje sestavljajo družina (vzgoja, odnosi med družinskimi člani), vrstniki (vrstniško druženje) ter širša kultura (npr. družbene vrednote) v kateri živimo. V zgodnjem otroštvu predstavlja družina večinski delež družbenega okolja otroka, otrok v vzgojnem procesu ponotranji norme in že prej omenjene vrednote in v njih raste. V adolescenci prevzamejo vrstniki vse večji delež družbenega vpliva na razvoj, ki pa je lahko tudi negativen. Kultura oziroma družba v kateri živimo pa ima bolj nezaveden vpliv na naš razvoj. V vsaki družbi obstaja določena selekcija lastnosti, ki so zaželene in nezaželene. Posamezniki si lahko sami razvijemo tiste lastnosti oziroma prevzamemo tiste družbene vrednote, ki so zaželene in cenjene, one druge pa zanemarimo. »Tako lahko rečemo, da je družba tista, ki omogoča realizacijo človekovih dispozicij, hkrati pa je tudi tista, ki omejuje posameznikov razvoj s tem, da ne daje možnosti za realizacijo cele vrste dispozicij« (Peček in Lesar, 2009, str. 78).

1.3.3. Samodejavnost ali lastna aktivnost

»[A]li se bo neka dispozicija ali natančneje, struktura dispozicij, oblikovala v določeno lastnost, [je] odvisno tudi od aktivnosti subjekta oziroma od pogojev v okolju, ki to aktivnost omogočajo in nanjo vplivajo« (Pastuović v Peček in Lesar, 2009, str. 80). Govorimo torej o notranjem vodenju, o iniciaciji subjekta, o usmerjanju v tisto smer, kamor oseba sama želi potovati, skratka, o usmerjanju svojega delovanja in lastnega razvoja. Lastna aktivnost ni nekaj nevtralnega, le-ta je družbeno pogojena že od rojstva, saj se ustvari z vzgojo in odnosi, v katere smo vpleteni kot otroci, sooblikuje pa jo lahko tudi genetska zasnova. Ta sistem okrog nas podzavestno vpliva na naše obnašanje, na implicitne sodbe, na mišljenje nasploh; predstavlja nek kulturni sistem, ki nas oblikuje v osebe, mi pa poberemo najboljše koščke tega sistema in sestavimo svojo unikatno podobo.

1.4. Izzivi starševstva

1.4.1. Avtoriteta

Ko govorimo o vzgoji, ne moremo mimo avtoritete, ki predstavlja eno najbolj perečih dilem v teoriji vzgoje. Slovar slovenskega knjižnega jezika definira avtoriteto kot ugled ali vpliv, ki izhaja iz vodilnega položaja, moči, znanja. To pomeni, da biti avtoritetna oseba ne predstavlja grozeče in omejujoče osebe, pač pa nekoga, ki ima ugled in veljavo. Predstavlja tudi osebo, ki ima znanje, na katerega se lahko zanesemo in to znanje običajno velja za »sveto«. Juul (2009, str. 134) pravi, da »temelje za osebno avtoriteto ustvarjajo avtentična čustva in občutja, ki se

jim pridružujeta še osebna integriteta in odgovornost«. Avtoriteta staršev mora biti verodostojna, če želimo, da bo imela karseda najboljši učinek. Izkoriščanje moči staršev prinese s seboj neenakovrednost odnosov v družinsko življenje, kar pa pusti na otrocih močan vtis. Občutki krivde, sramu, žalosti ali jeze ne ustvarjajo spoštovanja ter zaupanja v avtoriteto odraslega, zato je potrebno ohraniti svojo integriteto kot tudi integriteto drugih.

Kroflič definira avtoriteto kot moč vplivanja in kot »obliko pedagoškega odnosa, v katerem učitelj vodi, usmerja, pa tudi disciplinira otroka in si prizadeva, da bi ta vsebino vzgoje in izobraževanja ponotranjil in sprejel za svojo« (Kroflič, 1997a, str. 55). Opozarja pa tudi na nevarnost avtoritete, ki lahko kaj hitro postane osnova manipuliranja z ljudmi ali pa ovira pri doseganju svobode ter odgovornosti. Avtoriteta otroku prinese konflikt med potrebo po varnosti in potrebo po samostojnosti ter iskanju lastne identitete. Obenem doživlja ugodje in nelagodje, ta konflikt pa odpravi s ponotranjenjem napetosti. Težnjo po otrokovem osamosvajanju je v procesu odraščanja potrebno ustrezno »negovati«, da se otrok postopno razvije v svobodno osebnost.

»Osebna avtoriteta staršev se krepi, če si ti upajo biti odprti, ranljivi in prilagodljivi ter če prevzamejo odgovornost za kakovost življenja v družini, namesto da zanje krivijo otroke ali drug drugega« (Juul, 2009, str. 137). Starši na tak način vzpostavijo enakovrednost s svojimi otroki, oni pa se zato, ob vzpostavljeni avtoriteti, ne čutijo ogrožene in ponižane. Kljub enakovrednim odnosom, morajo starši ohraniti in ščititi svoje potrebe in meje, da ta odgovornost, ki jo nosijo, ne zbeži k otroku, saj je ni sposoben prevzeti. Če imajo starši odpor do prevzemanja avtoritete (lahko gre za osebno prepričanje ali pa je posledica osebnih izkušenj) so posledice lahko zelo destruktivne, zato je vzpostavljanje in ohranjanje mej ključnega pomena pri uveljavljanju avtoritetnega odnosa.

Družinska terapija se ukvarja tudi z vprašanji distribucije moči in hierarhije moči v družini. Haley (v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 182-183) pravi, da družinska organizacija ni možna, če ni hierarhična – ni organizacije brez hierarhije. Izdelan hierarhičen sistem je pogoj za postavljanje jasnih meja in pravil. Tudi Skynner (v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 184) je podobnega mnenja, saj trdi, da se bo otrok v družino vključil le, če bo njegova vloga v njej jasno definirana, če bodo meje – tudi meje moči – jasno zarisane. Hierarhija moči je povezana tudi s konsistentnostjo meja, ki oblikujejo trdno hierarhijo, ta pa otroku nudi varnost, da jo lahko preizkuša in se vanjo z vso močjo »zaletava«. »Otrok z vso svojo energijo preizkuša

meje, ki so mu postavljene; samo če so te meje trdne, lahko tvega in jih napade» (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 184).

1.4.2. Vzpostavljanje meja

S postavljanjem meja dejansko mislimo na postavljanje pravil. Vsaka družina namreč potrebuje nekaj pravil, v kolikor želi imeti dobre medosebne in socialne odnose. Starši uveljavijo pravila takrat, ko se jim zdi, da otrok škoduje sebi ali drugim, torej takrat, ko naredi nekaj drugače, kot bi sicer želeli starši. Vrednote, način življenja in izkušnje predstavljajo temelj oblikovanja pravil, ki zrcalijo individualna prepričanja staršev. »Ton komuniciranja in način vedenja staršev [...] odločilno vplivata na to, kako se bodo otroci pozneje na splošno vedli do pravil« (Juul, 2010, str. 29). Če je ton oster ali poveljujoč, je večja verjetnost, da se otroci do pravil vedejo precej uporniško, izmikanje pravilom pa spremlja še prepričljivo laganje. Če pa je ton ravnodušen in popustljiv, lahko otroci dobijo občutek manjvrednosti.

Skynner (v Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 167) definira mejo kot območje na zunanjem robu podсистema, kot točko prehoda, kjer se značilnosti sistema spremenijo. Otroku lahko svoje meje vzpostavi in spozna šele takrat, ko so jasne tudi meje starševskega podсистema. Na začetku, ko je otrok še majhen, imajo meje pogosto obliko prepovedi in zapovedi in delujejo na način zaščite pred nevarnostmi, najbolje pa je, da starši čim prej dosežejo raven, »na kateri meje niso več zapovedi in prepovedi, [...] temveč dogovori med enakovrednimi posamezniki« (Kržišnik, Novak, 2010, str. 77). Tu imata avtorja v mislih dialog, v katerem ni sramotenja in manipuliranja z občutki krivde, ni prenašanja odgovornosti, vsiljevanja in ni groženj. Družina bi morala z dialogom vzpostaviti iskreno in sočutno razumevanje potreb drugih, na tak način se otroci s pomočjo meja in okvirjev učijo medsebojnega sodelovanja.

Postavljanje meja mnogim ljudem predstavlja velik izziv, saj ta sposobnost izhaja iz naše lastne vzgoje. Otežena bo, če so nam starši dopovedovali, da so potrebe drugih pomembnejše od naših potreb, če smo bili v primeru žrtvovanja nagrajeni, če so nas ošteli, ko smo podvomili o avtoriteti staršev, če so nam govorili, da smo odgovorni za občutke drugih ljudi in podobno (Bluestein, 1998, str. 7). Ranjena integriteta posameznika ne predstavlja dobrega temelja za postavljanje meja otrokom, avtoriteta mora upoštevati, ne samo potrebe drugih, ampak tudi lastne potrebe in izhajati mora iz poštene ter direktne komunikacije (ne sme temeljiti na manipulaciji). To moramo imeti v mislih tudi, ko sami vzgajamo. Paziti moramo, da ne prizadenemo otrokove integritete in samospoštovanja – le na tak način se bodo tudi

otroci naučili spoštovati integriteto drugih. Razviti moramo osebno avtoriteto (ne avtoritarno vlogo diktatorja) in osebno govorico, s katero sporočamo lastne želje in občutke. »Družina potrebuje jasne meje, ker le-te omogočajo dovolj varnosti za spreminjanje. Pretoge meje v družinah [...] onemogočajo komunikacijo in mobilizacijo, saj jih člani lahko prestopijo le v izredno močni stresni situaciji, sicer pa so nepovezani« (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 168). Znotraj nejasnih meja je avtonomija in neodvisnost otežena, ko pride do konfliktnih ali stresnih situacij znotraj družinskega sistema, pa se ta iz posameznika prenese na celotno družino.

Za uspešno funkcioniranje družine so meje oziroma pravila nujno potrebna. »Otroci potrebujejo omejitve, da se počutijo varne in zaščitene; odraščajo in se učijo s preizkušanjem meja« (Bluestein, 1998, str. 15). Če le-teh ni, se počutijo izgubljeni in prepuščeni samim sebi. Temelj učinkovitega postavljanja meja prihaja iz lastne vzgoje, iz enakopravnih odnosov v družini ter neprizadete integritete. Starši, ki so odraščali ob preštevilnih omejitvah običajno ne sledijo zgledu iz otroštva, pač pa gredo v nasprotno smer. Ob spominu na odvzetje moči in potlačitve želja uberejo pot, ki bo za njihove otroke drugačna in v večini primerov postavlja svojim otrokom premalo meja. Ljubeče vedenje zamenjujejo s popustljivostjo, kar običajno pripelje do permisivne vzgoje. Prav to predstavlja tudi največji izziv v odnosu – najti pravo mero med potrebami drugih in med lastnimi potrebami.

Vzgoja je vzajemni učni proces v katerega so vključeni starši in otroci. Ključna stvar pri postavljanju in ohranjanju meja je iskren dialog z otroki. »Enakovredni dialog po eni strani krepi osebno odgovornost otroka, po drugi strani pa se starši naučijo bolje upravljati svojo moč in vzpostavljati zaupanje« (Juul, 2010, str. 31). Pri upoštevanju meja ni pomembno, kdo bo zmagovalec, pač pa, da se vsakega posameznika jemlje resno in to je pravzaprav bistvo enakovrednega dialoga. Nobena stran se ne bi smela podrežati in nobena stran ne bi smela imeti oblasti (včasih so oblast imeli starši, danes pa je že veliko primerov, ko imajo oblast v rokah otroci). Strah pred konflikti in pred slabo vestjo je za boljše odnose v prihodnosti potrebno premagati in pustiti prostor vzajemni ljubezni ter enakovredni komunikaciji.

Z odraščanjem otrok se potrebe spreminjajo, starševski nadzor pa se običajno, z naraščajočo samostojnostjo otrok, manjša. Meje otrok se nenehno premikajo, v času adolescence pa doživijo tudi preizkušnjo. V tem obdobju pripisujejo mladostniki okolju in svojim vrstnikom precejšnji pomen, vedno bolj pa prihaja v ospredje tudi želja po jasnosti in odločnosti – starševske strategije, ki so do te točke delovale, lahko nenadoma postanejo neučinkovite. S

preizkušanjem razdiranja pravil otroci starše vedno znova testirajo. Preverjajo, do kolikšne mere so zmožni staršem spremeniti mnenje in odločitve. V obdobju adolescence postane preizkušanje starševskih meja še bolj intenzivno, zato je pomembno, da starši ohranijo položaj avtoritete, obenem pa otrokom pustijo tudi prostor za eksperimentiranje. Tako bodo mladostniki spoznavali sebe, svoje prednosti in pomanjkljivosti, če bodo pa ob sebi imeli tudi starše, ki jim omogočajo prostor za eksperimentiranje, bodo morebitne padce in neuspehe brez težav delili z njimi. Svoboda in samostojnost otrok ne kažeta na pomanjkanje in odsotnost meja ter pravil. Meje ustvarjajo odločnost, ki ima opraviti z »jasnostjo, opredeljenostjo, obvladanostjo, sproščenostjo, notranjim mirom in medsebojnim spoštovanjem« (Petric, 2011, str. 50).

»Postavljanje meja ni namenjeno kaznovanju, niti niso meje mišljene za to, da bi druge z njimi podučevali. Ljudem preprosto povedo, kakšne izbire imajo na voljo« (Bluestein, 1998, str. 37). Tako niso namenjene napadanju in obsojanju vedenja drugih, ampak zgolj možnosti izbire ali z drugimi besedami rečeno, prisilijo posameznika, da prevzame odgovornost za svoje izbire. Pravzaprav ne gre pri tem za nič osebnega, gre zgolj za skrb zase ob upoštevanju drugega. S spoštovanjem svojih potreb in meja ob hkratnem spoštovanju potreb in meja drugih oseb, se naše postavljanje meja izraža na učinkovit način in obenem ne prizadene drugih.

1.4.3. Nagrajevanje in kaznovanje

Naloga staršev je, da naučijo otroka ločevati dopustne od nedopustnih stvari, to pa dosežejo s primerno disciplino. »Disciplina pomeni vodenje otrokovega moralnega, čustvenega in fizičnega razvoja, kar mu v obdobju odraslosti omogoča, da prevzame odgovornost za svoja ravnanja« (Petric, 2011, str. 52). V bistvu otroka naučimo sposobnosti samoobvladovanja, to sposobnost pa otrok utrjuje z dogodki, ko spozna, da življenje na svoji poti med drugim prinese tudi določene frustracije oziroma ovire. To pomanjkanje sreče in občuteno stisko s pomočjo samoobvladovanja premosti in jo odpravi, za tem pa sledi občutek lastne sreče, občutek veselja, za katerega je človek odgovoren sam. Po mnenju Petric (2011, str. 52) sredstvo za doseganje discipline pri otroku nista kaznovanje in bolečina, ampak toplina in red. Torej to, da otroku nudimo občutek varnosti in ljubezni, da ga upoštevamo in poslušamo, obenem pa jasno postavljamo meje, jasno oblikujemo pričakovanja in razloge zanje ter spodbujamo otrokovo odgovornost in samostojnost.

S kaznovanjem ne mislim na nasilje in prevzemanje oblasti, ampak na konstruktivne načine reševanja konfliktov. Starši lahko upoštevajo nasvet, da ne kaznujejo otroka v tistem trenutku, ko so najbolj jezni. Moč, skušati ohraniti mirno kri in ne odreagirati impulzivno, je zelo dobrodošla. Bolje si je vzeti trenutek ali dva za umiritev kot, da kasneje obžalujemo svoje dejanje, ki lahko na otroku pusti trajne posledice. Tudi otrok bolje razume starše, ki mu z umirjenim tonom povedo kar želijo, ko mirno rešujejo nastalo težavo. Pri komunikaciji z otrokom (ali z odraslim) se trudimo vedno uporabljati samo realna sporočila. Ta so lahko pozitivna, ko pohvalimo, kar nam je *pri osebi* všeč, ali negativna, ko kritiziramo, kar nam *pri vedenju* osebe ni všeč. Pri podajanju negativne kritike moramo paziti, da se vedno osredotočimo na vedenje osebe, saj lahko v nasprotnem primeru (kritika na osebo) vplivamo na samozavest posameznika. Cilj kaznovanja ne sme biti občutek bolečine otroka, ampak pogovor o tem, zakaj nas je njegovo vedenje razjezilo. Na tak način ostane otrokova samozavest in integriteta neprizadeta, sam pa se zaveda, da je dejanje, ki ga je storil, slabo. »Otroku je treba pomagati, da dejanje, ki je neprimerno, spozna kot neprimerno in se mu izogne zaradi samega dejanja in zaradi sebe, ne pa zaradi kazni« (Ručigaj, 2012, str. 34).

Včasih, ko otrok ne dobi dovolj pozornosti, počne tisto, kar ve, da bo pritegnilo pozornost staršev, četudi bo kasneje kaznovan. Veliko avtorjev (Juul, 2008, Petric, 2011, Ručigaj, 2012) ne zagovarja materialnega nagrajevanja otrok, saj menijo, da se otroci na tak način naučijo napačnih stvari, recimo da otrok uboga zgolj zato, ker ve, da mu bo potem očka nekaj kupil. To v svetu odraslih ne velja; marsikaj naredimo brez pričakovanja materialne nagrade, zato se avtorjem zdi pomembno, da na takšno realno življenje pripravimo tudi otroke. To nikakor ne pomeni, da si otrok nikoli ne zasluži materialne nagrade, temveč le to, da ni dobro, če to postane redna navada kar lahko posledično vodi v potuho pri razvijanju delovnih navad. Občasna materialna nagrada (sladoled, karte za ogled nogometne tekme, povišanje žepnine) ali pa konkretna ugodnost (ogled lutkovne predstave, izlet s straši, podaljšanje »policijske ure« v petek zvečer) je lahko spodbuda za trud in vztrajnost, ne pa za rezultat. Avtorji podpirajo predvsem nagrado v obliki pozornosti, pohvale ali skupaj preživetega časa z otrokom. Tudi »[v]eselje, ki ga čutijo, ko razveselijo druge, tekmovalna mrzlica, dokazovanje samega sebe in zadovoljstvo, ko je neko delo dobro opravljeno, so nagrade [...], ki otroke zelo motivirajo« (Reasoner, 1999, str. 25). Paziti je potrebno le to, da ne nagrajujemo vedenja, ki bi moralo biti motivirano z notranjimi vzgibi, kot je recimo pospravljanje sobe, umivanje

zob pred spanjem ali pa pisanje domače naloge. Tudi, če so nagrade prepogoste ali pa jih otrok dobiva brez, da bi se za rezultat potrudil, nagrajevanje nima več posebnega učinka.

Otrok se zgolj odziva na zahteve staršev, sam ne more ničesar spremeniti – to moč pa imajo v rokah starši. Ti ne morejo pričakovati, da se bo otrok zaradi kazni spremenil, lahko pa sami zavzamejo aktivno pozicijo in spremenijo odnos do otroka. Pomagajo mu na tak način, da mu pokažejo ljubezen in pozornost, ko jo potrebuje, namesto napak, iščejo dobre in pozitivne lastnosti, pri neprimernem vedenju pa predlagajo način vedenja, ki bo zadovoljujoč za vse člane družine.

1.4.3.1. Telesno kaznovanje

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) v tretjem členu izrecno prepoveduje telesno kaznovanje otrok. Telesna kazen je oblika represije nad otrokom in ne prinaša učinkovitosti pri postavljanju meja. »Telesno kaznovanje je namreč skrajna oblika discipliniranja otrok in je navadno prej odraz neodraslega in nezrelega ravnanja staršev kot pa učinkovit vzgojni ukrep« (Petric, 2011, str. 51). Fizično kaznovanje uči otroke maščevanja in sovraštva in ne pomaga pri notranji disciplini. Je najenostavnejši izhod v sili, ki v otroku sproži le strah in občutek manjvrednosti. »Ne glede na starševsko držo ima nasilje nad otrokom natanko take posledice kot nasilje nad odraslim: kratkoročno ustvarja tesnobo, nezaupanje in občutke krivde, dolgoročno pa pičlo samospoštovanje, jezo in nasilje« (Juul, 2008, str. 97). Kako močan vpliv pusti nasilje na otroka je odvisno tudi od tega, ali starši prevzamejo odgovornost za nasilje, ali pa odgovornost prelagajo na otroke. Tudi enkratni nasilni dogodki lahko pustijo, zaradi prelaganja odgovornosti, na otroku močne travmatske posledice. Odgovornost za nasilje je vselej na strani staršev – noben otrok ne bi smel nositi tako težkega bremena.

Nasilje negativno vpliva na samospoštovanje ter dostojanstvo obeh – žrtve in povzročitelja. Žrtev lahko občuti posledice, kot so tesnoba, ponižanje, samodestruktivno vedenje, težave z zaupanjem itd. Povzročitelj pa lahko občuti krivdo, kar morebiti vodi do zanemarjanja svojih občutkov in posledično v izgubljanje človeškega dostojanstva, lahko tudi zaradi nasilnega dejanja prevzame moralno stališče, ki opravičuje nasilje, lahko občuti prezir do svojega življenja, ki morebiti vodi do samodestrukcije in podobno. »Če zmoremo priznati in oceniti svoje napake in se opravičiti za svoje vedenje, se bodo naši otroci naučili nekaj pomembnega – da se tudi mamica in očka nenehno učita ravnati s svojimi čustvi« (Nolte in Harris, 2000, str. 15). Naučiti jih moramo, da jeza ni čustvo, ki bi se mu morali izogibati, ampak energija,

ki bdi nad našo ustvarjalnostjo. Bolj, kot smo ustvarjalni pri obvladanju svoje jeze, manj je verjetnosti, da naša čustva povzročijo konflikt.

1.4.4. Zaščitniško ali protektivno starševstvo

Odločitev za starševstvo se skozi čas redefinira; prej so se partnerji odločali za družino predvsem zaradi ekonomskih razlogov, saj so otroci predstavljali delovno silo, sredi 18. stoletja pa se pojavi »ekstenzivna politika [...], ki poziva predvsem matere, naj bodo bolj senzibilne za blaginjo svojih otrok« (Švab, 2001, str. 135). Danes je odločitev za starševstvo predvsem skrbno načrtovan psihološki razlog, ki staršem predstavlja izpopolnitev življenja in čustvenih potreb staršev, predstavlja osebnostno rast ter življenju daje dodaten smisel. »Otrok je projekt, ki se uresničuje v zaščitniški in otrokocentrični kulturi, ki je slovenska posebnost, spremljajo pa jo vedno višji imperativi o starševanju in vzgoji« (Švab, 2014). Ker je odločitev za starševstvo postala premišljena individualna odločitev, so se zahteve po zdravem in popolnem otroku posledično povečale, kar pa vpliva tudi na višino pričakovanj do otroka. Švab Alenka za to krivi tudi šolski sistem, ki s količino šolskih obveznosti posega v vsakdanji čas staršev. Od njih se pričakuje, da se z otroki učijo, pripravljajo na kontrolne naloge, pomagajo pri pripravi projektov in podobno. Če tega ne zmorejo, to jemljejo kot osebni poraz, ki jim »vzbuja veliko krivde in negotovosti glede tega, ali so dovolj dobri starši in ali so otroku res ponudili vse optimalne okoliščine za njegov razvoj« (Švab, 2014). Vsekakor imajo na tem področju velik vpliv tudi mediji, ki imajo moč občinstvu vsiljevati takšno in drugačno mnenje. Literatura o nosečnosti, starševanju in vzgoji je v zadnjih letih zelo narasla, poplava nasvetov različnih strokovnjakov pa pusti na populaciji številne posledice. Nasveti o zaščiti svojih otrok pred nevarnostmi, ki prežijo nad njimi na vsakem koraku, so privedli do fenomena zaščitniškega starševstva, med starše pa zasejali spodbijanje zaupanja v lastne sposobnosti. Starši morajo otroke obvarovati pred nevarnostmi, da bodo le-ti imeli mirno in brezskrbno otroštvo. Danes je družba precej konkurenčno naravnana, to pa le še povečuje strah med starši pred neučinkovitostjo svojih otrok. »Starši želijo, da njihovi otroci zrastejo z občutkom, da so ljubljene in srečne.« (Milivojević, b.d.)

Švab (2001, str. 136) postavlja tri temeljne implikacije postmodernega otroštva:

- koncept otroka postaja pomembno mesto realokacije diskurzov, povezanih z ohranjanjem in varovanjem družbenih vezi, s stabilnostjo in integracijo;

- ustvarja se diskurzivni prostor, znotraj katerega so otroci soudeleženi kot posamezniki, njihovo avtonomijo pa je treba varovati in ohranjati;
- poveča se nadzor nad otroci.

Otroštvo postane najbolj nadzorovan del osebne eksistence, varovanje pred fizičnimi, seksualnimi in moralnimi nevarnostmi pa preide v starševsko obveznost, ki zagotavlja normalen razvoj otrokovih sposobnosti in osebnostnih atributov (inteligenca, izobraženost, čustvena stabilnost). Posledica take vzgoje so nesamostojni otroci, ki se brez starševske asistencije počutijo utesnjene, odvisnost od staršev pa se vedno bolj podaljšuje in širi. S preprečevanjem »spotikanja« ob ovire, starši otroku »preprečujejo razvoj veščin za preživetje in razvoj samozaupanja, kar povzroča dolgotrajno odvisnost od staršev« (Milivojević, b.d.). Cilj vzgoje je pomagati otroku, da postane samostojno bitje, zato je spopadanje z razočaranji v življenju eden najboljših treningov za nadaljnje življenje in za soočanje z večjimi izzivi v prihodnosti.

1.5. Lasten zgled, lastna vzgoja

Tako kot so naši otroci naša podoba, tako smo tudi mi podoba svojih staršev. Lastna vzgoja posamezniku predstavlja podlago za razvijanje lastnih metod, od njega pa je odvisno ali bo vzgojne metode njegovih staršev uporabil tudi sam. Menim, da se posameznik, ob zavedanju, da je imel dobro vzgojo, drži tudi sam podobnih vzgojnih elementov, ob zavedanju, da bi njegova vzgoja bila lahko boljša, pa bo iskal pot, kako svojemu otroku omogočiti drugačno in boljšo vzgojo. Vsak starš želi za svojega otroka najboljše in se zanj trudi po najboljših močeh. Zakonca Bouwkamp (2014) govorita o temeljnem človeškem gonilu, o navezanosti otroka na starša. Pravita, da je dobra navezanost temeljna za otrokov nadaljnji razvoj, pri čemer imata v mislih tako odnos med starši in otroki oziroma vzgojni odnos, kot tudi odnose med staršema ter odnose med sorojenci. Otrok se skozi izkušnje s starši, z opazovanjem, uči kako starša ravna drug z drugim, kako z zunanjim svetom in kako ravna z njim samim. Uči se torej človeškega vedenja. Bouwkampova govorita o petih različnih oblikah navezanosti, in sicer:

- *varna navezanost*: otroci imajo dober občutek o sebi in svojem okolju, zaupajo vase in svoje okolje. Zlahka navezujejo stike, zunanji svet se jim zdi zanesljiv, za njih je značilna visoka stopnja zaupanja, povezanosti in zadovoljstva, značilna pa je tudi visoka stopnja empatije.

- *preokupirana navezanost*: otroci se oklepajo staršev s potrebo po priznanju, odziv staršev je običajno zavračanje, kar pri otrocih sproži še večje oklepanje. Ob ločitvi od staršev čutijo

paniko, za take otroke je značilno, da ignorirajo lastne potrebe, potrebe drugih pa so v ospredju, kar v odrasli dobi prinese s seboj občutke manjvrednosti.

-plašljiva navezanost: otroci se izogibajo stikom zaradi strahu pred prizadetostjo in zavrnitvijo. Starši so običajno plašljivi ali zastrašujoči do otrok, zato so taki otroci čustveno manj izrazni in bolj prepuščeni samim sebi, saj imajo občutek zapuščenosti. Kot odrasle, jih spremlja občutek lastne ranljivosti in težko vzpostavijo kvalitetne intimne odnose.

-odklonilna navezanost: otroci dajejo vtis neodvisnosti in neranljivosti (čeprav niso), težko sprejmejo ljubezen in nežnost, želijo ravnati po svoje in se hitro razjezijo. Matere takih otrok so običajno razdeljene v dve skrajnosti: ali so vsiljive in nadzirajoče ali pa so hladne in zavračajoče do otrok. Iz takšne navezanosti se razvije odrasla oseba z visoko ravno samospoštovanja in nizko za empatijo.

-ambivalentna navezanost: otroci hrepenijo po ljubeči pozornosti staršev in hkrati doživljajo strah, da te pozornosti ne bodo deležni. Radi bi se navezali, a jih je strah razočaranja; taki otroci imajo šibak nadzor nad impulzi in čustvi, kot odrasli pa težko vzpostavijo zadovoljujoče in trajne zveze.

To so oblike navezanosti, ki oblikujejo osebnost človeka. Obnašanje in zahteve staršev soustvarijo nek tip navezanosti otroka na starše, kar pa pusti posledice v vedenju in osebnosti otroka. Ta krog se ponavlja, ko otrok postane odrasla oseba in ustvari tudi sam družino ter s posledico lastne vzgoje oblikuje skupaj s svojim partnerjem (in njegovimi vzgojnimi izkušnjami) skupno vzgojo za svoje otroke. Sami smo iz lastne vzgoje naučeni stvari, ki so nas učili starši in nas delajo takšne kakršne smo. Za nazaj stvari ne moremo spreminjati, lahko pa jih spreminjamo v sedanjosti za boljšo prihodnost. Dorothy Law Nolte je v svojem delu *Otroci so podoba svojih staršev* (2000, str. xii-xiii) zapisala pesem, na podlagi katere je napisana celotna knjiga. Pesem nosi naslov *Otroci se naučijo, kar živijo* in govori prav o tem, da se otroci nenehno učijo od svojih staršev. Starši otrokom predstavljajo vzor, zato je vsako izražanje in obnašanje pod drobnogledom otrok, ki si ga zapomnijo za vse življenje.

1.6. Odnosi med staršema

Odnos med staršema je za otrokovo dobro počutje in optimalen razvoj bistvenega pomena. »Da bo otrok osebno dozor, bo vselej potreboval 'starejšega', zrejšega, ki mu bo pri tem za vzor in konkretno pomoč« (Bizjak, 1999, str. 29). Bizjak (1999, str. 29-30) trdi, da je

za uravnotežen otrokov razvoj »pomembno, da se v družini vzpostavi in vzdržuje koalicija med staršema zaradi ohranitve medgeneracijskih razlik«. Na tak način spozna zakonitosti diadnega odnosa ter dinamiko skupine, obenem pa spozna tudi sebe in svojo umeščenost v tem svetu. Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 78) poudarja zavezništvo med staršema, ki pomeni, da »roditelja drug drugega podpirata v svojih vlogah, da vzajemno povečujeta občutke varnosti in gotovosti, v svojem odnosu do otrok pa upoštevata drug drugega, tako da se vlogi zakoncev in vlogi staršev ne izključujeta«. Komuniciranje predstavlja glavno orodje za medsebojno povezovanje med partnerjema, ki ohranja odnose v teku in pri življenju. »Temelji na vzajemnem spoštovanju, razumevanju ter pripravljenosti razkrivanja resnice med partnerjema« (Carter Scott, 2006, str. 108-109).

Odnosi med partnerjema pustijo na otroku oziroma otrocih močan pečat, saj družinski zgled vsebuje izjemno moč učenja in upoštevanje tega znanja tudi v vsakdanjem življenju v odrasli dobi. »Večina ljudi bo zaradi tega vpliva vedno izbrala tisto, kar jim je domače, kar poznajo, čeprav je neprijetno, namesto tistega, česar ne poznajo« (Satir, 1995, str. 119). Za ohranjanje ljubezni in srečnega partnerskega odnosa je potrebno delati ves čas, ljubezen je treba vzdrževati in negovati. Partnerja se morata naučiti pravilno komunicirati med seboj, pogovarjati o željah, ciljih, strahovih in ostalih pomembnih življenjskih dejavnikih. Juul poudarja še enakovredno vodstvo, ki ohranja enakovredno dostojanstvo partnerjev. S tem misli na dejstvo, »da sta oba starša sposobna prevzemati vse potrebne vloge v družini in da sta pripravljena dovoliti, da se vloge prekrivajo, kadar je to potrebno« (Juul, 2008, str. 204). To pomeni, da imata partnerja enake pravice do odločanja na vseh področjih, ni nujno, da se strinjata glede pravil in meja, prav pa je, da se vsakega posameznika jemlje resno. Satir (1995, str. 119) pravi, da je vsak zakonski par sestavljen iz treh delov (ti, jaz in midva) in, da je ljubezen najmočnejša tam, kjer je dovolj enakovrednega prostora za vse tri dele.

Otroci se učijo tudi iz konfliktnih situacij med staršema. Konflikti so del vsakdana in sami po sebi ne predstavljajo nič slabega, so le odraz nasprotujočih si mnenj in interesov dveh ali več posameznikov. Čustvena vznemirjenost, do katere lahko pride med partnerjema, se lahko pod določenimi pogoji prelevi v silovit obračun pred nič hudega slutečim otrokom. Njegov um srka tako dobre kot tudi slabe dogodke, zato ni vseeno na kakšen način starša rešujeta medsebojne konflikte. Mertens (v Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 43) trdi, da je sposobnost za konflikt ena od pomembnejših sposobnosti, ki se jih moramo naučiti v družini. Sposobnost za konflikt je »pridobljena, naučena sposobnost posameznika, da za motenimi interakcijami in

komunikacijami zazna konflikt, ga prepozna in se z njim sooči, da bo ga bodisi začel reševati bodisi živeti z njim« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 47).

Iz nesoglasij se otrok uči vsega: tona glasu, hitrost govora, obrazne mimike, pogleda, govorice telesa, kretenj in tako naprej. Gre za nezavedno učenje, ki vpliva na njegov razvoj in na njegovo spoprijemanje v konfliktnih situacijah, zato je za zdrav razvoj pomembno, da otrok vidi, da se starša kljub nesoglasjem znata sporazumeti in poiskati rešitev. Z mirnim tonom glasu, z ohranjanjem partnerjeve avtonomije in spoštljivostjo do sogovornika naredimo le dobro. »Če otrok odrašča v ljubečem domu, kjer je dovolj prostora za prijazne besede, pozorna dejanja, objeme, medsebojno pomoč in tolažbo, bo te elemente odnosa iskal tudi v odraslosti – tako v partnerskem kot tudi v širšem družbenem življenju« (Sternad, 2016). Konflikti so za učenje otroka vedno dobrodošli, saj na ta način vidi, da ni vse popolno in, da življenje ni pravljica, nauči pa se tudi tega, da za preživetje ne potrebuje idealnih staršev brez napak, le starše, ki znajo v težkih trenutkih ohraniti medsebojno spoštovanje.

Odkrit konflikt pove mnogo o pričakovanjih in medsebojnih potrebah partnerjev. Odnosi, »kjer konfliktov ni, niso naravni, zato je prekrivanje le teh bolj problematično kot pa soočenje z njimi« (Ule, 2005, str. 327-328). Driver in drugi (2003, str. 493) so z raziskavo ugotovili, da uspešnost ali neuspešnost zveze ni odvisna od prisotnosti konfliktov, pač pa od načina spoprijemanja z njimi. Konflikti so lahko konstruktivni in vodijo k uspešnemu ustvarjanju novih izidov. G. R. Bach (Poljšak Škraban, 2002, str. 385) pravi, da je konstruktiven konflikt tisti, ki je avtentičen, pošten, aktiven, direkten, z obojestransko sprejeto odgovornostjo, z odkrito agresijo, s humorjem, z jasno komunikacijo in z usmerjenostjo na osebo, s katero smo v konfliktu. Kadar pa partnerja ne zmoreta in ne znata aktivno ter jasno reševati konflikta, lahko to pripelje do vedno novih in novih konfliktov, ki se lahko končajo tudi z razvezo. Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 57) pravi, da v družini niso nevarna konfliktna čustva – nevarno je zgolj njihovo zanikanje.

1.6.1. Odnosi med ločenima ali razvezanima staršema

Pri pisanju sem se bolj ali manj navezovala na idealizirano nuklearno družino, vendar je v sedanjem času pluralnost družinskih oblik velika in vse vrste družin so enakovredne. Tudi za enostarševske družine in reorganizirane družine velja zgoraj opisano, razlika je le v tem, da se morajo razvezani ali ločeni starši toliko bolj potruditi za ohranjanje dobrih medosebnih odnosov, pri reorganiziranih družinah pa mora socialni starš vložiti več truda in dela, da

vzpostavi pristen in zaupljiv stik z otrokom. Zaradi pluralizacije družinskih oblik prihaja do vse več primerov socialnega starševstva. »Socialno starševstvo je razmerje med odraslim in otrokom, ki temelji na dolgotrajnem, socialnem, ekonomskem in čustvenem odnosu skrbi in navezanosti, znotraj katerega odrasli opravlja starševske funkcije ter ima starševske dolžnosti in pravice« (Zaviršek, 2012, str. 31). »Odrasli so za otroka »pomembni drugi«, ne glede na to, ali jih tako definira tudi zakonodaja« (Zaviršek, 2009, str. 4). »[O]blika družine prav nič ne pove o razmerjih, ki v njej potekajo, še manj pa o kakovosti teh razmerij. [...] Nikakršnih empiričnih dokazov o tem, da bi enostarševske družine vzgajale drugače kot dvostarševske, namreč ni« (Petric, 2011, str. 19). »Otrokova sreča, skladen razvoj in uspešnost v življenju niso toliko odvisni od uspešne matere ali uspešnega očeta, temveč so rezultat srečanja otrok in etično zrelih staršev v odnosnem, ustvarjalnem, kritičnem in ljubečem starševstvu« (Bizjak, 1999, str. 29).

V primeru razveze, se morata partnerja zavedati, da je njuna prioriteta vloga staršev. Ločitev oziroma razveza je stresen dogodek za vse družinske člane, »[r]azrešiti je treba medsebojne odnose in razmerja, vprašanja v zvezi s preživljanjem, varstvom in vzgojo otrok, premoženjsko in stanovanjsko vprašanje in v nekaterih primerih tudi preživljanje nepreskrbljenega partnerja« (Bizjak, 1999, str. 30). McGhee navaja nekaj dejavnikov, ki vplivajo na to, kako otroci sprejemajo ločitev. Dejavnike loči v dve skupini:

Dejavniki, nad katerimi imajo starši lahko nekaj vpliva in nadzora:

- kako starši sami sprejemajo razvezo;
- stopnja napetosti in navzkrižja med enim in drugim staršem
- kako in kaj otrokom starša povesta glede ločitve ali razveze;
- število sprememb, ki so jih otroci deležni med postopkom razveze;
- raven podpore, ki jo otroci prejmejo izven družine.

Dejavniki, ki jih starši ne morejo nadzorovati, a se jih morajo zavedati:

- otrokova starost in stopnja razvoja
- otrokova osebnost
- otrokov spol
- kako drugi starš sprejema razvezo (McGhee, 2015, str. 80).

Vsi ti dejavniki vplivajo na spoprijemanje z ločitvijo ali razvezo staršev, izstopajoča in najpomembnejša dejavnika pa sta vsekakor način spoprijemanja staršev s postopkom razveze ter odnos staršev po razvezi. Konec običajnega vzorca vedenja, kot je razveza ali ločitev, prinese s seboj različna čustva. Nekateri čutijo bolečino, žalost, strah, spet drugi olajšanje in svobodo. Precejšen delež parov, v procesu ločitve spremljajo konflikti in nesoglasja, kar pa le povečuje jezo in oddaljenost v medsebojnem odnosu.

Ločitev ne bi smela biti nepoštena in umazana igra, ampak odkrit ter enakovreden sporazum med partnerjema. Bizjak (1999, str. 31) pravi, da bi v ločitvi morala partnerja komunicirati z iskrenim namenom, da se dogovorita, izogibata napadom, žalitvam in obtoževanju. Zlorabljanje šibkih in bolečih točk v borbi za premoč in nadvlado ne bi smelo biti prisotno, ločitve bi morale temeljiti na pravičnem upoštevanju interesov obeh partnerjev, z zagotavljanjem pravice otroka do obeh staršev. K temu cilju mora socialno delo težiti, pravi avtorica.

V procesu ločevanja ali razveze, praksa socialnega dela teži k enemu cilju, in to je »zagotoviti otroku starševstvo v novi, fleksibilni inačici, ki jo je treba izdelati na novo skupaj z ljudmi, ki jo morejo in hočejo živeti« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 81). M. Robinson (v Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 82-85) je razvila koncept trinajstih faz, s pomočjo katerih opiše postopek ločevanja oziroma razveze v svetovalnem procesu in z njimi prinaša dober končni izid. Skozi teh trinajst korakov transformacije gredo družine na razpotju skupaj s strokovnimi delavci, ki nudijo pomoč pri dogovarjanju sprememb drugega reda.

- Prva faza: priznanje zloma zakona ali partnerstva; v tej fazi morata partnerja vzajemno sprejeti tako lastni delež kot tudi delež drugega pri zlomu zakona.
- Druga faza: odločitev za ločitev ali razvezo; do te faze pride, ko eden od partnerjev ali oba spoznata, da napetosti ni mogoče rešiti do te mere, da bi lahko še vedno ostala zakonca. Neuspeh zakona ali partnerstva morata oba sprejeti in se dogovoriti o koncu le-tega z ločitvijo ali razvezo, ne smeta pa pozabiti tudi na otrokove potrebe.
- Tretja faza: priprava in načrtovanje izida; Robinson v tej fazi kot potrebne spremembe drugega reda navaja sodelovanje pri problemih, kako povedati otrokom, dogovor o stikih in obravnavanje težav z razširjeno družino, prijatelji in kolegi.
- Četrta faza: ločitev; na tej točki se razvezana partnerja trudita restrukturirati zakonski odnos in odnos med staršem in otrokom, svojo širšo družino in ostale pa obvestita z informacijo o zaključku zveze.

- Peta faza: razveza, pravni proces; pomembno je, da sta osebi v tem procesu povezani s svojo družino in drugimi bližnjimi, ki jim lahko nudijo podporo.
- Šesta faza: družina po razvezi; svetovalec/ka pomaga ločenima ali razvezanima tako, da njune čustvene procese nagiba k razvijanju dobrih sostarševskih odnosov oziroma k oblikovanju bolj fleksibilnih odnosov, opogumljanju otrokovih odnosov z drugim staršem, upravljanju ločenih enostarševskih gospodinjstev, pomembna pa je tudi ponovna vzpostavitev svoje socialne mreže, obenem pa tudi sprejemljivost za partnerjevo;
- Sedma faza: novi začetki; razvezana oziroma ločena partnerja si priznata potrebo po sostarševstvu, spoznati pa morata tudi, da je odnos starši-otrok pred odnosom, ki nastane z morebitnim novim partnerstvom.
- Osma faza: napor asimilacije; spremembe drugega reda, ki so potrebne so priznanje žalosti, ljubosumja in omajne lojalnosti zaradi izgube, saj je potrebno drugim pustiti prostor in čas, da razvijejo lastne odnose.
- Deveta faza: ozaveščenost; v tej fazi imajo ključno odgovornost predvsem otroci, ki staršem priznajo glavni položaj in avtoriteto, pustiti pa morajo tudi prostor za priznanje ponovne poroke oziroma prostor za socialnega starša.
- Deseta faza: restrukturiranje: sprejeti je potrebno spremembe, ki so potrebne, da reorganizirana družina postane funkcionalna, razširjena družina se torej preoblikuje;
- Enajsta faza: akcija; ustvarjajo se nova pravila, rituali in meje v preoblikovani razširjeni družini.
- Dvanajsta faza: integracija; v predzadnji fazi nosijo odgovornost socialni starši (v primeru novega partnerstva), ki jim je potrebno dopustiti, da opravljajo svojo vlogo. To pomeni, da se ne čutijo ogrožene in jim ni potrebno tekmovati s starši otroka, pač pa, da se počutijo sprejete v razširjeno družinsko mrežo.
- Trinajsta faza: odločitev za dvojdrno družino; sprejetje dejstva o reorganizirani in na novo oblikovani razširjeni družini.

Zelo spodbudno je, če imajo otroci možnost izražanja čustev – ta pa se razlikujejo glede na starost otroka. Svoje občutke žalosti, jeze, strahu ali krivde lahko kažejo skozi raznorazna dejanja, kot so na primer neubogljivost, laganje, agresija, depresija, izmikanje šoli in podobno. Pomembno je, da starši v obdobju pred, med in po ločitvi nudijo otrokom varen prostor, v katerem nudijo vse možnosti za koristno in odprto komunikacijo, da otroka

poslušajo in ga na tak način spodbujajo, da se odpre in staršu zaupa kaj ga teži. Otroka je potrebno jemati resno, na izrečene besede pa se odzivati z visoko empatijo, da se v težkih trenutkih ne bo počutil sam.

Kljub veliki spremembi v življenju otroka in staršev, morajo starši še vedno ostati starši in še vedno ohranjati avtoriteto ter meje v družini. Pri mnogih družinah je, naj si bo zaradi službenih obveznosti, zaradi osebnosti starša ali pa zaradi družbenega vzorca, eden izmed staršev bolj vpet v vzgojo in skrb za otroka kot drugi. McGhee za tak vzorec starša poimenuje dežurni starš in prosti starš. Te razlike v odgovornosti za vzgojo niso prisotne zgolj pri ločenih in razvezanih starših, ampak tudi pri dvostarševskih družinah. Dežurni starši, ki večino časa preživijo z otroki, se običajno počutijo preobremenjene (prevelik občutek odgovornosti, ni časa zase), prosti starši pa imajo pogosto občutek izgube (zamujaajo odraščanje otrok in vse pomembne dogodke v otrokovem življenju). »Na varstvo in vzgojo bi morali gledati kot na deljeno odgovornost, na ekipno delo« (McGhee, 2015, str. 216).

Otrok mora imeti občutek, da bo še vedno lahko preživel kvaliteten čas z obema staršema, da ga imata oba še vedno brezpogojno rada, da gre v bistvu le za preoblikovanje družine, ostalo pa funkcionira še naprej na enak način. Če pride in ko pride do situacije, ko eden od staršev spozna novega partnerja, lahko že govorimo o sestavljenih ali reorganiziranih družinah. Tu gre za primer, kjer je vključenih več oseb hkrati, zato je ključno, da vsaka oseba nekaj tudi prispeva, da bo vsem lažje. Za spremembo je vsekakor potreben čas prilagoditve, novemu družinskemu članu pa je treba pustiti čas za razvijanje odnosa.

2. Opredelitev problema

Področje družine in vzgoje me je že od nekdaj zanimalo. To je bil tudi razlog za odločitev na vpis na smer Socialno delo z družino. Tematika družine spremlja vsakega posameznika že od samega rojstva naprej, zato ima prav vsak posameznik tudi svoje mnenje na to temo. Že takoj ob izboru teme magistrskega dela sem se zavedala, da stopam v občutljivo območje, območje vzgoje.

Cilj magistrskega dela je ugotoviti, kakšna vzgoja danes prevladuje in kakšen učinek ima na otroka. Dejstvo je, da se otroci od svojih staršev nenehno učijo in se na starševske zahteve oziroma način vzgoje temu primerno tudi odzivajo. Starši si prizadevajo otroke naučiti določenih vrednot, biti otrokom za zgled, le-ti pa prevzamejo vse vrednote, ki jih starši izkazujejo z vedenjem, s čustvi in naravnostjo v vsakdanjem življenju. Način, kako starši sami izražajo in obvladujejo svoja čustva, postane otrokom za vzor, ki si ga bodo zapomnili za vse življenje in jih bo spremljal tudi na poti v odraslost.

Intervjuvance sem spraševala o različnih vidikih vzgoje, in sicer o cilju vzgoje in načinu dosega izbranega cilja, zanimalo me je kolikšen vpliv pripisujejo zunanjim dejavnikom, kot so mediji, literatura, vzgojitelji v vrtcu in bližnja okolica. Raziskovala sem tudi o postavljanju in ohranjanju meja ter kako se otroci odzivajo na postavljene meje. Velik poudarek sem dala tudi na sistem kaznovanja in nagrajevanja, dotaknili pa smo se tudi teme o lastni vzgoji, torej o vzgoji intervjuvanih staršev ter o samem odnosu med partnerjema. Zaradi lastne radovednosti, za katero je kriva promocija medijev, pa sem povprašala tudi o oblikovanju načrta vzgoje s pomočjo literature.

2.2. Raziskovalna vprašanja

1. Kako starši dosegajo zastavljene cilje glede vzgoje v okolju, ki ima močan vpliv na otroke?
2. Se pri tem naslanjajo na lastno zgodovino ali na literaturo o vzgoji?
3. Kako starši kaznujejo in nagrajujejo otroke, da bi vzdrževali in ohranili meje?
4. Kako se starši spopadajo z medosebnimi konflikti pred otroki?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je glede na stopnjo v procesu eksplorativna ali poizvedovalna, saj je bil moj namen odkriti probleme in jih formulirati, »v teh raziskavah se seznanimo z nekaterimi osnovnimi značilnostmi novega pojava ali področja problematike in se pripravimo na kasnejša bolj natančna in poglobljena raziskovanja« (Mesec, 2009, str. 80). Nisem si prizadevala proučiti celotne populacije, ampak sem se omejila na manjše število primerov.

Glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva je raziskava tudi empirična ali izkustvena, saj sem s spraševanjem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo. Glede na vrsto podatkov, ki jih zbiram, je raziskava kvalitativna saj »sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na besedni način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili« (Mesec, 2007, str. 11).

3.2. Raziskovalni instrumenti in viri podatkov

V raziskavi sem uporabila delno strukturiran intervju, saj so bila vprašanja že vnaprej določena, sproti pa sem postavila še podvprašanja, če so se mi v danem primeru zdela potrebna. Vprašanja so bila odprtega tipa, saj so intervjuvanci odgovarjali s svojimi besedami, brez omejevanja z moje strani. Odločitev za tako vrsto vprašanj ni bila težka, saj sem od sodelujočih želela dobiti čim bolj podroben vpogled v njihov način vzgoje.

Vprašanja so bila po večini za vse enaka, izjeme so predstavljali le starši, ki imajo več otrok, ki so dobili eno dodatno vprašanje o razliki v vzgoji med njihovimi otroki. Potrebno je bilo pazljivo oblikovati vprašanja za intervjuje, da se izognem neprijetnim občutkom staršev, saj je bila moja prvotna želja izogibanje občutka ocenjevanja ali obsojanja. Vsak posameznik ima svoje mnenje o primerni in neprimerni vzgoji in vsako mnenje je pravilno. Jaz nisem tu, da kogarkoli obsojam, prepričujem in preusmerjam na drugačno pot, ampak sem tu, ker me zanima realno stanje in dogajanje v družinah. Med izvedbo intervjujev me je skrbelo, da ne bom dobila iskrenih odgovorov od mojih sogovornikov zaradi dobrih poznanstev, a so me nekateri pozitivno presenetili. Glede na informacije, ki so mi bile zaupane in glede na moje predznanje o življenju sogovornikov menim, da sem po večini dobila precej realno sliko.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacija v moji raziskavi so starši, ki imajo svojega otroka oziroma svoje otroke v vrtcu. Otroci so stari od 2 do 6 let, starši pa od 27 do 38 let. V populaciji so tako starši, ki skupaj vzgajajo otroka ali otroke, kot tudi razvezana mamica, ki vzgaja otroka s pomočjo bivšega in novega partnerja.

Starši prihajajo iz osrednje Slovenije, iz primorskega ter notranjskega predela, intervjuji pa so bili izvedeni v maju in juniju 2019.

Vzorec je neslučajnostni priložnosten, saj sem v raziskavo vključila sogovornike, ki so mi bili dostopni prek poznanstev. Vzorec je vseboval 8 parov, pri katerih sem intervjuvala oba starša, da sem dobila bolj poglobljene podatke in enega starša, ki je razvezan. Intervju je vseboval 13 vprašanj za starše z enim otrokom in 14 vprašanj za starše z več otroki in 17 vprašanj za razvezanega starša. Slednja ni odgovarjala na dve vprašanji, ki sta jih imeli prvi dve skupini, in sicer o partnerskem odnosu (to vprašanje se je preoblikovalo v odnos do bivšega partnerja) ter o razliki vzgoje med otroci, ker sta oba sogovornika imela le enega otroka.

3.4. Zbiranje podatkov

Pristanek sogovornikov na sodelovanje v intervjuju ni predstavljal težav, saj so se ljudje, na moje presenečenje, takoj in z veseljem odzvali povabilu. Skrbelo me je, da mi zaradi dobrega poznanstva ne bodo predstavili realne slike družinskih odnosov ter težav, s katerimi se morebiti srečujejo v partnerstvu in starševstvu. Glede na temo naloge in vprašanja, se mi je zdelo smiselno, da se s sogovorniki dobim v njihovem domačem okolju, kjer se počutijo najbolj sproščeno in, kjer ni bilo motečih dejavnikov. Intervjuji so bili izvedeni v maju in juniju 2019.

Vsakemu sogovorniku sem posebej poudarila, da osebnih podatkov ne bom uporabila v intervjujih in, da bodo intervjuji oštevilčeni brez njihovih imen. Poudarila sem, da bom pridobljene podatke uporabila zgolj za moje magistrsko delo in, da mi bodo realno sliko prikazali samo resnični in iskreni odgovori.

Nekateri sodelujoči so bili bolj zgovorni, drugi manj. Pri slednjih sem po potrebi dodajala tudi podvprašanja. Intervjuji so bili izvedeni osebno in ustno, vsakega sogovornika pa sem najprej prosila za odobritev snemanja pogovora, da sem bila lahko tudi sama med intervjujem bolj

osredotočena na izrečene besede. Intervjuji so bili opravljeni individualno, z vsakim parom posebej, v enem primeru pa z eno osebo (razvezana mamica).

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem analizirala kvalitativno. Intervjuje sem označila s črkami od A do C (starši z enim otrokom), od D do H (starši z dvema ali več otroki) in I (razvezan starš). Intervjuje, ki sem jih posnela z mobilnim telefonom, sem pretipkala v program Word, izhodišče za kvalitativno obdelavo pa so bili odgovori intervjuvancev (Priloga 9.2.). Empirično gradivo sem analizirala ročno.

Iz odgovorov intervjuvancev sem določila enote kodiranja s podčrtovanjem izbranih izjav. Enote kodiranja so predstavljale besede, besedne zveze ali stavki. Postopek odprtega kodiranja sem vpisovala v tabelo, kjer je vsaka enota kodiranja tudi posebej označena. Vsak intervju ima svojo tabelo (Priloga 9.3.).

3.5.1. Odprto kodiranje

Iz vprašanj sem izpeljala 6 ključnih tem. Pojme, ki sem dobila s kodiranjem sem nadalje združevala, po podobnosti, v kategorije in podkategorije. Spodaj je prikazan le primer, v prilogi pa je viden celoten postopek (Priloga 9.3.).

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
B13	redoljuben	Želja po razvoju v redoljubno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B14	in fizično pripravljen	Želja po razvoju v fizično pripravljeno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B15	cilj dosegla s tem, da se z njim veliko pogovarjava	Doseganje cilja s pogosto komunikacijo	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B16	da mu dovoliva, da je tak, kot je	Doseganje cilja s spodbujanjem otrokove osebnosti	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B17	nama najbolj zaupa	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
B18	Pogovarjamo pa se zelo, zelo veliko	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
B19	Sinu že od začetka	Možnost samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje

	dovoliva svobodo				
B20	ga pa ne siliva v to da bi bil samostojen	Izogibanje prisiljevanju v samostojnost	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje

3.5.2. Osnovno kodiranje

Sorodne pojme sem združila v kategorije in podkategorije. Spodaj je prikazan le primer, v prilogi pa je viden celoten postopek (Priloga 9.4.). Rezultati so podkrepljeni z izjavami intervjuvancev raziskave.

2. Način vzgoje

❖ Cilj vzgoje

- Želja po razvoju
 - Želja po razvoju otroka v samostojno osebo (A8, D4, E12, F7, G5, H8, I8)
 - Želja po razvoju otroka v odgovorno osebo (A9, D5)
 - Želja po razvoju v prijazno osebo (B8, E8, H7, I9)
 - Želja po razvoju v uspešno osebo (G7)
 - Želja po razvoju v pridno osebo (H5)
- Doseganje cilja
 - Doseganje cilja s pomočjo zgleda (A10, C11, E13, H10)
 - Doseganje cilja z dovoljevanjem preizkušanja meja (A11)
 - Doseganje cilja z raziskovanjem (A12)
 - Doseganje cilja z učenjem odpravljanja napak (A13)

4. Rezultati

Intervjuvanci v moji raziskavi so starši, ki imajo svojega otroka oziroma svoje otroke v vrtcu. Otroci so torej stari od 2 do 6 let, starši pa od 27 do 38 let. Starši prihajajo iz osrednje Slovenije, iz primorskega ter notranjskega predela. 8 intervjuvancev je parov, ki živijo in vzgajajo skupaj, ena sogovornica (intervju I) pa je razvezana mamica, ki otroka vzgaja z bivšim in novim partnerjem. Trije pari od teh vzgajajo skupaj enega otroka, štirje pari vzgajajo dva ali več otrok, razvezana mamica pa vzgaja enega otroka. Raziskava je strukturirana po raziskovalnih vprašanjih

Intervjuvanci poleg vseh obveznosti, kot so služba, vrtec, obnova stanovanja, skrb za novorojenčka in redna gospodinjstva opravila, najdejo čas tudi za skupno preživljanje prostega časa: *»če je lepo vreme, gremo ven, če ni, pa se igramo notri«* (B6), *»Popoldneve v večini primerov preživimo v gozdu, v naravi, na vikendu ali pa se doma igramo«* (E6), imajo *»razne aktivnosti z mamico ali očkom«* (C6). Tudi pri razvezani mamici je preživljanje skupnega prostega časa prioriteta, se pa z deljenim starševstvom z bivšim partnerjem trudita sinu omogočiti čim lepše otroštvo in možnost vsakodnevnega preživljanja časa z obema staršema.

1. Doseganje ciljev vzgoje v okolju, ki ima močan vpliv na otroke

Ko sem spraševala o cilju vzgoje, sem dobila precej različne odgovore. Večina staršev si želi, da se njihov otrok razvije v samostojno in samozavestno osebo. Izražena pa je bila tudi želja po razvoju v odgovorno, prijazno, pošteno, srečno, delavno, čustveno inteligentno, uspešno in vedoželjno osebo. Dva starša sta izrazila tudi željo, da bi družina ostala povezana tudi v prihodnosti: *»da bi ostali v družini povezani tako, kot smo sedaj«* (E9), da bi ju vzgojila v otroka, *»ki se rada vračata k staršem«* (F9) *»in ju prosita za nasvete in pogovor«* (F10), en par je še poudaril, da se izogiba vzgoji, ki bi pripomogla razvajanosti otroka: *»Da ne bosta mamin sinček in očkova hčerkica, razvajena«* (D8).

Zgoraj omenjene cilje bodo dosegli s pomočjo zgleda, z *»dovoljevanjem preizkušanja meja«* (A11), s pogosto komunikacijo (bova *»cilj doseгла s tem, da se z njimi veliko pogovarjava«* (B15)), s spodbujanjem otrokove osebnosti (*»da mu dovoliva, da je tak kot je«*) (B16), z raziskovanjem ter z učenjem odpravljanja napak (ima *»možnost, da svoje napake popravi v logičnem zaporedju«*) (A13). Nekateri bodo cilj dosegli s pomočjo dobrega partnerskega odnosa, in sicer *»Cilj bova doseгла s skupno, konstantno, enakopravno vzgojo«* (D9) ter *»Z*

medsebojnim podpiranjem» (G9). Največ težav pri doseganju ciljev vzgoje je imela razvezana mamica, ki je po razhodu z bivšim partnerjem imela kar nekaj osebnih dilem o pravilni vzgoji otroka. Priznala je, da se je ob razhodu posluževala napačnih metod zaradi strahu, da bo otrok zaradi razdvojenosti, ki jo je doživljal v tistem času, želel raje čas preživljati z očetom kot z mamo: *»ker sem se nekako bala...da, če ga bom preveč kregala, bo imel očeta raje kot mene«* (I14). Ob tej stiski, ji je bila v pomoč bližnja okolica: *»moji starši, brat, zdajšnji partner in sodelavci, s katerimi sem se veliko pogovarjala in so mi veliko svetovali«* (I15). Ker je ugotovila, da je omogočanje čim bolj podobnega okolja pri obeh starših za otroka najbolje, se z bivšim partnerjem trudita dosegati cilj otrokove vzgoje s pomočjo komuniciranja glede skladnosti vzgoje. Njegovega mnenja ne želi zanemarjati ali ignorirati, ker ne želi otroku dajati napačnega sporočila: *»z bivšim partnerjem veliko komunicirava glede vzgoje«* (I16), glede upoštevanja njegovega mnenja in njegove vključenosti v otrokovo življenje pa pravi: *»to se mi zdi pomembno, ker je kljub vsemu njegov oče«* (I17).

Glede komunikacije z otroki so mi starši zaupali, da imajo v večini primerov pogosto komunikacijo, in da otroke k temu tudi spodbujajo. Otroci so še tako majhni, da brez težav, popolnoma zaupajo staršem, pri enem intervjuju pa sta starša priznala, da se z otrokom premalo pogovarjata (*»S sinom se definitivno premalo pogovarjava«* (D15)) zaradi želje po pozornosti mlajšega otroka (*»je zelo naporna, ko se ji ne posvečaš dovolj«* (D16)). Starša 5 letne hčerke sta dejala, da sta bila deležna že preizkušanja z lažmi, a sta jo uspešno odvrnila od tega s pogovorom o tem, *»da se to ne počne in je staršem potrebno zaupati in se pogovoriti«* (F15).

Naravnost k samostojnosti otrok ne predstavlja nobenih težav skoraj nikomur: *»Želiva, da vse počne samostojno«* (A18), *»Spodbujava ga«* (F26), *»Stremiva k temu, da je otrok čim bolj samostojen«* (G13). Mamica treh otrok je dejala, da samostojnost celo zahteva (*»sama jim dopuščam veliko samostojnosti, skorajda jo že zahtevam«*) (E24), medtem ko je njen mož bolj popustljiv in pazljiv pri tem. Starša 5 letnega dečka pa sta dejala, da nikoli ne silita otroka v samostojno početje nečesa, da ne bi imel občutka zapostavljenosti: *»Če naju rabi, mu to dava, brez težav«* (B21); včasih *»potrebuje mamico in očija in s tem nimava težav«* (B22).

Otroci se na samostojnost odzivajo precej pozitivno: *»pokaže interes«* (A20), *»Hči je pa taka, da hoče vse sama«* (D19), *»Mislim, da je za svoja leta precej samostojna«* (D21), *»Deklica je v večini samostojna«* (F19), *»Veliko stvari poskusi sam«* (G14), *»Oba sta dokaj samostojna«*

(H12). Razvezani mamici je vseč ponos otroka ob težje opravljenem delu: *»namreč, če naredi sam nekaj težkega, npr. zapre okno, sam spusti roletu, je ponosen sam nase«* (I30)). Pri intervjuju F sta starša delila izkušnjo starejše hčerke ob pridobitvi novega družinskega člana. Njena samostojnost je v tistem obdobju malce upadla: *»Ko je dobila bratca, je sicer malo »pozabila« kako naj se obleče«* (F20), vendar sta ji, s pomočjo vključevanja v skrb mlajšega brata, odstranila občutek strahu pred zapostavljenostjo in vlila občutek samozavestne punčke, ki je dobila *»pomembno vlogo starejše sestrice«* (F24).

Pri vzgoji otroka vplivajo tudi ostali dejavniki, ki sem jih, na podlagi odgovorov, razdelila v 4 skupine: vzgojitelji, bližnja okolica, mediji in selitev. Dva starša menita, da imajo vzgojitelji na vzgojo otroka šibak vpliv, šest sogovornikov meni, da imajo vzgojitelji v vrtcu močan vpliv na vzgojo otroka, en sogovornik pa je omenil, da je vpliv vzgojitelja odvisen od razmer doma. Otroci se v vrtcu učijo drugačne vzgoje, raznih veščin, uživajo, učijo se socializacije, na enega otroka je vzgoja v vrtcu imela še posebno močan vpliv, ko je vzgojitelj *»poskrbel za njegovo samozavest pred vrstniki«* (D57). Dal mu je čas, ki ga je potreboval in ravno pravšnjo pozornost. Čez določen čas ga je malce izpostavil, ko je igračo delil s prijateljico, vzgojitelj je prišel do njega, mu dal roko in čestital ter ga pred vsemi pohvalil. Sinu je tak način pozornosti odgovarjal zato je tudi njegova samozavest zrasla. Dva starša sta poudarila, da so starši še vedno tisti, ki imajo najmočnejši vpliv na vzgojo otroka, in da je to zato težko primerjati. Najbolj me je zanimal odgovor mamic iz intervjuja E in F, ki sta tudi sami vzgojiteljici, sem pa, na moje presenečenje, dobila dva precej različna odgovora. Ena pravi, da je vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka šibak in, da *»bolj vpliva družba in celoten sistem vrtca«* (E57) na vzgojo otroka. Druga vzgojiteljica pa ima nasprotno mnenje, saj trdi, da ima vzgojitelj močan vpliv na vzgojo otroka, zaradi količine skupaj preživetega časa, saj daje otroku občutek varnosti s pomočjo jasno postavljenih meja in, da je pri svojem delu že nekajkrat opazila grozen pojav, ko vzgojitelj prevzame vlogo nadomestnega starša: otroci so *»prepuščeni samem sebi, zato jih je vzgojitelj kot nadomestni starš«* (F73).

Okolje ima na vzgojo otroka močan vpliv. Trije so izpostavili lep odnos s starimi starši, eni so dejali, da se lepo razumejo s sosedi, delno vplivajo tudi že prijatelji v vrtcu (E63, *»tudi vpliv vrstnikov«* (F80)). Precej različni odzivi so bili pri upoštevanju želja staršev s strani okolice: *»sledijo najini vzgoji«* (F77), *»okolica pa upošteva najine želje le do neke mere«* (A46), *»ko okolje (stari starši, sorodniki...) nasprotujejo najini vzgoji«* (C43), *»razvajajo do nebes in ne poslušajo nas, staršev, kaj želimo«* (B64), *»ki so ga zelo razvadili«* (D60). Starši predvsem ne

želijo, da bi otrok postal razvajan in, da bi popustljivost starih staršev izkoriščal: *»Otrok opazi podpornike in to tudi izkoristi v svoj prid«* (C44), *»otroka znata to kar dobro izkoristiti«* (F79), *»dajejo, nam, staršem dodatno delo, ker se moremo še toliko bolj boriti, da dosežemo kar sami želimo«* (B65), *»Dokler ni nevarno za njegovo varnost ali zdravje pustiva, da delajo kot najbolje znajo in ne pametujeva«* (A47). Razvezana mamica se je bala občutka nesprejetosti v novem okolju (nov vrtec, nova družina ob selitvi k novemu partnerju), ampak *»so ga v novem okolju vsi sprejeli odprti rok«* (I69), na njeno veselje *»komaj čaka, da bo z njimi preživel čas«* (I70).

Kar se vpliva medijev tiče, so otroci še toliko mladi, da posebnega vpliva na vzgojo ni bilo zaznati. Na to vpliva tudi aktivnost staršev, ki svoje otroke spodbujajo k skupnem preživljanju prostega časa v zunanjih prostorih ali, ob primeru slabega vremena, z igranjem družabnih ali podobnih igrice v prostoru. Zagotovo pa se bo slika čez nekaj let obrnila in bodo bili na ista vprašanja drugačni odgovori. Risanke, ki jih otroci gledajo so primerne njihovi starosti in ne vsebujejo nasilja, enako velja za pravljice, ki jim jih berejo predvsem pred spanjem. Z igranjem računalniških igrice še nimajo izkušenj, pri dveh družinah otroci občasno uporabljajo telefon, a je ta uporaba precej omejena: *»poskušava pa uporabo omejiti«* (G43). Le pri razvezani mamici otrok občasno igra računalniške igrice (*»Pri očiju igra igrice na računalnik«* (I73)), vendar tudi tu je aktivnost omejena.

Pri enem otroku je selitev imela močan vpliv na razvajenost, po mnenju staršev. Preden je otrok začel hoditi v vrtec, ga je imela v varstvu stara mama, s katero je tudi živel. Skupaj sta preživela veliko večino dneva, zato je bil njen vpliv na vzgojo res močan. Ker je bila pri vzgoji popustljiva, se je to začelo opazovati na otrokovem odnosu. To so rešili s selitvijo na svoje: *»ko smo se preselili na svoje, smo to razvajenost zmanjšali«* (D61), so pa pri drugem otroku bolj pazljivi pri količini preživetega časa s staro mamo.

Tudi delovne navade lahko vplivajo na sam izid vzgoje. Otroci intervjuvancev so precej zainteresirani za opravljanje domačih opravil, nekateri imajo celo lastne zadolžitve. Dva starša sta omenila, da je pomoč otrok, zaradi površnosti in počasnosti včasih prej ovira, kot pomoč, a je pri tem potrebno malce potrpeti: *»kako drugače pa naj se naučita, če ne bosta imeli priložnosti«* (F89). Včasih imajo tudi otroci slab dan in je pri določenih opravilih prisotna trma, se hitro naveličajo ali pa se spretno izognejo.

2. Naslanjanje na lastno vzgojo oziroma literaturo o vzgoji

Ob rojstvu otroka sta imela samo ena starša izoblikovan načrt vzgoje, trije starši pa so imeli delno oblikovanega. Trije starši načrta o vzgoji niso imeli oblikovanega. Literatura ni imela večjega vpliva na oblikovanje načrta vzgoje, saj je večina intervjuvancev dejala, da literature o vzgoji niso brali, tudi pravil za dobro vzgojo niso iskali, saj literatura nima vedno prav: *»kar piše v eni knjigi, ni nujno, da bo delovalo pri tvojem otroku«* (D75), *»teorija je eno, praksa pa drugo«* (G50). Nekateri so literaturo pri načrtovanju vzgoje brali, a so jo kasneje opustili: *»pri tretjem otroku ne poslušava več mnenj strokovnjakov«* (E75). Literaturo o vzgoji pa uporabili za preučevanje sebe v pomoč učenja dobrih in slabih vzorcev: *»je branje knjig pomagalo, da ne ponavlja vzorcev vzgoje svojih staršev«* (E78). Čez čas se je pokazalo, da oblikovan načrt le redko kdaj obstoji, ker je preveč dejavnikov, ki vplivajo na vzgojo otroka, starši pa čez čas spremenijo mnenje: *»večino teh stvari nisva držala in sva popustila«* (G49). Večina intervjuvanih je zagovornikov vzgoje po »zdravi kmečki pameti«: *»upoštevava zdravo kmečko pamet«* (A52), *»potekalo je vse spontano«* (I80), *»vzgajava po zdravi kmečki pameti«* (E76), *»poslušala sva samo sebe«* (G52), *»uporabljala sva najino pamet in logiko«* (H39). Vsak otrok je edinstven in ima svoje potrebe. Otroci poskrbijo za to, da se starši nenehno učijo: *»se moraš nenehno prilagajati in učiti«* (D74), *»saj je vsak otrok drugačen«* (C50), *»poskušava vzgajati glede na njegove potrebe«* (C51), *»se prilagajaš otrokovemu karakterju«* (D72), *»kar je veljalo pri prvem otroku, pri drugem ni«* (E74).

Intervjuvanci so lastno vzgojo iz otroštva ocenili precej različno, kar sem tudi pričakovala zaradi številčnosti oseb. Njihove odgovore sem razdelila v več kategorij. Ocena lastne vzgoje se je delila na tri dele: nevtralna ocena, negativna ocena in pozitivna ocena lastne vzgoje. Nadalje pa sem odgovore delila še v podobnosti ter razlike v primerjavi z lastno vzgojo.

Ocena lastne vzgoje je bila pozitivna, če je bila vzgoja na splošno ocenjena kot dobra (G28), če so bile meje staršev dobro postavljene (*»sem vedel, da ob neupoštevanju meja ne sledi nič dobrega«* (C34), *»veliko svobode, a še vedno v mejah normale«* (H28)), če so starši primerno kaznovali (ob neupoštevanju meja *»nisem dobil nečesa kar sem si želel«* (C36), *»dobila sva, kar sva si zaslužila«* (D47)), če so bili zainteresirani v otrokovo življenje (*»mama se je veliko ukvarjala z nama«* (F57) ali, če je vzgoja imela dober vpliv na osebnost otroka oz. zdaj že odrasle osebe (*»starši so me vzgojili v čustveno inteligentnega človeka«* (B47), *»vzgojili so me v samostojno punco«* (I53)).

Ocena lastne vzgoje je bila negativna, če je bila vzgoja v otroštvu stroga, če je bila finančna preskrbljenost družine slabša (*»denarja je bilo zelo malo«* (B85), *»revščina«* (E39)), če starši niso bili zainteresirani v življenje otroka (*»nista se brigala za mojo šolo«* (B57)), če so način kaznovanja ocenili kot napačen ali neprimeren (*»velikokrat sem bil tepen s pasom«* (F48)), če je vzgoja imela negativen vpliv na osebnost posameznika (*»nimam pa samozavesti«* (B50), *»in sem čustveno hitro prizadeta«* (B51)), če so bile meje slabo postavljene (*»pri mami so bile meje precej ohlapne«* (C29), *»njegova vzgoja posledično precej popustljiva«* (E41), *»veliko stvari nisem imela ali nisem smela«* (H26), *»nobene avtoritete ni bilo«* (A38)) ali če so bili starši odsotni (*»večinoma sta bila odsotna«* (A37), *»oče je pri 6-ih mesecih starosti odšel«* (B53), *»očeta velikokrat ni bilo doma«* (F55)).

Nevtralna ocena vzgoje so metode, ki na prvi pogled morda delujejo kot negativne, a so na njihovo vzgojo imele dober učinek in so zato neodločni. Primer je recimo občasno telesno kaznovanje, ki ga sogovornik opiše: *»kdaj sem tudi dobil čez rit, za uho ali za lase«*, vendar ga je to izoblikovalo v tako osebo kot je in tudi sam opazi, da pri lastnih otrocih včasih zaleže le ena po riti. Namerno prekoračevanje meja je priložnost, ko se otrok uči odziva staršev, preizkuša njihovo vztrajnost in odločnost, zato so s tem početjem, in s posledicami, ki jih je kaznovanje ob neupoštevanju meja prineslo, lahko prekoračevanje meja pri svojih otrocih kaznovali na podoben ali popolnoma drugačen način. Z njihovo oceno o ustreznosti kaznovanja so vplivali na svojo presojo o lastnih načinih kaznovanja.

Glede na lastno zgodovino so se lahko ali pa se namenoma niso izoblikovali vzgojni vzorci pri vzgoji otrok. Trije pari opažajo podobnosti lastne vzgoje in vzgoje svojih otrok (*»moja vzgoja in vzgoja najinih otrok sta si zelo podobni«* (A35), *»uporabljava podobne metode kot najini starši«* (G35), *»mešanica mojih staršev«* (D49)). Dva para sta pri vzgajanju otroka ohranila zgolj določene vzorce iz otroštva (*»nekaj dobrih stvari svoje vzgoje sva pa obdržala«* (E37), *»taka starša bi rada postala tudi sama«* (G34), trem staršem so vzorci iz otroštva ostali zasidrani: *»Na žalost so mi ti vzorci ostali nekje v podzavesti in jih tudi sam, nezavedno, posebno, ko sem utrujen in pod stresom, ponavljam pri vzgoji sina«* (A41), *»vendar se je včasih težko rešiti teh vzorcev«* (D39), *»malo manj potrpljenja«* (F60) *»in več 'strogosti'«* (F61), trije starši pa uporabljajo zgolj učinkovite metode iz otroštva: *»uporabljaš le tiste metode od staršev, ki so učinkovite«* (D52), *»Metode najinih staršev se nama zdijo primerne, zato nekatere uporabljava tudi sama«* (G37), *»sem pa tja uporabim kakšen nasvet ali metodo*

od staršev« (I56). Ostale podobnosti, kot so podoben način kaznovanja, jasno postavljene meje, pomoč doma ob vikendih, pogosta prisotnost očeta, resnost in odločnost pri komunikaciji in družina kot opora (*»da najdejo oporo v družini«* (E50)) sem sama razvrstila v kategorijo podobnosti, in sicer na podlagi konteksta intervjuja. Intervjuvanci so radi poudarili, da se otrok uči tega, kar vidi, česar se, na podlagi lastne zgodovine, tudi sami zavedajo. Otroke želijo zato naučiti le najboljše, da bodo v življenje, od njih, odšli čim bolj pripravljeni.

Razlike v primerjavi z lastno vzgojo so bile določene na enak način kot podobnosti, torej na podlagi izrečenih besed v celotnem intervjuju. Dva starša sta poudarila, da se želita izogibati vzorcem lastne vzgoje: *»ne želiva ponavljati vzorcev svojih staršev«* (E36), *»čim bolj oddaljiti od take vzgoje«* (H29), ena družina se več pogovarja kot so se sami v otroštvu (*»veliko več se pogovarjava z otroki«* (E42), otrokom namenita tudi več pohval, želita pa jih naučiti tudi stvari, ki se pri njima *»niso prijele«*: *»otrokom ne bi kazala kako se včasih obremenjujeva z mnenji drugih«* (E52) *»in z najino nesamozavestnostjo«* (E53). Oče, ki je bil v otroštvu tepen s pasom je pri tem vprašanju poudaril neprimernost takega kaznovanja: *»take metode se mi ne zdijo primerne«* (F50) in podal boljšo alternativo: *»Spoznal sem, da ima tudi komunikacija in zaupanje zelo veliko vlogo v vzgoji«* (F52), *»potrebuješ veliko samokontrole in vztrajanja«* (F53).

3. Načini kaznovanja in nagrajevanja otroka ob vzdrževanju in ohranjanju meja

Starši svoje meje vzpostavijo in ohranjajo s pomočjo enake vključenosti pri postavljanju meja: *»Meje postavljava oba«* (A28, B36, C25, E32, F33, G20, H18, I42), *»da se o vseh mejah dogovoriva in, da so pri obema enake«* (D28) in s podpiranjem pri postavljanju meja: *»se pri tem podpirava«* (F34, G21), *»imava kar podobno mnenje«* (H19).

Dva starša sta odgovorila, da njun otrok upošteva postavljene meje: *»Otrok vsakega malo po svoje upošteva«* (A30), *»ko vidi, da misliva resno, to upošteva«* (F37), trije starši so odgovorili, da se njihov otrok dobro odziva na postavljene meje, a ker je mene bolj zanimalo neupoštevanje meja, se bom nadalje bolj osredotočila na slednje. V intervjuju G sta starša dejala, da otroci izkoristijo priložnost takoj, ko opazijo neskladje med partnerjema pri postavljanju meja: *»Če kdaj otrok opazi, da nisva usklajena, to izkoristi«* (G22). Podobno se dogaja pri razvezanih starših, saj je otrok, po mnenju mame, pri očetu bolj priden in ga bolj upošteva pri postavljenih mejah, zase pa meni, da je pri njej sin *»malo bolj živahen, ker sem le*

mami« (I44). Starša v intervjuju B sta omenila preizkušanje otroka: »preizkuša svoje starše in ljudi okrog sebe« (B42), štirje starši pa so omenili pogosto oziroma vsakodnevno željo po preizkušanju meja: »Na vsak način želita vsakodnevno prestopiti meje« (D30), »vsakokrat preizkuša kako resno misliva z določeno mejo« (F36), »preizkuša kam lahko pride z jekom« (H21), »okrog tega imamo vsakodnevne konflikte« (B43). En otrok je tudi v obdobju, ko ne upošteva besede »ne« in počakaj«.

Kot odziv na tovrstne situacije starši uporabljajo različne načine kaznovanja svojih otrok. Nekateri se poslužujejo kričanja, razlage primerne vedenja, časa, da se otrok sam pomiri, pošiljanja v sobo do opravičila, pri treh starših zaleže občasen udarec po riti, pri petih pa jim uspe z odvzemom zelenega: »če to ne zaleže, mu vzameva igračo za nekaj časa« (B26), »Včasih, za kazen, pred spanjem ni risanke« (G19), »kazen v obliki prepovedi nečesa« (H17), »če pri kosilu noče jesti, mu rečem, da ne bo sladoleda« (I36), »da bo toliko časa sedel za mizo, dokler ne bo vsega pojedel« (I37). V intervjuju E sta starša omenila, da imata različne oblike kaznovanja, zato se v takih situacijah znajdetta na sedeč način: »ko kaznuje eden od naju dveh, drugi starš, v pričo otrok, ne posega vmes« (E30). Nekateri so omenili izpade otrok v javnosti in spoprijemanje v taki situaciji. Eni starši teh težav do sedaj še niso imeli (F28), trije starši pa so dejali, da so, ko so se znašli v taki situaciji, ignorirali otrokov izpad, otrok pa se je čez čas sam pomiril. Mamica v intervjuju E mi je zaupala, da je »doživela nešteto grdih pogledov in grozno sem se počutila« (E25) ob izpadu njene hčerke v trgovini. Kasneje je ta ista oseba omenila, da želi otroke naučiti, da se ne ozirajo na mnenje okolice in naj ravna po svoji vesti. Tak način sta imela sogovornika v intervjujih G in H: »Za obtožujoče poglede drugih se ne zmeniva« (G18) »ampak se nisem ozirala na to« (H15). V skrajni situaciji, je kot rešitev iz take situacije, dobra tudi obljuba nagrade.

Pri načinih nagrajevanja se sogovorniki poslužujejo pohval, materialnih nagrad (»...bomo šli na sladoled« (B31), »peljeva v kino« (D32), »občasno jim kupiva kakšno sladkarijo ali igračko« (E34), »včasih kakšna igračka« (G26)), nagrad v obliki pozornosti (»plavati« (D33), »izlet po želji otroka« (G27), »...v živalski vrt...« (H24)), spodbud ali pa pomoči tabele: »ko se je nabralo recimo 10 stampiljk, je dobil nagrado« (B46). Razlogi za nagrajevanje so po večini trenutki, ko so starši ponosni na svoje otroke ali pa ob trenutkih, ko starši ocenijo, da so priča napredku otrokovem razvoju. Starša v intervjuju A pravita, da včasih ne gledata na pravila in svojega otroka nagrajita brez posebnega razloga: »Včasih pa tudi kar tako« (A34).

4. Spoprijemanje z medosebnimi konflikti pred otroki

Intervjuvanci so v veliki večini srečni v odnosu s partnerjem, pogosto komunicirajo (*»komunicirava vedno, ko sva v istem prostoru«* (A56)), imajo ljubeč odnos (*»se ceniva«* (F93), *»se spoštujeva«* (G56), *»drug drugemu sva v oporo, se imava rada in si pomagava«* (H42)) in redke konflikte (*»pred tem sva se res zelo poredko skregala«* (D96), *»se tudi bolj malo prepirava«* (G60)).

Konflikte rešujejo sproti (*»sproti razčiščujeva stvari«* (B88), *»se čisto vedno tudi pogovoriva«* (C58), *»konflikte sva reševala sproti in hitro«* (D97), *»na koncu se le pogovoriva«* (F101), *»ko pride do konflikta pa se takoj pogovoriva«* (G62), *»vse konflikte rešujeva sproti, s pogovorom«* (H43)). Pri konfliktih so spoštljivi, ne uporabljajo žaljivk, občasno si očitajo, včasih pa pride tudi do ignoriranja partnerja. Konflikti se zgodijo tudi pred otroki, se pa nekateri trudijo izogibati le-temu: *»pred sinom se nikoli ne kregava«* (B83), *»trudiva se, da se ne pred otroki, ampak kdaj pač ne uspe«* (D85), *»ker veva oba kako je, če se starši kregajo«* (B84). Kot razlog konfliktov so omenili preobremenjenost (*»pod velikim pritiskom zaradi gradnje hleva«* (D94)), slab dan (*»večinoma zato, ker je nekdo tečen ali slabe volje«* (B82)) in različni pogledi na vzgojo otrok (*»se skregava samo glede drugačnih pogledov na vzgojo«* (D86), *»ni malokrat, ko se ne strinjava«* (F97)). Željo po izogibanju konfliktov zaradi malenkosti (*»ne prepirava se za vsako malenkost«* (A61)) je včasih težko obdržati: *»velikokrat pride kako navzkrižje, predvsem zaradi čistih banalnosti«* (C57), a dokler so konflikti zaradi malenkosti, ni skrbi po večjih konfliktih. Kljub temu, da je včasih težko, se nekateri trudijo nuditi otrokom čim boljši zgled tudi pri reševanju konfliktov: *»se ne umikava, preusmerjava pozornosti ali ignorirava«* (A62), *»da nekaj ur ne bi govorila drug z drugim, to nama ne uspeva«* (E85), *»si ne očitava«* (A59), *»nikoli se ne trmariva«* (E84), *»ne uporabljava žaljivk«* (D89), *»zelo sva odkrita«* (E83), *»poskušava sprejemati kompromise glede na najine karakterje«* (B89).

Razvezana mamica ima z bivšim partnerjem dober odnos, komunicirata vsakodnevno, saj si želita, da ima njun otrok lepo otroštvo, ne glede na razumevanje staršev (*»sva hotela, da sin vidi vsak dan oba starša«* (I91)), posebno pa zaradi tega, ker je otrok precej navezan na očeta (*»sin gre rad k očetu, ker imata v redu odnos«* (I94)). Skupno starševstvo usklajujeta uspešno, z vsakodnevnim stikom in občasnimi srečanji: *»Včasih greva tudi na kavo in se pogovoriva glede vzgoje«* (I98). Ob razhodu je imel otrok 3 leta, nanj pa sta otroka pripravila tako, da sta

mu razložila, da bo en čas na počitnicah pri mami, drug čas pa na počitnicah pri očiju. Obdobje razhoda je bilo naporno, saj se je pri otroku pojavila razdvojenost in agresija: *»postal je bolj agresiven«* (I109) in *»hitro razdražljiv«* (I110), *»vedno, ko je prišel od očija je jokal«* (I104), *»meni se je paralo srce«* (I105). Vzgoja je bila takrat zelo težka, saj sta morala najti pravi način, ki bo ustrezal vsem, še najbolj pa njunemu sinu. Čez čas se je situacija obrnila na bolje, danes pa je v vzgojo vključen tudi novi partner mamice, pri katerem živita. Novi partner je z otrokom spletel dober odnos, v njunem odnosu prevzel vlogo socialnega starša in je sedaj mami v oporo pri izzivih starševstva. Mami pravi, da sicer *»nima mojega partnerja tako rad kot očija«* (I125), ampak *»meni je dovolj, da se v redu razumeta«* (I126).

5. Razprava

Skozi celotno raziskavo sem ugotovila, da si starši za svoje otroke želijo, da postanejo samostojni, samozavestni, odgovorni, čustveno inteligentni, redoljubni, delovni, pošteni, vedoželjni, uspešni in spoštljivi. Tak cilj bodo dosegli z dovoljevanjem preizkušanja meja, s pogosto komunikacijo, z enakopravno vzgojo, predvsem pa s pomočjo zgleda. Družinski terapevt, Jasper Juul (2010) poudarja, da dobiva otrok temeljne družinske vrednote preko odnosov v družinskem okolju. Sam prevzema take družinske vrednote, kakršne »živijo« njegovi starši. Če si torej starši za otroka želijo, da se izoblikuje v spoštljivo osebo, mora to spoštljivost naučiti z lastnim zgledom. To lahko pokaže na svojem odnosu do staršev oz. otrokovih starih staršev, na odnosu do starejših oseb, najbolje pa je to pokazati v partnerskem odnosu, ki je otroku na očeh vsak dan. Juul pravi, da se bo šele, ko bodo starši to vrednoto živeli in jo uporabljali v vsakdanjem življenju, otrok začel zgledovati po staršu in ga začel tudi sam posnemati. Trije starši so si kot cilj vzgoje zadali željo po razvoju otroka v delavno osebo. Petric (2011, str. 25) pravi, da se otroci marljivosti ne naučijo zgolj z opazovanjem, ampak morajo biti tudi sami aktivni, zato poziva starše k spodbujanju sodelovanja pri opravljanju domačih opravil. Že samo pohvala je včasih dovolj, da otroka motivira k ponovni aktivnosti. Starši so za otroke po večini rekli, da ima njihov otrok veselje do opravljanja domačih opravil, dva starša imata otroke, ki imajo tudi lastne zadolžitve, en otrok pa se opravljanja domačih opravil ne poslužuje, saj ga starši ne želijo prisiljevati v nekaj kar ne želi. Sam otrok pokaže interes s tem, ko želi biti poleg staršev in jih opazovati, starše pa tak način učenja otroka ne moti. Petric (2011, str. 26) trdi, da si z rednim opravljanjem del otroci pridobijo delovne navade, kar pa posledično vpliva na zdrav odnos do nujnosti opravljanja vsakodnevni obveznosti, kot je na primer pospravljanje igrač ali priprava mize za kosilo.

Pri postavljanju meja so prav vsi starši dejali, da jih postavljajo enakovredno s partnerjem oz. bivšim partnerjem. Meje postavljata oba, se pri tem podpirata, otroci pa se nanje odzivajo različno. Bluestein (1998, str. 15) trdi, da so meje v družini nujno potrebne, saj se zaradi njih otroci počutijo varne in zaščitene. Če meja ni, se počutijo prepuščeni samim sebi. S pomočjo preizkušanja meja se otroci učijo in odraščajo, opazujejo reakcijo staršev, preverjajo njihovo vztrajnost in odločnost ter razne »izhode v sili«. Pet staršev je omenilo, da njihovi otroci meje upoštevajo in se jih držijo, štirje starši pa so omenili vsakodnevno željo otrok po prestopanju meja. Otroci raziskujejo in preizkušajo starše ter njihovo voljo, starši pa spoznavajo sami sebe in stopnjo vzdržljivosti. Dva starša sta še omenila otrokovo izkoriščanje ob neusklajenosti

staršev, zato je zelo pomembno, da starša pred otroki delujeta skladno in, da na tak način otrokom ne dopustita, da ju skuša izkoristiti. Postavljanje meja lahko predstavlja velik izziv, saj ta sposobnost prihaja iz lastne vzgoje in je torej odvisna od tega česa smo bili naučeni kot otroci. Težave bomo imeli, če smo bili naučeni, da so potrebe drugih pomembnejše od naših, če smo bili v primeru žrtvovanja nagrajeni, če so nas ošteli, ko smo podvomili o avtoriteti staršev, če so nas prepričevali, da smo odgovorni za občutke drugih in podobno (Bluestein, 1998, str. 7). Juul (2009) ugotavlja, da se nekateri starši ne želijo sprijazniti z avtoriteto, ki jo imajo nad otroki. Na tak način povzročajo le škodo, saj otroci potrebujejo vodstvo odraslih, da jih uspešno vodijo preko ovir v življenju do cilja, ki predstavlja samostojnost. Vse družinske člane, tudi otroke, pa lahko obravnavamo enakovredno, to pomeni, da vsakega posameznika jemljemo resno, ga vključujemo v vse pomembne odločitve, nikogar ne ignoriramo in ne govorimo v njegovem imenu, saj ima vsak posameznik svoj glas, ki ga je potrebno spoštovati.

Starši kaznujejo svoje otroke na različne načine: odvzem zelenega, pomiritev, odhod v sobo, kričanje, razlaga primernege vedenja, vztrajanje ali občasen udarec po riti. Največ staršev se poslužuje slednjega, (vsaj) trije starši pa se poslužujejo tudi fizičnega kaznovanja. Ta način kaznovanja je, glede na odgovore v intervjujih, posledica lastne vzgoje. Sogovorniki so v otroštvu bili pri neupoštevanju meja tudi sami kaznovani na tak način in, ker se sedaj počutijo v redu, brez kakršnih koli posledic verjamejo, da z nadaljevanjem takega vzorca ne delajo nobene škode. »Občasno zaleže le ena čez rit« (A26) je običajen odziv staršev, ki se poslužujejo takega načina kaznovanja. Ima hiter in učinkovit učinek na otroka – strah. Na dolgi rok drugega učinka, kot prenašanje vzorca na druge, nima. Sklene se krog prenašanja vzorca, iz staršev na otroke, iz otrok na njihove otroke, na vrstnike, brate/sestre in tako naprej. Če starši z zgledom učijo otroke delovnih navad lahko prav tako učijo svoje otroke fizičnega kaznovanja. Način spoprijemanja, ko si hud. Fizičnemu nasilju moramo enkrat narediti konec. Nekdo mora ta krog zaključiti, biti tako močan in potrpežljiv, da se ne prepusti vzorcem navade ter izbere primernejši način kaznovanja. Očka iz intervjuja F, ki je dokaz, da je sprememba načina kaznovanja možna, pravi takole:

»Imel sem zelo strogo vzgojo, velikokrat sem bil tepen s pasom, česar se spomnim še danes. Take metode se mi ne zdijo primerne, čeprav so me tako vzgojili in spravili na realna tla. Spoznal sem, da ima tudi komunikacija in zaupanje zelo veliko vlogo v vzgoji. Res je, da je

včasih težko, potrebuješ veliko samokontrole in vztrajanja, vendar se na "dolgi rok" splača.» (F47-F54).

Pri nagrajevanju se šest staršev poslužuje pohval, štirje starši se poslužujejo nagrad v obliki pozornosti, pet staršev pa uporablja materialno nagrajevanje. Že v teoretičnem delu sem omenila, da avtorji, kot to Juul (2008), Petric (2008) in Ručigaj (2012) ne zagovarjajo materialnega nagrajevanja, ker menijo, da se na tak način otroke uči napačnih stvari. S tem ne mislijo, da si otroci ne zaslužijo materialne nagrade, temveč le to, da redno materialno nagrajevanje vodi v potuho pri razvijanju delovnih navad. Otroci bodo prijazni do sosedov le zato, ker vedo, da bodo potem dobili sladoled in ne zato, ker bi spoštovali starejše in bili prijazni do njih. Starši enega otroka so dejali, da so že v skrajnem primeru obljubili otroku nagrado, kot preusmeritev od neželenega vedenja. Otroci so take stvari zapomnijo in jih kasneje ponovno uporabijo. Če se je neka punčka nazadnje, ko je bila v trgovini na ves glas drla, da želi čokolado in je mama zaradi neprijetnega občutka popustila in ji čokolado kupila, bo to taktiko tudi naslednjič uporabila. Morda uspe, morda pa ne. Poskusiti mora.

Ugotovila sem, da je samo en par imel oblikovan načrt vzgoje ob rojstvu otroka, trije so imeli delno oblikovan načrt, trije pa načrta sploh niso imeli. Par, ki je imel ob rojstvu prvega otroka načrt oblikovan, je pri tretjem otroku načrt popolnoma opustil, saj sta partnerja vzgajala na podlagi izkušenj in »zdrave kmečke pameti«. Take vzgoje se poslužujejo štirje starši, saj menijo, da ima vsak otrok svoje potrebe in se je potrebno sproti prilagajati na otrokov karakter. Literature o vzgoji niso brali, ker so mnjenja, da se teorija v praksi ne izkaže, ker eno pravilo zagotovo ne velja za vse otroke tega sveta. Dva starša sta poudarila, da sta oba otroka, ki ju imata popolno nasprotje drug drugega – kar pri enem velja, pri drugem pade na polni črti. Zatorej tudi to, kar piše v literaturi ne deluje nujno na tvojega otroka.

En par je rekel, da sta literaturo o vzgoji uporabila za analiziranje lastnih vzgojnih metod in vzgoje iz otroštva: *»branje knjig je pomagalo, da ne ponavlja vzorcev vzgoje svojih staršev«* (E78). Kot razloge za negativno oceno lastne vzgoje so navedli: neprimerno kaznovanje, nezainteresiranost staršev v otrokovo življenje, slabo postavljene meje, negativen vpliv na osebnost, stroga vzgoja, odsotnost staršev in slabo finančno preskrbljenost. Za nazaj stvari res ne moremo spreminjati, lahko pa jih za naprej, da bodo naši otroci imeli lepšo in boljšo prihodnost. V teoretičnem delu sem omenila pesem avtorice Dorothy Law Nolte, ki opisuje učenje otrok na podlagi videnega. Starši, ki otrokom predstavljajo vzor, morajo

skrbno izbirati način izražanja in obnašanja, saj je lahko vsak gib pod drobnogledom otrok, ki si določeno stvar zapomnijo za celo življenje.

Otroci opazujejo tudi odnos med staršema. Intervjuvanci se občasno skregajo pred otroci. Dva para sta pri konfliktnih spoštljiva, dva ne uporabljata žaljivk med konflikti, trije pari si občasno očitajo, trije pri konfliktnih občasno uporabijo metodo »ignoriranja partnerja«, en par je rekel, da občasno uporabljata tudi žaljivke, en par pa je dejal, da pri konfliktnih prelagata krivdo drug na drugega. Konfliktni so del vsakdan in ne predstavljajo nič slabega, so le odraz nasprotujočih si mnenj in interesov. Iz nesoglasja se otrok uči tona glasu, hitrosti govora, obrazne mimike, telesne kretnje, govorice telesa in še kaj bi se lahko našlo. S prisotnostjo konfliktov v vsakdanjem življenju otrok spozna, da življenje ni tako rožnato in, da je možno vsako nesoglasje rešiti na spoštljiv način. Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 57) pravi, da v družini niso nevarna konfliktna čustva – nevarno je zgolj njihovo zanikanje. Ignoriranje in izogibanje konfliktov je zato napačna odločitev, starši morajo otroke naučiti pravilnega spoprijemanja z njimi. Mertens (v Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 43) trdi, da je sposobnost za konflikt ena od pomembnejših sposobnosti, ki se jih moramo naučiti v družini. Sposobnost za konflikt je »pridobljena, naučena sposobnost posameznika, da za motenimi interakcijami in komunikacijami zazna konflikt, ga prepozna in se z njim sooči, da bo ga bodisi začel reševati bodisi živeti z njim« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 47).

Pri razvezani mamici je odnos z bivšim partnerjem lahko zgled vsem razvezanim staršem. Z bivšim partnerjem sta našla način komunikacije, ki jima odgovarja, dogovorila sta se o vzgoji otroka na tak način, da sta njegove želje in potrebe dala na prvo mesto, vsakodnevno sta v kontaktu glede dogajanja v otrokovem življenju in vesela sta, da imata dober odnos, kljub njuni zgodovini. Zavedata se, da je njuna prioriteta vloga staršev, zato sta ob težkih trenutkih vedno pomislila na njunega otroka in delovala v njegovo korist. Otrok je bil v procesu razveze malce razdvojen, postal je agresiven in hitro razdražljiv, obenem pa žalosten, ker ne živijo več skupaj. V kratkem obdobju se je moral prilagoditi spremembam (vsak dan pri drugem staršu), kar je na začetku predstavljalo težavo, a se je čez čas izkazalo za dobro in pozitivno odločitev. Njun otrok je dobil občutek, da lahko kljub spremembi še vedno preživlja kvaliteten čas z obema staršema, da ga imata kljub spremembi oba še vedno enako rada in, da gre le za preoblikovanje družine, ostalo pa še naprej deluje na enak način. Starša tega otroka sta torej ravnala po načelih Čačinovič Vogrinčič: »zagotoviti otroku starševstvo v novi, fleksibilni inačici, ki jo je treba izdelati na novo skupaj z ljudmi, ki jo morejo in hočejo živeti«

(Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 81). Sogovornica je omenila tudi težave, s katerimi se je soočala ob razvezi z bivšim partnerjem. Otrok je imel že od nekdaj lep odnos z očetom in je nanj tudi zelo navezan. Ob razvezi jo je preplaval strah pred tem, da bi otrok, zaradi navezanosti, raje izbral očeta kot mamo. Sogovornica je zato občasno imela napačne vzgojne metode z učinkom popustljivosti, a je kmalu spoznala, da tak način ne vodi nikamor ter, da bo potrebna sprememba. Uvidela je, da bo za sina najbolje, če ima enake meje tako pri očetu kot tudi pri mami. Enakost oziroma podobnost okolja je tudi na otroka vplivala pozitivno.

6. Sklepi

- Intervjuvanci si poleg vseh obveznosti, kot so služba, vrtec, obnova stanovanja, skrb za novorojenčka in redna gospodinjstva opravila, najdejo čas tudi za skupno preživljanje prostega časa.
- Starši si želijo, da se njihov otrok razvije v samostojno, samozavestno, odgovorno, prijazno, pošteno, srečno, delavno, čustveno inteligentno, uspešno in vedoželjno osebo.
- Cilj bodo dosegli s pomočjo zgleda, s pogosto komunikacijo, s spodbujanjem otrokove osebnosti, z raziskovanjem, z učenjem odpravljanja napak ali pa s pomočjo dobrega partnerskega odnosa.
- Dva starša menita, da imajo vzgojitelji na vzgojo otroka šibak vpliv, šest sogovornikov meni, da imajo vzgojitelji v vrtcu močan vpliv na vzgojo otroka, en sogovornik pa je omenil, da je vpliv vzgojitelja odvisen od razmer doma.
- Dva starša sta poudarila, da so starši še vedno tisti, ki imajo najmočnejši vpliv na vzgojo otroka v primerjavi z vzgojo v vrtcu.
- Starši predvsem ne želijo, da bi otrok postal razvajen in, da bi popustljivost starih staršev izkoriščal.
- Kar se vpliva medijev tiče, so otroci še toliko mladi, da posebnega vpliva na vzgojo ni bilo zaznati. Na to vpliva tudi aktivnost staršev, ki svoje otroke spodbujajo k skupnem preživljanju prostega časa v zunanjih prostorih ali, ob primeru slabega vremena, z igranjem družabnih ali podobnih igrice v prostoru.
- Ob rojstvu otroka sta imela samo ena starša izoblikovan načrt vzgoje, trije starši pa so imeli delno oblikovanega. Trije starši načrta o vzgoji niso imeli oblikovanega.
- Literatura ni imela večjega vpliva na oblikovanje načrta vzgoje, saj je večina intervjuvancev dejala, da literature o vzgoji niso brali, tudi pravil za dobro vzgojo niso iskali, misleč, da literatura nima vedno prav.
- Nekateri so literaturo pri načrtovanju vzgoje brali, a so jo kasneje opustili oziroma so jo uporabili za preučevanje sebe v pomoč učenja dobrih in slabih vzorcev iz otroštva.
- Večina intervjuvanih je zagovornikov vzgoje po »zdravi kmečki pameti«, kar pomeni, da vzgajajo na podlagi izkušenj, sprotne in glede na potrebe otrok.

- Trije pari opažajo podobnosti lastne vzgoje in vzgoje svojih otrok , dvoji starši so pri vzgajanju otroka ohranili zgolj določene vzorce iz otroštva, trem staršem so vzorci iz otroštva ostali zasidrani, trije starši pa uporabljajo zgolj učinkovite metode iz otroštva.
- Intervjuvanci so radi poudarili, da se otrok uči tega, kar vidi, česar se, na podlagi lastne zgodovine, tudi sami zavedajo.
- Starši svoje meje vzpostavijo in ohranjajo s pomočjo enake vključenosti in s podpiranjem pri postavljanju meja.
- En par in razvezana mamica sta dejala, da otroci izkoristijo priložnost takoj, ko opazijo neskladje med partnerjema oz. neskladje z bivšim partnerjem pri postavljanju meja, štirje starši pa so omenili pogosto oziroma vsakodnevno željo po preizkušanju meja.
- Med različne načine kaznovanja so starši uvrstili kričanje, razlago primerne vedenja, čas, da se otrok sam pomiri, pošiljanje v sobo do opravičila, pri nekaterih zaleže občasen udarec po riti, nekaterim pa uspe z odvzemom želenega (npr. odvzem igrače).
- Pri načinih nagrajevanja se sogovorniki poslužujejo pohval, materialnih nagrad, nagrad v obliki pozornosti, spodbud ali pa nagrajevanja s pomočjo tabele.
- Razlogi za nagrajevanje so po večini trenutki, ko so starši ponosni na svoje otroke ali pa trenutkih, ko starši ocenijo, da so priča napredku otrokovem razvoju.
- Intervjuvanci so v veliki večini srečni v odnosu s partnerjem, pogosto komunicirajo, imajo ljubeč odnos in redke konflikte.
- Starši konflikte rešujejo sproti, pri konfliktih pa so spoštljivi, ne uporabljajo žaljivk, občasno si očitajo, včasih pa pride tudi do ignoriranja partnerja.
- Razvezana mamica ima z bivšim partnerjem dober odnos, komunicirata vsakodnevno, saj si želita, da ima njun otrok lepo otroštvo, ne glede na razumevanje staršev.
- Skupno starševstvo usklajujeta uspešno, z vsakodnevnim stikom in občasnimi srečanji.
- Vzgoja med razvezo je bila zelo težka, saj sta morala najti pravilen način, ki bo ustrezal vsem, še najbolj pa njunemu sinu.
- Novi partner je z otrokom spletel dober odnos, v njunem odnosu prevzel vlogo socialnega starša in je sedaj mamici v oporo pri izzivih starševstva.

7. Predlogi

- Predlagam izobraževanje na temo vzgojnih vzorcev in metod, o učinkovitosti ter vplivov na otroka, da na tak način posameznik bolje spozna sebe in svoje (naučene) vzorce iz otroštva. Na podlagi naučenega lahko svoje šibkejške točke obrnemo sebi v prid in omogočamo otroku boljšo, lažjo in lepšo vzgojo.
- Menim, da bi se starši morali izobraziti na področju telesnega kaznovanja in učinkih, ki jih ima na otroka. Glede na to, da se vsi starši zavedajo vpliva učenja otrok na podlagi videnega, bi se lahko ob kaznovanju bolj potrudili izogibanju telesnega kaznovanja. Nekdo mora krog prenašanja vzorca iz generacije na generacijo prekiniti in prav vsak posameznik je tega zmožen.
- Da imajo starši in bližnja okolica otroka (stari starši, sorodniki, prijatelji, vzgojitelji) v mislih vedno največjo otrokovo korist, naj si bo to pri kaznovanju, nagrajevanju, pri postavljanju meja, pri komunikaciji ali pa spodbujanju otroka k aktivnosti pri domačih opravilih.
- Predlagam, da stari starši še vedno, prijazno, pomagajo pri vzgoji vnučkov, pri tem pa naj upoštevajo želje in pravila staršev, ki se za vzpostavitev sistema trudijo. Prav tako predlagam staršem, naj pomoč starih staršev sprejmejo in naj bodo do njihovih dobronamernih nasvetov in do njihove pomoči čim bolj razumevajoči.
- Predlagam, da so starši pri partnerskih konfliktih pred otroki (ki so včasih neizbežni) čim bolj spoštljivi, saj se otrok uči tega kar vidi. Če otrok vidi, da se starša prepirata brez žaljivk, ignoriranja, očitania, fizičnega nasilja in zmerjanja, se bo spoštljivosti pri konfliktih tudi sam navzel in v prihodnje tudi sam ravnal na podoben način. V pomoč temu bi lahko bila razna izobraževanja na temo boljše medsebojne komunikacije, reševanja konfliktov ali pa izobraževanje na temo samokontrole s pomočjo raznih delavnic, seminarjev ali prebiranja literature.
- Za vse razvezane starše predlagam, da jim je primer razvezanega starševstva v moji raziskavi za zgled. Starša sta se sicer spoprijemala s težavami ob razvezi, vendar sta jih znala upravljati, vzgojo pa sta, ne glede na njun odnos, obrnila tako, da je bilo za njunega otroka najboljše (vsakodnevni stik z obema staršema, pogovor bivših partnerjev ob nastanku težav, želja po nadaljevanju takega odnosa). Delujeta sta kot složen starševski par.

- Novim partnerjem v razvezanih družinah predlagam, da čim prej sprejmejo in prevzamejo vlogo socialnega starša, si pridobijo zaupanje otroka in na tak način skupaj oblikujejo skupino s pravili, to pomeni, da bo otrok tudi v taki skupini imel pravila in meje, ki se jih bo moral držati, biološki in socialni starš pa med seboj oblikujeta zavezo, v kateri se podpirata. Na tak način se lahko socialni starš izogne otrokovemu izkoriščanju in očitaniu.

8. Literatura

Biddulph, S. (2003). *Skrivnost srečnega otroštva*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Bizjak, I. (1999). Vzajemno starševstvo po razvezi zakonske zveze ali razpadu izvenzakonske skupnosti. *Socialno delo*, 38-(1), 29-40.

Bluestein, J. (1997). *Disciplina 21. stoletja: Kako učence navajamo na samonadzor in prevzemanje odgovornosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Bluestein, J. (1998). *Kako otroku postaviti meje – in poskrbeti tudi zase!*. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.

Bouwkamp, R., & Bouwkamp, S. (2014). *Blizu doma: priročnik za delo z družinami : ravnanje z interakcijskimi vzorci v družini, pri procesih podpore in pomoči ter na področjih psihosocialnega dela*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Carter – Scott, C (2006). *Zlata pravila za srečno ljubezen*. Tržič: Založba Učila.

Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). Družina: pravica do lastne stvarnosti. *Socialno delo*, 32(1-2), 54-60.

Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine: prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče

Čačinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Driver, J., Tabares, A., Shapiro, A. Young Nahm, E., & Gottman, J. M. (2003). Interactional patterns in marital success or failure. Gottman Laboratory Studies. V:F. Walsh (ed.). *Normal family processes: growing diversity and complexity* (str. 493-513). New York, London: The Guilford Press.

Grmek, M. (2014). *Dr. Milivojević Zoran: Pomen discipline pri vzgoji*. Pridobljeno 23.11.2017 s <http://mama.si/malcek/vzgoja/dr-milivojevic-zoran-pomen-discipline-pri-vzgoji>

Juul, J. (2009). *Družinske vrednote: Življenje s partnerjem in otroki*. Radovljica: Didakta.

Juul, J. (2010). *Družine z najstniki: Ko vzgoja odpove*. Radovljica: Didakta.

Juul, J. (2008). *Kompetentni otrok: Družina na poti k novim temeljnim vrednotam*. Radovljica: Didakta.

Kodele, T., & Mešl, N. (ur.). (2016). *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Kompare, A., Stražišar, M., Dogša, I., Vec, T., & Curk, J. (2006). *Psihologija: Spoznanja in dileme*. Učbenik za psihologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja. Ljubljana: DZS.

Kroflič, R. (1997a). *Med poslušnostjo in odgovornostjo: Procesno-razvojni model moralne vzgoje*. Ljubljana: Vija.

Kroflič, R. (1997b). *Avtoriteta v vzgoji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Kržišnik, R., & Novak, M. (2010). *Starši nove generacije: Praktični priročnik za spoštljive, sproščene in sodelovalne družinske odnose*. Ljubljana: Humus.

McGhee, C. (2015). *Vzgajati ločeno: Kako lahko ločeni in razvezani starši vzgajajo srečne in brezskrbne otroke*. Grosuplje: Svetovalno izobraževalni center MIT.

Mesec, B. (2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: študijsko gradivo* (2. Izdaja). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B. (2009). *Načrtovanje raziskave: študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mešl, N. (2008). *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino: procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milivojevič, Z. (2007). *Mala knjiga za velike starše: priročnik za vzgojo otrok*. Novi Sad: Psihopolis institut.

Milivojevič, Z. (2009). *Nemoč sodobnih staršev*. Pridobljeno 11.12.2017 s <http://www.viva.si/Mnenja/3783/Nemo%C4%8D-sodobnih-star%C5%A1ev>

Milivojevič, Z. (b.d.). *Rahlo zapostavljanje je boljše od zaščitniškega starševstva*. Pridobljeno 6.2.2018 s <https://zastarse.si/vzgoja/rahlo-zapostavljanje-je-boljse-od-zascitniskega-starsevstva/>

Musek, J. (2000). *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Educy.

- Nelsen, J. (2000). *Pozitivna disciplina: reševanje sporov z najstniki*. Tržič: Učila.
- Nolte, D. L., & Harris, R. (2000). *Otroci so podoba svojih staršev: starševstvo, ki oblikuje vrednote*. Tržič: Učila.
- Peček Č., M. & Lesar, I. (2009). *Moč vzgoje: sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Petric, M. (2011). *Starševstvo je lep, a odgovoren poklic: vodnik v vzgoji*. Nova Gorica: Melior, Založba Educa.
- Poljšak Škraban, O. (2002). Mladostnik/ca v družini in medsebojno doživljanje družinski članov. *Socialna pedagogika*, 6-(4), 369-394.
- Reasoner, R. W. (1999). *Kako krepi osebno svojega otroka: vodnik za starše*. Ljubljana: Inštitut za razvijanje osebne kakovosti.
- Ručigaj, Z. (2012). *Vzgoja kot drevo v zdravi rasti*. Jesenice: samozaložba.
- Rutar, D. (2005). *Vzgoja za družino in vrednote: Kako s pomočjo filmov bolje vzgajati otroke*. Ljubljana: UMco.
- Satir, V. (1995). *Družina za naš čas*. Ljubljana: Cankarjeva založba
- Sternad, M (2016). *Odnos med staršema je ključen za otroka*. Pridobljeno 18.6.2017 s <https://zastarse.si/otroci/odnos-med-starsema-je-kljucen-za-otroka/>
- Švab, A. (2001). Družina: od modernosti k postmodernosti. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Švab, A. (2010). Kdo se boji (raznovrstnosti) družin? *Socialno delo*, 49(5/6), 341-411.
- Švab, A. (2014). *Ob koncu šole izmučene tudi mame*. Pridobljeno 5.2.2018 s <http://otroski.rtvsllo.si/bansi/news/article/1639>
- Ule, M. (2005). *Psihologija komuniciranja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Winterhoff, M. (2009). *Zakaj postajajo naši otroci tirani: vrnimo otrokom njihovo otroštvo*. Tržič: Učila.

Zaviršek, D. (2009). Med krvjo in skrbjo. Socialno starševstvo kot širitev koncepta starševstva v današnjem svetu. *Socialno delo*, 48-(1/3), 3-16.

Zaviršek, D. (2012). *Od krvi do skrbi: socialno starševstvo v globalnem svetu*. Maribor: Aristej.

Zgonc, D. (2011). *O ljubezni, vzgoji in krizi*. Intervju: dr. Zoran Milivojević, psihoterapevt. Pridobljeno 11.12.2017 s <http://www.viva.si/Intervju/7858/Intervju-dr-Zoran-Milivojevi%C4%87-psihoterapevt?index=1>

Žorž, B. (2002). *Razvajenost: Rak sodobne vzgoje*. Celje: Mohorjeva družba.

Žorž, B. (2012). *Vzgoja za vrednote*. Koper: Ognjišče.

9. Priloge

9.1. Priloga 1 – Vprašalnik

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?
 2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?
 3. Koliko vam otrok/ci zaupa/je glede svojega življenja? Koliko komunicirate?
 4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?
 5. Primer kaznovanja: opišite primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?
-Primer: vajin otrok ne želi jesti kosila (gre za hrano, ki jo običajno jé), kako odreagirata?
 6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?
 7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?
 8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama?
-Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne?
-Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?
 9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?
 10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?
 11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?
 12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?
 13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?
 14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?
- Dodatek za razvezanega starša:
13. Kakšen odnos imate z bivšim partnerjem? Kakšen odnos ima otrok z njim?
 14. Kako usklajujeta skupno starševstvo?
 15. Kako sta otroka pripravila na ločitev/razhod?

16. Je bila vzgoja otroka po ločitvi/razhodu težja? Ste opazili spremembe? Kakšne?

17. . Kakšen odnos ima otrok do vašega novega partnerja?

9.2. Priloga 2 – Intervjuji

9.2.1. Intervju A

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Mož je dopoldne v službi (1), jaz odpravim otroka v vrtec in grem delat (2). Po službi imam nekaj časa za pospravljanje stanovanja in zase (3). Ob 14h grem po sina, skuham kosilo, ki ga okrog 16h pojemo. Popoldne smo skupaj zunaj (4), oz. če je slabo vreme, notri (5) (kuhamo, rišemo, gledamo risanke ipd.). Otrok je vsakodnevno tudi pri starih starših (6). Mož popoldne večinoma obnavlja stanovanje (7). Po večerni rutini se ob 21h odpravimo spat.

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Najin cilj vzgoje je otrokova samostojnost (8) in odgovornost (9). To poskuša privzgojiti z zgledom (10) in dovoljevanjem preizkušanja meja (11), raziskovanjem (12) (plezanje, rezanje....). Vedno mu dam možnost da svoje »napake« popravi v logičnem zaporedju (13) – če nekaj polije ne kričim, ne kaznujem, ampak sledi to kar pač običajno sledi tudi pri odrasli osebi – brisanje (14).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/je glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Ima možnost povedati karkoli želi (15), kaj ga razumemo, pa je druga zgodba. Pri izražanju čustev ga ne omejujeva (16) (ne zahtevamo, da preneha jokati). Prepričana sva, da bo besedne komunikacije vedno več (17).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Želiva, da vse počne samostojno (18), ker zmore (19) in pokaže interes (20), tudi naredi. Občasno pa zmanjka volje (21), takrat mu pomagava (22).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

Kazen je odvzem zelenega (23), umiritev v postelji (24), logična posledica dejanja (25) (polije-pobriše, udari-se opraviči). Občasno pa zaleže le ena po riti (26).

Primer: V cerkvi je tekal, ker tega nisem dovolila, sva šla iz prostora. Sledil je jok, jaz sem mu pa pokazala kje lahko teče (27).

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Meje postavlja oba (28), vsak malo po svoje (29) in tudi otrok vsakega malo po svoje upošteva (30). Osnovne meje pa imava iste že od začetka, te so otroku popolnoma domače (31). Verjameva, da bi naju tudi sin opozoril, če se jih ne bi držala.

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Nagrada je pri nas pohvala (32), pohvalimo ga za vsako stvar, ki jo ocenimo kot napredek v razvoju (33). Včasih pa tudi kar tako (34).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Ona: Moja vzgoja in vzgoja mojih staršev sta si zelo podobni (35).

On: Moja vzgoja je bila obupna (36). Večinoma sta bila odsotna (37), oče več kot mati. Nobene avtoritete ni bilo (38), samo en kup kričanja in pošiljanja v posteljo (39). Veliko me je čuvala starejša sestra (40), ki je bila takrat še najstnica in je posledično zaradi te odgovornosti zamujala svojo mladost. Na žalost so mi ti vzorci ostali nekje v podzavesti in jih tudi sam nezavedno, posebno ko sem utrujen in pod stresom, ponavljam pri vzgoji sina (41).

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Veliko vlogo (42), saj otrok preživi z njimi polovico dneva, enako stari starši. Vzgoja vzgojiteljev v vrtcu je sicer drugačna najini vzgoji (43), bistvene stvari pa kar nekako upoštevajo (najine želje). Meniva, da je ta različnost odlična priložnost, da se otrok nauči, da vsa okolja in vsi ljudje niso isti (44).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Vsem, ki so z otrokom, sva opisala najin pogled na vzgojo in to, kaj si želiva (45), okolica pa upošteva najine želje le do neke mere (46). Dokler ni nevarno za njegovo varnost ali zdravje pustiva, da delajo kot najbolje znajo in ne pametujeva (47).

Na telefonu in TV mu dava preverjeno vsebino, ki ustreza njegovi starosti (48). Večinoma je ta vsebina poučna, npr. zlaganje puzzle na telefonu in podobno.

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Nekaj malega sva planirala (49), nekaj prebrala (50). Kar se nama je zdelo v redu, sva tudi upoštevala (51). Sicer pa upoštevala zdravo kmečko pamet (52). Koliko je tak način vzgoje uspešen, pa se bo izkazalo šele čez nekaj let (53).

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Z velikim veseljem dela vse, kar mu dovoliva (54). Ima tudi lastne zadolžitve (55), kot so npr. zlaganje vilic v pomivalni stroj in iz njega, brisanje mize ipd.

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Ja, komunicirava vedno, ko sva v istem prostoru (56). Skregava se tudi pred otrokom (57), pri tem sva spoštljiva (58), si ne očitava (59) in sva odkrita (60). Ne prepirava se za vsako malenkost (61), med preprirom pa se ne umikava, preusmerjava pozornosti ali ignorirava (62).

9.2.2. Intervju B

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Mož gre zgodaj v službo (1), midva s sinom pa vstaneva ob 6h in greva ob 7h v vrtec (2). Ob 15h ga grem iskat v vrtec in greva domov. Sin se igra, jaz kuham kosilo in pospravljam (3), mož pride ob 16h, ko skupaj pojemo kosilo (4). Po kosilu mož pospravi (5) in, če je lepo vreme gremo ven, če ni, pa se igramo notri (6). Ob 19h je večerja, po večerji se umijemo, oblečemo pižamo, pogledamo 3 risanke in potem spat.

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Moj cilj je, da bo sin spoštoval vse ljudi (7), da bo prijazen (8), prilagodljiv (9) in sprejemal kompromise (10). Želim si, da bo imel čustveno inteligenco (11) in, da bo samozavesten (12). Mož si poleg naštetega želi še, da bi bil sin redoljuben (13) in fizično pripravljen (14). Trenutno misliva, da bova ta cilj dosegla s tem, da se z njim veliko pogovarjava (15) in, da mu dovoliva, da je tak, kot je (16).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/jo glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Trenutno nama najbolj zaupa (17), ker je pač še majhen. Pogovarjamo pa se zelo, zelo veliko (18).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Sinu že od začetka dovoliva svobodo (19), ga pa ne siliva v to da bi bil samostojen (20). Če naju rabi, mu to dava, brez težav (21). Sin je res čustven otrok in potrebuje mamico in očija in s tem nimava težav (22). Se pa sam oblači, umiva, igra in je (23).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

Zadnja stvar, za katero sva ga kaznovala, je bila zato, ker je zamahnil proti meni, ko mu nečesa nisem dovolila (24). Kaznujeva ga tako, da mora v sobo, dokler se ne opraviči in umiri (25). Če to ne zaleže, mu vzameva igračo za nekaj časa (26). Se pa vedno po tem, ko se umiri, pogovoriva z njim na lep način (27). Če ima izpade v javnosti, kot je recimo trgovina, mu ničesar ne obljubiva, niti ne posvečava temu pozornosti, ker je pač otrok (28). Če presodiva, da se trmi za brez veze, ga enostavno pustiva da kriči, enkrat bo že nehal (29). Če pa gre za jok pri zdravniku, torej je jok iz nelagodja, straha, tam pa ga poskušava pomiriti (30) in mu tudi obljubiva, da bomo šli recimo po zdravniku na sladoled ali pa, da bomo kupili avtek (31) in vedno izpolniva tako obljubo kot tudi grožnjo (32). Če ne želi pojesti kosila, ga ne siliva, ker če bo lačen bo sigurno jedel (33). Ne dovoliva pa, da se potem nažira s sladkarijami (34). Nikoli pa ne siliva, da sedi za mizo dokler ne poje (35) ali pa, da ga tista hrana čaka do večera itd. Tega se ne gremo.

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Meje postavljava oba enake (36). Trikrat opozoriva (37), če ne zaleže potem izpolniva grožnjo, ne glede na to, kje smo in kaj delamo (38). Vedno mu dava možnost, preštejeva do 3 in potem ukrepava (39). Sin se zdaj še kar v redu odziva na meje (40), se je navadil, da bova grožnjo res uresničila (41). Je pa vseeno 3-letnik, ki dnevno preizkuša svoje starše in ljudi okoli sebe (42), tako, da imamo okrog tega vsakodnevne konflikte (43).

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Kar se nagrad tiče, ga kar veliko ga nagrajujeva, za vsako stvar, ki jo naredi dobro, ga pohvaliva (44). Za stvari, ki so nujno potrebne, kot je vzeti zdravilo pri vročini, odvajanje od dudu, odvajanje pleničk, pa smo vedno naredili tabelico (45), ko se je nabralo recimo 10 šampilk, je dobil neko nagrado (46).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Ona: moja vzgoja je bila dobra, starši so me vzgojili v čustveno inteligentnega človeka (47), ki mi je mar za soljudi (48) in mislim, da to veliko šteje (49). Nimam pa samozavesti (50) in sem čustveno hitro prizadeta (51), hitro me stvari prizadenejo tako, da bi morda lahko kaj več naredili na tem področju – ali pa je to morda odvisno od karakterja – ne vem. Smo pa bili dobro preskrbljeni (52) in menim, da sta opravila dobro nalogo.

On: moja vzgoja ni bila najboljša. Oče je pri 6-ih mesecih starosti odšel (53), pri 2 letih sem dobil očima (54). Mami in očim sta bila zelo stroga (55), živčna, nista dajala poudarka na čustva (56), nista se brigala za mojo šolo (57), denarja je bilo zelo malo (58). Ampak sem po mojem mnenju (in mnenju drugih) kljub temu naredil iz sebe zelo veliko, na žalost pa za to niso zasluženi moji starši.

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Vzgojitelji imajo na samo vzgojo po najinem mnenju zelo malo vpliva (59). Misli, da so bolj zato, da jih navadijo stvari, ki so pomembne za otrokov razvoj (60), na samo vzgojo in oblikovanje otroka, pa nimajo veliko vpliva, razen to, da so dobri do njih in, da otroci uživajo v vrtcu (61).

10. Koliko misli, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Okolje ima velik vpliv na vzgojo otrok (62). Že v vrtcu oponašajo en drugega, tako lepe kot grde stvari (63). Da ne govorimo o babicah in dedkih, ki jih razvajajo do nebes in ne poslušajo, nas, staršev kaj želimo (64). V bistvu koliko vplivajo ne veva, veva pa, da dajejo, nam staršem, dodatno delo, ker se moramo še toliko bolj boriti, da dosežemo kar sami želimo (65). Sin gleda risanke, ki so prijazne otrokom (66) in misli, da nimajo nanj nobenega vpliva (67). Je pa res, da ne sedi za televizijo 1 uro in gleda risanke, ampak je to samo občasno kakšna risanka (68).

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Ne, nisva si oblikovala načrta vzgoje (69), sva pa vedela, da želiva, da odraste v prijazno osebo (70) in da ima lepo otroštvo (71). Nobene literature nisva brala (72), ker misli, da je vsak otrok po svoje in, da ni pravila za dobro vzgojo (73). Vsak starš vzgaja po svojih najboljših močeh in to je to (74).

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Domačih opravil se ne poslužuje (75), pomaga recimo pometati tako, da drži smetišnico, pospravi sobo, odnese za sabo v smeti (76). Stalno je z nama, ker smo taka družina, da nenehno nekaj počnemo (77).

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Najin odnos je sedaj zelo dober (78). Našla način komunikacije, ki nama odgovarja (79). Do tega sva potrebovala kar nekaj časa in zdaj lahko rečeva, da odkar imava sina, so stvari veliko boljše (80). Seveda se skregava (81), večinoma zato ker je nekdo tečen ali slabe volje (82) in kar brez veze znoriš, nikoli pa nič resnega. Pred sinom se nikoli ne kregava (83), ker sva se to zavestno dogovorila, ker veva oba kako je, če se starši kregajo (84). Midva sva res sprejela drug drugega takšna, kakršna sva (85), zavedava se, da je v življenju pomembno da si srečen, če ne, je brez veze, da si v nekem odnosu. Sedaj imava res dober odnos in res se imamo lepo in smo srečni (86). Je pa do te točke bilo kar nekaj borbe in dela (87). Še vedno sproti razčiščujeva stvari (88), se pogovarjava in poskušava sprejemati kompromise glede na najine karakterje (89).

9.2.3. Intervju C

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Ker končujemo hišo, partner več ali manj dela pri obnovah in gradnji (1), skupni čas z otrokom imata večinoma ob nedeljah (2). Jaz opravljam sprotna gospodinjska opravila (3), otrok velikokrat tudi sodeluje (4), vključujemo ga v naše vsakodnevne aktivnosti. Poskušamo imeti rutino (5): zajtrk, igra, počitek, kosilo, razne aktivnosti ali z mamico ali očkom ali obema (6). Zvečer večerja, kopanje in odhod v sobico, branje knjige in spanje.

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Cilj najine vzgoje je, da otrok odraste v srečno (7), veselo (8), pošteno (9) in vedoželjno osebo (10). Ta cilj želiva doseči z zgledom (11).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/jo glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Za enkrat je najin otrok premajhen za konkretnije izražanje (12). Se pa njegova zaupljivost kaže v tem, da zna pokazati, da je v stiski (13) in tudi spodbujava, da se izrazi na svoj način (14).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Spodbujava da se sam uči samostojnosti (15), da sam veliko stvari počne (16), seveda v nekih zdravih mejah (17). Na primer pri učenju samostojnega hranjenja in pitja iz kozarca sva mu na začetku pustila, da je pač umazal in polil vse okoli sebe in se tako zelo hitro naučil samostojnega pitja iz kozarca (18).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

Izpado v javnosti do sedaj še nisva kaznovala (19), sva ga le nagovarjala in poskušala ohraniti mirno kri (20). Sva pa že obljubila nagrado v skrajni situaciji (21) – da gremo na tobogan.

Če kosila ne želi jesti, lahko da sploh ni lačen in ga zato ne siliva v hrano (22). Isto hrano velikokrat dobi ob naslednjem obroku.

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Trenutno je v fazi, ko sploh ne upošteva besede ne (23) ali počakaj (24). Meje postavljava oba (25).

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Materialnih nagrad se izogibava (26). S pohvalo največkrat (27) ali pa doživljajske nagrade (28), kot so npr. kopanje v banji, spuščanje po toboganu ipd.

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Ona: Pri mami so bile meje precej ohlapne (29), brez posebnih kazni (30). Pri očetu pa so meje bile jasne (31) in je sledila tudi kazen (32).

On: Vzgoja mojih staršev je bila klasika za tiste čase. Meje mi je postavljala mama (33) in s tem ni imela posebnih težav, ker sem vedel, da ob neupoštevanju meja ne sledi nič dobrega (34). Če sem prestopil mejo, sem dobil kazen (35), na primer, nisem dobil nečesa kar sem si želel (36) ali pa me je »za ušesa« (37).

Najine vzgojne metode so ravno nekje vmes med njegovimi in mojimi starši (38). Poskušava biti to kar želiva biti, vendar se je včasih težko rešiti vzorcev (39).

Otrok se uči največ od tega kar vidi (40). Oba sva bila takega mnenja že prej, velikokrat pa se najina teorija potrdi in zato se toliko bolj verjameva v to (41).

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Vzgojitelji igrajo veliko vlogo pri učenju raznih veščin (42).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Okolje po najinem mnenju zelo vpliva na otroka. Predvsem takrat, ko okolje (stari starši, sorodniki...) nasprotujejo najini vzgoji (43). Otrok opazi podpornike in to tudi izkoristi v svoj prid (44). Gotovo imajo vpliv tudi pravlјice, mediji (45), vendar je to otroku lažje omejiti (46).

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Prav posebne literature nisva brala (47), črpava predvsem iz napak in dobrih praks najinih staršev (48) in uporablјava individualen pristop (49), saj je vsak otrok drugačen (50). Poskušava vzgajati glede na njegove potrebe (51).

12. Se vajin otrok posluųuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priloųnostih?

V domača opravila je vsakodnevno vključen (52), oziroma ko je le možno.

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako reųujeta konflikte?

Zelo sva srečna (53). Vendar brez napak ne gre. Včasih se skregava tudi pred otrokom (54). Stvari tudi očitava eden drugemu (55) in streseva jezo. Včasih pride tudi do ignoriranja (56) ob utrujenosti in pomanjkanju energije. Velikokrat pride kako navzkriųje, predvsem zaradi čistih banalnosti (57), vendar na koncu se čisto vedno tudi pogovoriva (58), predvsem o najinih napakah in o tem, kako bo vsak svoje napake reųeval (59) in dal drugemu vedeti, da jih prizna in se jih zaveda.

9.2.4. Intervju D

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Odvisno od dneva in najinih obveznosti (1), ni običajnega dneva, zaradi dela na kmetiji in možne dnevne ali nočne službe. Počneva oba vse (2) (razen mož ne lika!!!), tako da se tekom dneva dogovoriva kaj bo kdo naredil (3).

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Želiva si, da se oba otroka razvijeta v samostojni (4), odgovorni (5), delavni (6), pošteni osebi (7). Da ne bosta mamin sinček in očkova hčerka, razvajena (8). Cilj bova dosegla s skupno, konstantno, enakopravno vzgojo (9).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/je glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Sin je zelo zaprt sam vase (10) in, ko je kaj narobe je potrebno to vleči ven iz njega (11), hči pa teh problemov nima. Nam vedno, da jasno vedeti kaj je narobe (12). Hči je zelo agresivna in glasna (13), sin pa zelo sramežljiv in občutljiv (14). S sinom se definitivno premalo pogovarjava (15). Hči pa nama s svojo energijo pobere ogromno časa, saj je zelo naporna, ko se ji ne posvečaš dovolj (16).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Sin se seveda oblači in je sam, vendar potrebuje veliko spodbude (17) Misli, da bi še zdaj pustil, da ga midva oblačiva in slačiva in vse ostalo, če sama ne bi zahtevala, da stvari, ki jih lahko naredi sam, tudi naredi (18).

Hči pa je taka, da hoče vse sama (19). Vse žal pač še ne gre. Hlače in nogavice si sleče sama, sama tudi pospravi umazano perilo v koš, sama je z malo vilico, sama pospravi iz mize, pospravi igrače itd. Pri pomivanju posode se igra z vodo, pomete tako, da moraš mal popraviti za njo, ampak se s to aktivnostjo pripravlja na samostojnost (20). Sedaj si že sama privleče stol do korita in si natoči vodo za pit. Mislim, da je za svoja leta precej samostojna (21).

5. Primer kaznovanja: opišite primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

Sin se je trmil pri kosilu, ker smo bili z družino na kosilu takrat nisem odreagirala. Po odhodu domov sem na poti do doma v avtu kričala na njega (22). Ker še kar ni dojel, da njegovo trmljenje ne odobravava, sem ga ob prihodu domov močno udarila čez rit (23) Sin se večinoma trmi, ko nekaj ni po njegovo, oziroma ko mora kaj narediti (24). Kot najbolj učinkovita kazen se je izkazala shramba (25). Ko se neha trmit (10-30min) pride sam ven. Pri hčeri najbolje deluje stajica (26), kamor jo dava, ko se trmi. Pri njej dobro deluje tudi nagrada (27) Ko ji nekaj ponudiva kot nagrado je potem res pridna.

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Trduiva se, da se o vseh mejah dogovarjava in, da so pri obema enake (28). Če pa pogledamo realno, jih mož postavlja za hči, mami pa za sina (29). Otroka na vsak način želita vsakodnevno prestopiti meje (30).

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Nagrajujeva ju največkrat s pohvalo (31). Sina kdaj peljeva v kino (32), plavati (33), na igrišče (34), k sošolcu (35), na sladoled (36) ali pa mu dovoliva gledati risanke (37). Hčera je še premlada, da bi točno vedela kaj želiva doseči z nagrado.

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama?

Ona: Mami je bila zlata in dobrosrčna (38), oče pa me je velikokrat konkretno usekal, ko sem naredila kaj narobe (39) – če me kdo kaj vpraša, še premalokrat.

On: Mati je bila bolj mila (40), oče pa bolj strog (41) Mati je bila doma, oče je pa cele dneve delal. Ob vikendih sva morala oba (jaz in moj starejši brat) pomagati (42) pri delu v gozdu, napravljanju drv,...prav tako sva pomagala pri hišnih opravilih. Sedaj, ko moji starši pazijo Nežo, pravijo, da je čisto po meni, da sem bil tudi jaz lump, ko sem bil majhen. Sva pa z bratom bolj ubogala starše in stare starše kot naju uboga najin sin. Ko je oče prišel domov, je bil takoj red v hiši (43). Če ne, sva jih kdaj tudi dobila čez rit, za uho ali za lase (44). Vedela sva kaj lahko in kaj ne, seveda sva se občasno spozabila ali namerno prekoračila meje (45). Mislim da so bili ravno prav strogi (46). Dobila sva, kar sva si zaslužila (47), kazni ali pohvalo. Poleg staršev sta nama postavljala meje tudi mamina starša, saj smo živeli v isti hiši. Tudi njiju sva spoštovala in ubogala (48). Babi naju je še kdaj udarila, dedija pa si niti nisva upala razjeziti. Ne spomnim se da bi naju kdaj udaril, je bilo dovolj, da je zakričal.

Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Mislim, da sem mešanica mojih staršev (49). Lahko sem zelo dobra, ampak ko gre čez mejo, sem pa definitivno jaz tista, ki udarim čez rit.

Seveda se uči kar vidi (50) – že mi smo se.

Otroka moraš preučiti in ugotoviti katere metode bodo pri njemu učinkovite (51). Zato uporabljaš le tiste metode od staršev, ki so učinkovite (52). Ko teh zmanjka, si moraš izmisliti nove (53). Moja nova metoda pri ne uboganju sina je, da ga pustim samega v sobi s hčerko (54). Ona ga nič ne uboga, se še ne zna igrati tako kot bi on želel ali pa mu razmeče igrače, ki jih je postavil. Ko se sin začne jokati, ker ga ne uboga, pridem v sobo, hčerki naročim naj pospravi, ta čas se pa pogovorim s sinom, v smislu, da se midva s partnerko isto počutiva, ko on naju ne uboga. Nekaj časa uboga, potem je pa potreba ponovna terapija. Veliko smo se že pogovarjali, da se ne sme trmit, pa da more ubogat, pa ni bilo učinka. En dan je bil priden, naslednji dan je že pozabil. Mislim, da si bolje zapomni, če občuti sam, kak je občutek, če ga kdo ne uboga (55).

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Sinu je vzgojitelj v vrtcu zelo pomagal (56), saj je bil včasih še veliko bolj sramežljiv. Dal mu je svoj čas, ki ga je potreboval, da se odpre, tudi bolj ga je hvalil kot ostale, ko je npr. prvič delil igračo z ostalimi, takrat mu je prav čestital in ga pred vsemi pohvalil. Iztisnil je najboljšo ven iz njega in poskrbel za njegovo samozavest pred vrstniki (57). Bil je kar nekako njegov najljubši otrok in mislim, da je to sinu ogromno pomagalo.

Upam, da bodo hči vzgojitelji umirili in se že veselili dneva, ko začne z vrtcem.

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Na sina so imeli veliko vpliva stari starši (58) in teta (59), ki so ga zelo razvajali (60). Ko smo se preselili na svoje, smo to razvajenost zmanjšali (61), se pa še vedno pozna pri njegovem trmljenju. Prav tako se v vrtcu nauči od drugih otrok raznih zvijač, kako pretentati starše. Ima 5 priljubljenih risank (62), ki bi jih lahko ob »pogledu za nazaj« gledal cel dan (ampak jih ne). Doma nikoli ne prosi, da prižgemo računalnik za igrice (63).

Eno obdobje smo vsak večer prebrali eno pravljico (64), zelo rad je imel tudi zgodbico Zmaj v Postojnski jami, ki sem jo še jaz imel v otroštvu.

Pri hčerki se trudi, da ne gleda preveč televizije (65), se pa tudi sama po 30 minutah naveliča (66) in začne kaj drugega delat. Pogostokrat zdrži pred TV samo 5 minut. Seveda hoče gledat samo eno, njeno trenutno najljubšo risanko (67). Ostale je ne zanimajo. Babi jo ne pazi veliko in je tudi ne razvaja (68) tako kot je razvajala sina, je pa hčerka tudi sama taka, da se ne pusti razvajati (69). Ko je pri drugih starih starših (mojih starših), ima svoj urnik. Pravljic ji za enkrat še ne bereva, ker ne posluša tega, kar bereš, gleda samo slike (70) in vsake 5 sekund želi obrniti stran. Rada pa se pretvarja, da govori po telefonu.

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Sva oblikovala grob načrt (71). V nadaljnjih letih pa se prilagajáš otrokovemu karakterju (72), da se ta načrt uresniči. Pomaga literatura, nasveti staršev, lastne izkušnje (73), sam vsak otrok je po svoje in se moraš nenehno prilagajati in učiti (74), saj kar piše v eni knjigi ni nujno, da bo delovalo pri tvojem otroku (75).

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Se poslužuje. Želiva si, da bi opravljal vsa hišna opravila samostojno (76), da bi se sam spomnil (77) in pospravil posteljo, pospravil za seboj ko poje, sam pospravil sobo,...Želiva si, da bi pomagal pri vseh domačih opravilih. Večinoma ga morava prosti (78), včasih pomaga in je priden (79), kdaj se hitro naveliča (80), kdaj se pa trmi (81). Hči pa rada pomaga in želi sodelovati pri vseh hišnih opravilih (82) vendar je zaradi mladosti kdaj to prej ovira kot pa korist (83). Potrebno malo potrpeti (84) in vsaj jaz se potrudim in ji pustim, da mi pomaga, čeprav bi sam naredil hitreje.

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Se skregava. Trudi se, da se ne pred otroci, ampak kdaj pač ne uspe (85). Pred otroci se skregava samo glede drugačnih pogledov na vzgojo (86). Pravzaprav se zadnje čase skregava samo zaradi tega. Mami je bolj popustljiva do sina, oče pa do hčere (87) V prepiru sva spoštljiva (88) in ne uporabljava žaljivk (89) Kdaj si poveva še kaj preveč in sva preveč odkrita, občasno si očitava tudi pretekle stvari (90). Kdaj se prepirom izogneva tudi z ignoriranjem (91). Najin odnos se je poslabšal po moji poškodbi (92) lanskega oktobra. Vso delo je padlo na partnerko (93), tudi sam sem bil tečen in jezen sam nase, zaradi poškodbe. Še zdaj sem. Prav tako je partnerka pod velikim pritiskom zaradi gradnje hleva (94), ki mora biti zaključena v roku in po vseh predpisih in pravilih, veliko dela je imela z urejanjem dokumentov, je pa tudi velik finančni zalogaj. Ves ta stres vpliva na najin odnos (95). Pred tem, sva se res zelo poredko skregala (96), konflikte sva reševala sproti in hitro (97), s pogovorom (98) sva našla rešitev, brez nekega kreganja. Na splošno sva srečna (99), kdaj sva pač slabe volje se pa vsaj do večera, če ne že prej, pomiriva in v miru pogovoriva.

14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?

Najina otroka sta čisto nasprotje (100). Tako po spolu kot po karakterju. Kar sva se naučila pri sinu, pri hčeri ne deluje in obratno (101). Poskušava jih vzgajati enako (102) z enakimi mejami, merili in strogostjo. Sinu se je preveč popuščalo (103), preden smo živeli skupaj, saj ga je dosti pazila babica in teta. Pri sinu sva se naučila, da se ga ne da »podkupiti« (104), oz. bolj kot nagrada za opravljeno delo ali pridnost zaleže kazen (105) za neopravljeno delo ali ne uboganje. Prav tako ne deluje »lepa beseda lepo mesto najde«. Ko ne uboga ali se trmi je treba takoj z roko udariti po mizi (106), nastopiti odločno (107) in ga postaviti pred dejstva (108) kaj se bo zgodilo, če ne bo ubogal. Pri hčeri kričanje ne pomaga (109). Na lep način ji je potrebno ponuditi nekaj v zameno za njeno pridnost (110). Ko pa tudi to ne zaleže se jo postavi v stajico.

9.2.5. Intervju E

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Trenutno sem na porodniškem dopustu (1), mož je zaradi bolniške doma (2). Starejša dva otroka sta čez teden v vrtcu, zjutraj jih odpravi in odpelje v vrtec mož (3). Jaz ostajam z novorojenčkom doma in skrbim zanj (4). Kosilo skuha moj mož, jaz skrbim za čistočo stanovanja in perila (5). Popoldneve v večini primerov (razen ob zelo slabem vremenu) preživimo v gozdu, v naravi, na vikendu ali se pa doma igramo (6). Večerjo pripravi moj mož, starejša dva otroka trenutno tudi pripravi na počitek moj mož, ker novorojenčka uspavam jaz. Ob vikendih hodimo na izlete (7).

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Meni osebno je zelo pomembno, da so najini otroci prijazni do drugih (8), da radi posojajo stvari (9), pomagajo drugim (10), imajo radi živali (11). Pomembno mi je, da je otrok samostojen (12). Trudim se tako, da sva jim čim večji zgled (13). Možu je pomembno, da se zna otrok postaviti zase (14), da je otrok samozavesten (15), tudi samostojen (16). Nekako poskušava to dvojico združiti. Skupna pa nama je želja, da bi otroci, ko bodo odrasli, znali s pogovorom reševati težave (17), izraziti svoja čustva in želje (18), ter, da bi ostali v družini povezani tako, kot smo sedaj (19).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/je glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Veliko se pogovarjamo (20). Otroci nama zaupajo, ker se tudi sama zanimava zanje in jih sprašujeva (21).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Mož je bolj popustljiv (22) in pazljiv (23) sploh pri gibalnih dejavnostih, sama jim dopuščam veliko samostojnosti, skorajda jo že zahtevam (24).

5. Primer kaznovanja: opišite primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

V trgovini sta se samo dvakrat strmarili do kraja, želeli sta neko stvar, nisem jima dovolila, vztrajala sem pri svojem, jasno povedala kaj želim od njiju, če se bosta še naprej drli, bomo šli v sekundi ven iz trgovine. In smo šli. Dvakrat sem to naredila, doživela nešteto grdih pogledov in grozno sem se počutila (25). A v trgovini ne

trmarita več (26). Če otrok trmari zaradi stiske, ne želi v vrtec ker me ni dolgo videl, me pogreša, je zelo zaspan, utrujen...takrat otroka stisnem k sebi in se pogovorim z njim. Moj mož ima druge tehnike; otroka pošljem v sobo (27) in mu rečem: »ko se boš pomiril, pridi ven iz sobe in se bomo dogovorili.« Redko otroka nagrajujeta in obljubljava nagrade, ko se trmari, v smislu, če boš priden dobiš to in to (28). Ker imava različne oblike kaznovanja (29), oz. naju različne situacije različno razjezijo, sva dogovorjena, da ko kaznuje eden od naju dveh, drugi starš, v pričo otrok, ne posega vmes in ne pametuje kako bi morala ukrepati (30).

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Imava jasno postavljene meje (31). Meje postavljava oba (32), oba otroka točno vesta kaj lahko in kaj ne. S tem nimava problemov.

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Otrok dobi večje darilo za rojstni dan, za Miklavža in ob veliki noči (33). Občasno jim kupiva kakšno sladkarijo, igračko, kar tako, ker jih imava rada (34). Po kakšnem nastopu, po obisku zdravnika,...tako, ko sva ponosna nanje (35).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Uf, vzgojo sva kar spremenila, ne želiva ponavljati vzorcev svojih staršev (36), nekaj dobrih stvari svoje vzgoje sva pa obdržala (37). Sva pa imela popolnoma različni vzgoji.

Sama menim, da sem bila dobro vzgojena, glede na situacijo v družini (veliko otrok (38), revščina (39)).

Mož je imel kot otrok bolezen (40) in je bil veliko po bolnicah, zato je bila njegova vzgoja posledično zelo popustljiva (41).

Nekatere metode lastne vzgoje sva obdržala, nekatere ne. Veliko več se pogovarjava z otroki (42), kot so se moji starši z mano, večkrat jih pohvalim (43), spoštujem njihovo drugačno mnenje (44). Zdi se, da v naših časih nihče ni otroka vprašal kako se počuti, kaj razmišlja (45), tako bo kot rečejo odrasli in nič drugače. Najbrž se to pozna tudi pri moji vzgoji, ker se veliko pogovarjam z njimi in jih poskušam razumeti (46), stati ob strani. Obdržala sem pa ta bonton pri mizi, spoštovanje hrane, spoštovanje in pozdravljanje starejših, obnašanje pri mizi, pri drugih, ko smo na obisku, kot me je učila mama (47).

On: moja vzgoja je bila veliko bolj sproščena in popustljiva (48) (kot je pač lahko bila popustljiva v tistih časih). Pomembno se mi zdi, da se z otroki veliko več pogovarjam (49) in da mi povedo svoje stiske in težave, da najdejo oporo v družini (50), tako kot sem jo imel tudi sam doma. Pri nas je bil oče zelo veliko prisoten pri vzgoji (51), kar je bilo v tistih časih redkost.

Trduiva se, da otrokom ne bi kazala kako se včasih obremenjujeva z mnenji drugih (52) in z najino nesamozavestnostjo (53). Ko se nama otrok potoži, da so ga v vrtcu hecali, mu poskuša vcepiti v glavo, da ga te stvari naj ne prizadenejo in naj si reče: »Briga me.« Uči se tudi s tem, ko vidi kako midva drug drugega spoštujeva (54), kako se pogovarjava.

9. Kolikšen vpliv imajo, po vašem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Zdi se nama, da je odvisno kako je doma (55). Nama se ne zdi, da bi kaj pretirano vplivali na najina otroka (56), bolj vpliva družba in celoten sistem vrtca (57). A najbrž tako razmišlja, ker je žena vzgojiteljica in njena vzgoja ni bistveno drugačna od vzgoje v vrtcu. Največji vpliv imajo definitivno starši (58).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vašem otroku?

Najini otroci so deležni čisto drugačnega vpliva kot sva ga bila deležna sama. Imajo lep odnos s starimi starši (59), imajo jih zelo radi (60) in jih radi pazijo (61), s sosedi smo v dobrih odnosih (62), v vrtcu imajo veliko prijateljev (63), so družabni. Zvečer poslušajo različne pravljice (64), na televiziji gledamo samo dve risanki (65) Tačke na Patulji in Blaze (zdita se mi zelo poučni in lepi risanki), na telefonu in računalniku ne igrajo igrice ali gledajo risank (66), samo poslušajo glasbo na youtube (67).

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi važno mišljenje o vzgoji?

Ja zelo (68), pri prvem otroku sploh (69). Prebiral/a sva literaturo (70) in veliko sva se o tem pogovarjala (71). Velik pomen sva dala literaturi o vzgoji (72). Drugi otrok je prišel zelo hitro po prvem in bil je popolnoma drugačen (73), kar je veljalo pri prvem otroku, pri drugemu ni (74). Tako, da zdaj pri tretjemu otroku ne poslušava več mnenj strokovnjakov (75), ne prebirava knjig in strokovnih člankov ampak vzgajava po zdravi kmečki pameti (76) in z izkušnjami, ki jih imava (77) (teh pa ni malo). Nama pa je branje knjig pomagalo, da ne ponavlja vzorcev vzgoje svojih staršev (78).

12. Se vaš otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Starejša dva otroka zelo rada (79) pometeta dvorišče na vikendu, zložita posodo iz pomivalnega stroja, zložita perilo, iščeta nogavicam pare, pomagata peljati psa na sprehod, držita palični mešalnik pri stepanju smetane, ali testa, sodelujeta pri kuhi, pospravita igrače, svoje čevlje,....

13. Vaš odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Ja, lahko rečeva, da sva srečna (80) . Veliko preizkušenj sva dala čez (81), že pred poroko in sva zdaj na eni točki, ko lahko rečeva, da sva zelo srečna. Občasno se seveda tudi skregava, največkrat zaradi denarja (82), zelo sva odkrita (83), si prerečeva po dolgem in po čez vse, se umiriva, v pol ure sva spet ok, nikoli se ne trmariva (84), da nekaj ur ne bi govorila drug z drugim, to nama ne uspeva (85). V družini se imamo radi in lepo nam je.

14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?

Pri vzgoji otrok resnično nisva imela večjih težav (86), vse je potekalo gladko, zato bistveno drugače ne vzgajava prvega ali zadnjega otroka (87). Bolj se nama zdi, da sva z vsakim otrokom majn obremenjena z okolico (88), pospravljenim stanovanjem (89), delom v službi (90). Začenjava se zavedati kako hitro rastejo in kako hitro gre čas (91), zato pri zadnjem otroku, čeprav ga vzgajava enako kot ostala dva, poskušava izkoristiti in uživati vsak trenutek z otroki (92), veliko smo skupaj (93), veliko se igramo (94), pohajamo (95), uživamo (96).

9.2.6. Intervju F

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Ko se vrnemo iz službe in vrtca, eden od naju skuha kosilo (1), drugi se posveti otrokoma (2) (igranje, branje). Včasih tudi pustiva otrokoma, da se zamotita sama, saj ju ne želiva navaditi na to, da potrebujeta stalno spodbudo oz. animacijo (3). Velikokrat se morava vračati v službo, tako, da en od naju ostane sam z otrokoma. Gremo ven, urejamo običajne stvari doma. 2-3x tedensko je na vrsti kopanje. Pred spanjem otroka pogledata dve krajši risanki (4), preberemo slikanico (5), zatem gresta spat. Ko zaspita, opravljava običajne stvari, pospravljanje, likanje (6),...pogledava film in se tudi midva odpraviva na počitek.

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Zelo si želiva samostojna (7), samozavestna otroka (8). Otroka, ki se rada vračata k staršema (9), ju prosita za nasvete in pogovor (10). Otrokoma dava veliko možnosti za samostojnost (11), čeprav bi včasih najraje kaj storila namesto njiju zaradi prihranka časa in več čistoče.

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/je glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Hčer skoraj vsak dan povprašava, kako je preživela dan v vrtcu (12). Če ne želi govoriti o tem, jo pustiva, saj ob drugi priložnosti začne sama govoriti o tem. Okrog treh let, naju je poskušala zavajati z manjšimi lažmi (13), vendar sva jo uspela odvrniti od tega (14), s tem, da sva ji vedno znova govorila, da se to ne počne in je staršem potrebno zaupati in se pogovoriti (15). Zelo veliko dava na komunikacijo v družini (16). Tudi z enoletnikom se pogovarjava, čeprav točnega odgovora še ne dobiva, se deček odziva z raznimi zlogi (17). Meniva, da imamo veliko komunikacije, saj sva tudi midva osebi, ki razrešujeva stvari z veliko komunikacije (18).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Deklica je v večini samostojna (19), oblači/slači se sama, samostojno jé, tudi reže meso, mehkejšo sadje ipd. Ko je dobila bratca je sicer malo "pozabila", kako naj se obleče (20), vendar je, zaradi velikega vključevanja v pomoč pri skrbi za dojenčka (21), kaj hitro prevzela vlogo odraslega (22). Zdi se nama, da je bilo to ključnega pomena, saj se ni počutila zapostavljena (23), temveč je imela pomembno vlogo starejše sestre (24). S tem sva ji pomagala k višji samozavesti (25). Enoletnik že počasi kaže interes, da bi se oblačil (nakaže, kako bi obuval nogavice, prijema oblačila in sodeluje pri preoblečenju). Spodbujava ga (26) pri hranjenju, deček drži žlico, meša po krožniku, včasih mu uspe tudi kaj nesti v usta, v večini pa si pomaga z rokami (27).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

-Primer: vajin otrok ne želi jesti kosila (gre za hrano, ki jo običajno jé), kako odreagirata?

Hči raznih izpadov v javnosti ni imela nikoli (28). To pripisujeva karakterju in komunikaciji (29). Nemalokrat se pa zgodi, da ne želi jesti kosila, ki ga običajno jé (30). Temu ne namenjava veliko pozornosti, vendar ji dava vedeti, da čez 10 minut druge hrane ne bo dobila. Če gre za hrano, ki lahko "stoji", jo tudi počaka za naslednji obrok. Nikoli ne obljubljava nagrade, sploh ne materialne! (31) Otrok mora jesti, to je življenjskega pomena in temu ne bomo posvečali velike pozornosti in nagrajevanj. Meniva, da s tem, ko temu ne dajeva velike pozornosti, delava v redu, saj začenja jesti tudi hrano, ki je nikoli ni marala (32). Mlajši za enkrat izpadov (še) nima.

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Meje postavlja oba (33) in se pri tem podpira (34). Kar reče en od naju, drugi potrdi in meniva, da tako otroka nista zmedena (35), kaj je prav in kaj ne. Če pride do situacije, ko se ne strinja, tega ne razglablja pred otrokoma, temveč se kasneje pogovoriva sama. Hčer velikokrat "preizkuša", koliko resno misliva z določeno mejo (36), vendar, ko vidi, da misliva resno, to upošteva (37). Tudi mlajši vedno bolj sledi pravilom oz. mejam (38). Nikoli ne govoriva, da je enoletnik majhen in, da ne razume (39), oz. mu ni potrebno upoštevati dogovorjenega, temveč k temu spodbujava oba (40). Zdi se nama, da na ta način tudi hči bolj spoštuje pravila in meje (41), saj se želi "pokazati" pred mlajšim bratom (42).

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Otrok ne nagrajujeva materialno (43), saj meniva, da to ni potrebno. Veliko jima, sploh starejši, pomeni pohvala (44), spodbuda (45). To uporablja ob kakšnem presežku otroka (46) (pospravljanje igrač to zagotovo ni!, ampak npr., ko ji samostojno uspe splezati na vrh viseče vrvi).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

On: imel sem zelo strogo vzgojo (47), velikokrat sem bil tepen s pasom (48), česar se spomnim še danes (49). Take metode se mi ne zdijo primerne (50), čeprav so me tako vzgojili in spravili na realna tla (51). Spoznal sem, da ima tudi komunikacija in zaupanje zelo veliko vlogo v vzgoji (52). Res je, da je včasih težko, potrebuješ veliko samokontrole in vztrajanja (53), vendar se na "dolgi rok" splača (54).

Ona: očeta velikokrat ni bilo doma (55), vendar, ko je bil, sva s sestro imeli strogo postavljene meje (56). Mama se je veliko ukvarjala z nama (57), se z nama pogovarjala, naju potrpežljivo učila in spodbujala. Velikokrat nama je dajala t.i. "potuho", ko naju je oče kregal (58). Vzgoja se mi zdi zdrava z obeh stališč malo (59). Sama imam zelo odprti karakter, rada govorim, vendar se mi velikokrat pokaže tudi tista očetova vzgoja, malo manj potrpljenja (60), kot ga ima partner in več "strogosti" (61). To ne pomeni, da otroka verbalno kaznujem (62), temveč uporabim bolj strog način komunikacije in s tem pokažem, da mislim resno (63).

Meniva, da se otrok uči tega, kar vidi (64). Pri ogromno stvareh vidiva, da otroka reagirata oz. počneta isto, kot to počneva midva (65). Tudi med igro se to opazi, npr. starejša komunicira z bratom, kot bi midva komunicirala z njima, mu postavlja mejo, počne isto, kot počnemo skozi dan.

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Sama delam v vrtcu, zato vidim ta vpliv tudi iz drugega zornega kota (66). Ja, menim, da imajo vzgojitelji zelo veliko vlogo in vpliv pri sami vzgoji otroka (67). Veliko otrok več časa v dnevu preživi z vzgojitelji, kot starši (68). Po pogovoru s starši sem tudi opazila, da otroci vzgojitelja drugače upoštevajo, med tem ko starša ne (69). V vrtcu dobijo določene meje (70), obenem pa tudi varnost (71), kar jih pomirja in jim daje zaupanje in samozavest (72). Vedno več je tudi priseljenih družin, pri katerih so otroci nekako prepuščeni sami sebi, zato jim je vzgojitelj kot nadomestni starš (73).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Ja, vpliv seveda je. Otrokoma telefona in računalnika še ne dajeva (74). Na TV jima predvajava risanko, glasbo (75)...enako počno tudi stari starši, če je potreba po tem (76). Nekako se nama zdi, da kar lepo sledijo najini vzgoji (77), čeprav so veliko bolj popustljivejši (78) in otroka znata to kar dobro izkoristiti (79). Velik vpliv se vidi tudi vpliv vrstnikov (80) (ta ima to, oni dela ono,...)

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Nisva uporabljala literature (81), drugače pa nisva nikoli vzgajala in ne vzgajava po knjigah in nečem zapisanem. Po skoraj štirih letih starševanja se nama po hčeri sodeč zdi, da delava prav (82), ko slediva občutkom (83) in ko gledava, kako se osebnost najinih otrok oblikuje (84). Za enkrat se poslužujeva enakih metod tudi pri mlajšem, saj meniva, da delava prav (85). Skozi leta se bo najbrž tudi najino mišljenje spremenilo in bova videla kako drugače bi še lahko postopala in pomagala pri oblikovanju osebnosti (86). Najbrž imata otroka premajhno starostno razliko, da bi kako drugače vzgajala.

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Ja, že od malega dovoljujeva otrokoma, da pomagata pri domačih opravilih (87). Sicer to pomeni, da imava še enkrat več dela (88), ampak, kako drugače pa naj se naučita, če ne bosta imela priložnosti (89). Hči tako zdaj pri skoraj štirih letih samostojno sprazni pomivalni stroj (pomagamo ji, ko je potrebno zlagati v višje omare), pomaga pri razvrščanju perila po barvah, oblačila obeša na manjše sušilo,... mlajši meče oblačila s sušilnega stroja, s krpo "briše" prah, iz pomivalnega stroja zlaga lončke v omaro. Največkrat se sama spontano pridružita pri teh opravilih (90). Skoraj nikoli ne "zahtevava", da to počneta (91).

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Kljub prepirom, konfliktom,...meniva, da sva srečna (92). Kljub vsemu, se ceniva (93) in spoštujeva (94) ter si dava vedeti, da sva srečna, da imava drug drugega (95). In ja, se skregava (96), pa ni malokrat, ko se ne strinjava (97), si očitava (98), celo ozmerjava (99). Včasih se tudi zgodi, da se skregava pred otroki (100). Velik poudarek dajeva na komunikacijo in na koncu se le pogovoriva (101). Največkrat je partner tisti, ki začne s komunikacijo (102) medtem, ko ga jaz ignoriram (103). Včasih prelagava krivdo drug na drugega (104) in se ne strinjava. Veliko bolj popustljivejši je partner (105)

14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?

Kot sva že prej dejala, se za enkrat poslužujeva enakih metod pri mlajšem otroku (106), saj meniva, da delava prav (107).

9.2.7. Intervju G

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Vstanemo, se umijemo, oblečemo, pozajtrkujemo (1), se igramo, pripravimo kosilo, pospravljamo, počivamo. Vsa opravila si razdelimo (2) ali opravimo skupaj (3).

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Najin cilj vzgoje je, da bi otroka postala spoštljiva (4), samostojna (5), samozavestna (6), uspešna (7) in srečna (8). Cilj bova dosegla z medsebojnim podpiranjem (9).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/jo glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Se veliko pogovarjamo (10) in si vse zaupamo (11). Učiva jih, da nama lahko vedno vse povesta (12).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Strmiva k temu, da je otrok čim bolj samostojen (13). Vsako stvar poskusi sam (14), če mu ne gre, pomagava (15).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

-Primer: vaju otrok ne želi jesti kosila (gre za hrano, ki jo običajno jé), kako odreagirata?

Kaznovanje je odvisno od situacije. Nazadnje je otrok popackal stene s ščampiljko. V tem primeru ga nisva kaznovala, sva mu pa razložila da se to ne počne (16).

Tudi ko trmari v javnosti, ga pustiva in se sam pomiri (17), za obtožujoče poglede drugih ljudi se ne zmeniva (18). Otroku je otrok. Včasih za kazen, pred spanjem, ni risanke (19).

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Meje postavljava oba (20), in se pri tem podpirava (21). Če kdaj otrok opazi, da nisva usklajena to izkoristi. (22)

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Otroke nagrajujema ob različnih dogodkih (23). Ko nekaj prvič sam doseže (24), ko opravi kakšno hišno opravilo (25). Nagrade so različne. Včasih kakšna igrača (26), izlet po želji otroka (27).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Oba bi jo ocenila kot dobro (28). S starši imava oba super odnos (29), si zaupamo (30) in se podpiramo (31). Za to so zaslužni oni sami, to so dosegli tudi s postavljanjem meja (32) še, ko sva živela pri njih. Če si ti spoštoval njih in njihova pravila so tudi oni tebe in tvoje "zahteve" in potrebe (33). Taka starša bi rada postala tudi sama (34). Uporabljava podobne metode kot najini starši (35), imava pa tudi svoje (36). Metode najinih staršev se nama zdijo primerne, zato nekatere uporabljava tudi sama (37). Ja, se strinjava s tem da se otrok uči tega kar vidi. Otrok je zrcalo svojih staršev (38).

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Rekla bi, da tudi vzgojiteljji veliko pripomorejo pri vzgoji otroka (39). Navsezadnje skupaj preživijo veliko časa (40).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Zelo. Na žalost je danes tak način življenja. Sama otroku pustiva gledati risanke (41), včasih tudi telefon (42). Poskuša pa uporabo omejiti (43). Sama tudi izbereva kaj bosta gledala (44). Po navadi pogledata risanko pred spanjem (45). Ko odideta spat pa poslušata še pravljiice oziroma otroške pesmi (46). Igric ne igrata (47).

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Preden sva postala starša sva si zadala par stvari, ki jih ne bova počela oz. dovolila (48), vendar, ko je otrok prišel se večino teh stvari nisva držala in sva popustila (49). Teorija je eno praksa pa drugo (50). Literature nisva brala (51). Poslušala sva samo sebe (52).

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Ja se (53). Pomaga pripraviti mizo za obroke, pomaga pri pospravljanju, pranju in zlaganju perila. Pomagata vsak dan pri kakšnem opravilu (54).

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Midva sva v odnosu srečna (55). Se spoštujeva (56) in si zaupava (57). Čas za pogovor si poskuša vedno vzeti (58), če ne drugače, vsaj 5 min pred spanjem, saj dostikrat prej ne uspe zaradi vseh obveznosti (59). Se tudi bolj malo prepirava (60), meniva, da ravno zaradi tega, ker ne preživiva toliko časa skupaj (61). Ko pride do konflikta se pa takoj pogovoriva (62) in soočiva s težavo (63).

14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?

Oba otroka vzgajava isto (64) in uporabljava iste metode (65). Je pa določena razlika, ker sta zelo različna karakterja (66) in se različno odzivata na enake zahteve (67). Cilj vzgoje je pri obema enak (68), zato je tudi način vzgoje podoben (69).

9.2.8. Intervju H

1. Kako poteka vaš običajen dan doma?

Mož že zgodaj odide v službo (1), jaz pripravim otroka za vrtec in se pripravim za službo. Oba otroka odpeljem v vrtec (2), ob 15h pa jih prevzame mož. Ob 16h imamo kosilo, nato pa po obveznostih (3), kot so trgovina, pospravljanje ipd., večkrat skočimo tudi do igrišča (4). Ob 20h se odpravimo spat.

2. Kaj za vaju predstavlja cilj vzgoje? Kako bosta ta cilj dosegla?

Cilj vzgoje za naju predstavlja, da bosta oba pridna (5), samozavestna (6), vljudna (7), se znala postaviti zase (8), se braniti v kolikor bo to potrebno in imela dobre delovne navade (9), da si bosta kasneje lahko privoščila vse kar si bosta želela. To ju skušava naučiti z zgledom (10).

3. Koliko vam otrok/ci zaupa/jo glede svojega življenja? Koliko komunicirate?

Pogovarjamo se veliko in vsak dan (11), so pa teme bolj splošne, o tem kako je potekal njihov dan ipd.

4. Koliko svobode in samostojnosti pustita otroku/otrokom oz. koliko ga vodita?

Oba sta dokaj samostojna (12), starejši bolj kot mlajši. Znata se sama obleči, umiti zobe, obuti čevlje, naliti pijačo v kozarec (13).

5. Primer kaznovanja: opišita primer, ki se vama je nazadnje zgodil, ko sta morala otroka kaznovati. Kako sta to storila in zakaj?

-Primer: vajin otrok ne želi jesti kosila (gre za hrano, ki jo običajno jé), kako odreagirata?

Nikoli ne obljubiva nagrade v zameno za lepo vedenje (14). Za takšno vedenje ni nagrade in pika. Na zadnje, ko se je mlajši sin drl v trgovini, se je jokal, bil je jok iz trme in ne, ker bi ga kaj bolelo, sem bila deležna nekaj pogledov iz okolice, ampak se nisem ozirala na to (15). Ignorirala sem njegov jok (16), otrok pa je sčasoma nehal jokati, ker je videl, da s tem ne bo nič dosegel. Običajno zaleže kazen v obliki prepovedi nečesa (17), npr. »če boš nadaljeval s takim vedenjem, ne bomo šli jutri na igrišče«.

6. Kako postavita in ohranita pravila oziroma meje? Jih postavljata oba ali smo eden od vaju? Kako se otrok sooča z mejami?

Oba postavljava meje (18) in imava kar podobno mnenje (19), zato se meje ne razlikujejo preveč. Prvi ima trenutno fazo pri kateri se mu zdi vse neumno in velikokrat pride do prepira (20). Mlajši pa trenutno malo preizkuša kam lahko pride z jokom (21) ali cepetanjem, ampak kmalu vidi, da ne prav daleč.

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujeta otroka?

Pohvaliva vedno, če pomagata pri kakšnem opravilu ali ko nekaj dobro naredita (22) (ustvarjalni izdelek, vrtec...). Materialna nagrada je pri nas zelo redka (23), morda 1-krat do 2-krat letno, ob kakšnem zaključku leta ali rojstnem dnevu. Takrat si npr. lahko izbereta igračo. Včasih gremo tudi na sladoled, v živalski vrt ali pa skakati na trampoline (24).

8. Kako bi ocenila lastno vzgojo, torej vzgojo vajinih staršev? Kako so vajini starši postavljali meje vama? Ali uporabljata podobne metode, kot so jih uporabljali vajini starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekla, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljita?

Ona: moja vzgoja je bila precej stroga (25) in še sedaj kdaj pa kdaj ravnata z mano kot z otrokom. Veliko stvari nisem imela ali nisem smela (26), ker se jima to ni zdelo prav, da otrok ima. Z možem imava sedaj precej drugačen način vzgoje (27).

On: jaz sem imel nasprotno vzgojo od žene. Precej sproščeno, imel sem veliko svobode, a še vedno v mejah normale (28).

V primerjavi z ženino vzgojo uporablja zelo malo podobnih metod in se skušava, po pravici povedano, kar čim bolj oddaljiti od take vzgoje (29). Večino metod sva prevzela po moževi strani. Otrok vidi kako se starša med seboj pogovarjata, kako se vedeta (30) in če imata med seboj spoštljiv odnos in sta enotna, vidi, da je to pravilno oz. mu ta način kasneje veliko pomeni.

9. Kolikšen vpliv imajo, po vajinem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Vzgojitelji imajo na otroke velik vpliv (31), vendar smo starši tisti, ki ga moramo vzgojiti. Do neke mere jim skušajo privzgojiti lepe manire, (32) sicer pa imajo glavno besedo tu starši in lastne izkušnje v življenju (33).

10. Koliko mislita, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vajinem otroku?

Pri nas ima babica kar veliko vlogo (34). Otroci jo spoštujejo in imajo neizmerno radi (35) in vejo, da ji lahko vse zaupajo ter, da jim bo stala ob strani. TV je pri nas prižgan vedno, ko smo doma, ne glede na to, ali ga gledamo ali ne. Na telefonu igrata več različnih igrice, ampak so to igrice brez nasilja (36).

11. Sta si ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Nisva imela načrta (37) in tudi nobene literature nisva prebrala (38). Uporabljala sva najino pamet in logiko (39). Kar je nama pomembno mora biti tudi njima.

12. Se vajin otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Se poslužujeta (40). Starejši pomaga pripraviti mizo, pospravi sobo, zloži nogavičke, pospravi svoje obleke, mlajši poseda, pomaga pri kuhi, pospravi posodo v pomivalni stroj.

13. Vajin odnos: bi rekla, da sta srečna? Veliko komunicirata? Kako rešujeta konflikte?

Sva srečna (41). Drug drugemu sva v oporo, se imava rada in si pomagava (42). Nisva samo zakonca ampak tudi najboljša prijatelja, se pa seveda tudi skregava, če ne bi bilo nekaj narobe. Vse konflikte rešujeva sproti, s pogovorom (43).

14. (za starše, ki imajo 2 ali več otrok) Je opaziti razliko pri vzgoji prvega in pri vzgoji drugega otroka? Kaj ste se pri vzgoji prvega otroka naučili kot dobro in kaj kot slabšo metodo? Upoštevate to pri vzgoji drugega otroka?

Vzgojo za oba želiva imeti čim bolj enako oz. podobno (44), saj ne želiva delati razlik. Edina razlika, ki nama najprej pade na pamet je ta, da sva bila pri drugem manj malenkostna in nisva toliko komplicirala (45), ker sva vedela, da nama je enkrat že uspelo.

9.2.9. Intervju I

1. Kako poteka običajen dan doma?

Med tednom zjutraj vstaneva, se oblečeva, umijeva, včasih je prisotne malo trme in odpraviva v vrtec. Z bivšim partnerjem sva dogovorjena, da ga imava vsak en dan (1) zato ga v vrtec hodiva iskat vsak enkrat (2). Ko je sin pri meni, prideva domov, se preoblečeva. Če je lepo vreme, je večinoma zunaj (3). Pomaga v hlevu (4) in se

samostojno igra (5) v pesku, se pelje s kolesom, če je slabo vreme se igra v svoji sobi in igramo družabne igre. Okoli sedme ure zvečer je čas za večerjo. Poje, se stušira, pogleda risanko in ob osmih gre spat. Za vikende sva s bivšim partnerjem dogovorjena, da ga imava vsak en vikend (6). Ko je pri meni, vikend izkoristimo, da smo čim več skupaj (7).

2. Kaj za vas predstavlja cilj vzgoje? Kako boste ta cilj dosegli?

Za sina želim, da bo samostojen (8), prijazen (9) in priden (10). Mogoče sem na začetku, ko sva se z bivšim partnerjem razšla, delala napake pri vzgoji (11), ker sem se nekako bala (12) kako bo vse skupaj potekalo, ko je bil sin razdvojen (13). Mislila sem, da če ga bom preveč kregala, bo imel očeta raje kot mene (14) in v glavi se mi je vrtelo veliko stvari, vendar so mi bili v veliko pomoč moji starši, brat, zdajšnji partner in sodelavci s katerimi sem se veliko pogovarjala in mi veliko svetovali (15). Cilj bom dosegla tako, da se bom z bivšim partnerjem čim več pogovarjala glede vzgoje (16), kako je pri njemu, kako se obnaša pri njemu... To se mi zdi pomembno, ker kljub vsemu je njegov oče (17). Seveda bom nasvete upoštevala tudi od svojih staršev, prijateljev in novega partnerja (18).

3. Koliko vam otrok zaupa glede svojega življenja? Koliko komunicirata?

Sin je sicer še malo premajhen, da bi vedel kaj to pomeni vendar mi zaupa oziroma pove kako je bilo pri očiju (19), da ima oči prijateljico, da je prijazna in da se ima lepo. Najpomembnejše je to, da se ima lepo pri meni, kot tudi pri očiju (20). Me pa tudi že vpraša zakaj nisem več pri očiju (21). Povem mu da zato, ker se z očijem nimava več tako rada (22) in, da kljub temu imava sina še vedno enako rada kot prej (23). Vpraša me tudi, če bom kdaj prišla k očiju (24). Odgovorim mu, da mogoče kdaj pa res pridem pogledat kako se ima tam. Te odgovore sprejme zelo pozitivno (25).

4. Koliko svobode in samostojnosti pustite otroku oz. koliko ga vodite?

Sin je v teh letih, da če se ne obleče sam oz. če ne naredi kaj sam se začne trmit (26). Sin je že skoraj popolnoma samostojen (27), je sam, obleče se sam, umije se sam, pomagam mu samo pri kakšnem težjem opravilu (28). Pustim mu, da je čim več samostojen (29), namreč če naredi kaj težkega npr. zapre okno, sam spusti roletu je ponosen nase (30), ker vidi da je že tako velik, da zmore sam. Ko zvečer, preden gre spat, sam spusti roletu, me pokliče in pove da je sam to naredil (31). Jaz ga pohvalim in mu rečem, da je že velik fant (32).

5. Primer kaznovanja: opišite primer, ki se vam je nazadnje zgodil, ko ste morali otroka kaznovati. Kako ste to storili in zakaj?

Sina kaznujem tako, da ga pošljem v svojo sobo (33), mu povem, da ko se bo nehal trmit, ga pridem iskat (34). Včasih, če je trma preko meje, ga našeškam po riti (35). Če pri kosilu noče jest, mu rečem, da ne bo sladoleda (36) oz., da bo toliko časa sedel za mizo, dokler ne bo vsega pojedel (37) tudi meso, ker ga v vrtcu je, doma se pa izmišljuje. Ker vsí naprej v tišini jemo in ga nima noben za mar (38), začne tudi on jest. V javnosti se ne oziram na druge (39), če se začne trmit, ga ignoriram in sam od sebe neha (40). Če v trgovini joka za kakšno igračo, če je priden mu jo kupim (41), če ni, mu jo ne. Vendar je sin kar se tiče igrač v trgovini zelo razumljiv.

6. Kako postavite in ohranite pravila oziroma meje? Jih postavljate sami ali oba z bivšim partnerjem?

Kako se otrok sooča z mejami?

Z bivšim partnerjem, sva se dogovorila, da imava iste ali pa vsaj podobna pravila in meje (42). Vendar je to težko upoštevati, ker je sin pri očiju bolj priden (43), pri meni je pa malo bolj živahen, ker sem le mami (44). Ve pa, da če me ne uboga, ga bom po riti (45). Sedaj, ko je prisoten še novi partner, se sin bolj drži svojih mej (46). Ne zato, da bi se ga bal, ampak zato, ker ga je on navadil spoštovanja (47), sin pa je spoznal, da ni nič narobe oz. da je boljše če uboga (48).

7. Na kakšen način in ob kakšnih priložnostih nagrajujete otroka?

Če sin poje vse kosilo, dobi sladoled (49) ali, če bo priden pri zdravniku, si bo lahko zbral eno igračo v trgovini (50). Če pa naredi kaj samostojno npr. pospravi sobo, pomaga pometat dvorišče, zapre okno, zagrne roletto ga pohvalim kako velik je že (51), da lahko tudi malo težja opravila naredi sam.

8. Kako bi ocenili lastno vzgojo, torej vzgojo vaših staršev? Kako so vaši starši postavljali meje vam? Ali uporabljate podobne metode, kot so jih uporabljali vaši starši? Zakaj ja oz. zakaj ne? Bi rekli, da se otrok uči tega, kar vidi? Kako lahko svoj odgovor utemeljite?

Mislim, da so me starši vzgojili v prijazno (52), samostojno punco (53). Ko sva bila z bratom še otroka, sva se tudi midva kregala, tepla in bila trmasta (54), in čeprav danes naši starši pravijo, da jih nismo dobili po riti, vem, da to ni res. Tudi našim staršem so kdaj »popustili živci« in smo jih dobili po riti (55).

Mogoče sem pa tja uporabim kakšen nasvet oz. metodo od staršev (56), vendar po večini uporabljam kar svoje metode in meje (57). Sem morala pa paziti že od tretjega leta starosti kaj govorim in delam (58), ker je sin ponovil vse za mano (59) in še danes je tako. Zdi se mi, da je to čisto nekaj normalnega, ker konec koncev je starš tisti, ki je otroku za zgled (60).

9. Kolikšen vpliv imajo, po vašem mnenju, vzgojitelji na vzgojo otroka?

Vzgojitelji imajo zelo velik vpliv na vzgojo (61), saj otroci oz. sin preživi večino časa z vzgojiteljicami in prav je tako (62). V vrtcu se tudi veliko nauči (63) in je med prijatelji (64). Tako bo sin bolj komunikativen (65) in se navadil obnašanja v družbi (66).

10. Koliko mislite, da okolje vpliva na vzgojo otrok? (npr. vrstniki, šola, mediji) Kako pa je z družbenim vplivom konkretno pri vašem otroku?

Okolje zelo vpliva na vzgojo, posebno ko govorimo o spremembah okolja (67). Hvala bogu, pri sinu ni bilo večjih težav, ker je začutil, da so ga v novem okolju vsi sprejeli odprtih rok (68), tudi sam se počuti v redu (69), in nima nobenih težav s starši od novega partnerja, nasprotno, komaj čaka, da bo z njimi preživel čas (70). Sin ne gleda toliko televizije (71), pred spanjem na računalniku pogleda risanko (72) in gre spat. Pri očiju igra igrice na računalniku (73), vendar ne predolgo (74). Telefona mu ne pustim uporabljati (75), ga rajši zamotim z družabno igro (76). Na telefonu poslušava samo glasbo (77).

11. Sta si z bivšim partnerjem ob rojstvu otroka oblikovala načrt vzgoje? Ali se je s starostjo otroka spremenilo tudi vajino mišljenje o vzgoji?

Ne, z bivšim partnerjem nisva oblikovala nič (78), tudi literature nisva brala (79). Pri naju je potekalo vse spontano (80). Seveda pa sva za kakšen nasvet vprašala starše (81).

12. Se vaš otrok poslužuje domačih opravil? Koliko in ob kakšnih priložnostih?

Sin zelo rad pomaga pri domačih opravilih (82), sedaj, ko sva večino časa pri novem partnerju, mu zelo rad pomaga v hlevu, kida, meče seno (83), najraje se vozi s traktorjem (84). Rad pomaga tudi meni pri kuhi (85). Seveda ima tudi kakšen dan, ko se mu, za pospraviti igrače, podre cel svet (86).

13. Kakšen odnos imate z bivšim partnerjem? Kakšen odnos ima otrok z njim?

Z bivšim partnerjem imava za enkrat v redu odnos (87). Bila sva na sodišču in se dogovorila, da prejemam varščino (88) da imava sina vsak en dan (89) in vsak en vikend (90), to pomeni, da ga v ponedeljek zjutraj odpeljem v vrtec, iskat ga pride oči in je pri njemu do sedmih zvečer, nato mi ga on pripelje ali pa ga grem jaz iskat (stvar dogovora), v torek ga zopet peljem v vrtec in ga grem jaz iskat in tako naprej. Malo se zdi zakomplicirano, vendar sva hotela da sin vidi vsak dan oba starša (91). Spi pri meni, razen en vikend od petka po vrtcu do nedelje zvečer spi pri njemu. Za obleči ima pri njemu in meni (92), tako da mi ni treba skrbeti kaj bo vzel s sabo, ko bo šel k očiju. Ostalo se dogovoriva prek telefona (93). Sin gre rad k očetu, ker imata v redu odnos (94).

14. Kako usklajujeta skupno starševstvo?

Z bivšim partnerjem sva na zvezi vsak dan (95) prek telefona (96), če je pri njemu, mu pošljem sms kako se imata, ko je pri meni mi bivši partner pošlje sms kako se imava. Mislim, da sva glede tega kar usklajena (97). Včasih greva tudi na kavo in se pogovoriva glede vzgoje (98) in na splošno o sinu. Upam, da bo tako tudi naprej (99).

15. Kako sta otroka pripravila na ločitev/razhod?

Ker je bil sin še premajhen, da bi razumel (100), sem mu rekla da bova sedaj nekaj časa na počitnicah (101) pri babici, seveda je med tem hodil tudi v vrtec. Rekla sem mu tudi, da bo sedaj malo na počitnicah pri očetu in malo pri mami (102). Na začetku je bilo hudo in naporno (103) preden se je navadil, ker je vedno ko je prišel od očija jokal (104). Meni se je paralo srce (105), vendar mi je bil zdajšnji partner pri tem v veliko pomoč me tolažil in podpiral (106).

16. Je bila vzgoja otroka po ločitvi/razhodu težja? Ste opazili spremembe? Kakšne?

Da, vzgoja je bila težja (107). Sin je zaradi razdvojenosti (108) postal bolj agresiven (109) in hitro razdražljiv (110). Tudi zame ni bilo lahko, ker sem morala poiskati takšno rešitev, da je bila za sina najboljša (111). S skupnimi močmi smo premagali najhujše (112). Sedaj je čisto drugače (113), malo je prerasel, večji je, bolj razume in navadil se je na tako življenje (114).

17. Kakšen odnos ima otrok do vašega novega partnerja?

Že od samega začetka, ko sem sina pripravljala, da spozna novega partnerja, sem se zelo bala (115), ker mi je bilo zelo pomembno, da se bosta razumela (116). Že ob prvem srečanju je bilo presenetljivo, kako sta se dobro ujela (117). Kljub temu, da zdajšnji partner nima otrok, se je zelo dobro znašel v vlogi »starša« (118). Seveda je bilo tudi zanj to nekaj novega in se je počasi privajal (119). Najprej smo se srečevali na kavicah, v gostilni z igrali, da bi ga sin spoznaval skozi igro (120). Vsakič je bilo boljše (121). Nisem mogla verjeti, ko sem ju videla skupaj, da sta se povezala (122) in prav lepo ju je bilo gledati. Sedaj, ko sva večino časa pri zdajšnjem partnerju, se sin že

počuti kot doma (123), tu ima tudi svojo sobo, ki jo je sam izbral in si jo uredil (124). Seveda nima mojega partnerja tako rad kot očija (125), tu ga popolnoma razumem, ampak meni je dovolj, da se v redu razumeta (126) in, da se razume tudi z njegovimi starši (127). Vesela pa sem tudi, da so mene in sina sprejeli z odprtimi rokami (128) in, da se oba počutiva zaželena (129).

9.3. Priloga 3 – Odprto kodiranje intervjujev

9.3.1. Odprto kodiranje intervjuja A

Tabela 1 Odprto kodiranje intervjuja A

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
A1	Mož je dopoldne v službi	Služba		Obveznosti	Vsakdan
A2	jaz odpeljem otroka v vrtec in grem delat	Vrtec		Obveznosti	Vsakdan
A3	Po službi imam nekaj časa za pospravljanje stanovanja in zase	Gospodinjska opravila		Obveznosti	Vsakdan
A4	Popoldne smo skupaj zunaj	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
A5	če je slabo vreme notri	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
A6	Otrok je vsakodnevno tudi pri starih starših	Obiski pri starih starših		Prosti čas	Vsakdan
A7	Mož popoldne večinoma obnavlja stanovanje	Obnova stanovanja		Obveznosti	Vsakdan
A8	Najin cilj vzgoje je otrokova samostojnost	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
A9	in odgovornost	Želja po razvoju v odgovorno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
A10	poskuša privzgojiti z zgledom	Doseganje cilja s pomočjo zgleda	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
A11	in dovoljevanjem preizkušanja meja	Doseganje cilja z dovoljevanjem preizkušanja meja	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
A12	raziskovanjem	Doseganje cilja z raziskovanjem	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
A13	možnost da svoje »napake« popravi v logičnem	Doseganje cilja z učenjem odpravljanja napak	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje

	zaporedju				
A14	če nekaj polije ne kričim, ne kaznujem, ampak sledi to kar pač običajno sledi tudi pri odrasli osebi – brisanje	Priprava na samostojnost		Cilj vzgoje	Način vzgoje
A15	Ima možnost povedati karkoli želi	Izražanje želja		Komunikacija	Način vzgoje
A16	Pri izražanju čustev ga ne omejujeva	Izražanje čustev		Komunikacija	Način vzgoje
A17	besedne komunikacije vedno več	Naraščanje besedne komunikacije		Komunikacija	Način vzgoje
A18	Želiva, da vse počne samostojno	Želja staršev po otrokovi samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
A19	ker zmore	Zmožnost za samostojnost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
A20	in pokaže interes	Interes	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
A21	Občasno pa zmanjka volje	Občasna nezainteresiranost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
A22	takrat mu pomagava	Pomoč pri samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
A23	odvzem zelenega	Odvzem zelenega	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
A24	umiritev v postelji	Pomiritev	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
A25	logična posledica dejanja	Logična posledica dejanja	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
A26	Občasno pa zaleže le ena po riti	Občasen udarec po riti	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
A27	V cerkvi je tekal, ker tega nisem dovolila, sva šla iz prostora. Sledil je jok, jaz sem mu pa pokazala kje lahko teče	Prepoved teka z obrazložitvijo	Primeri kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
A28	Meje postavlja oba	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
A29	vsak malo po svoje	Individualno postavljanje meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
A30	otrok vsakega malo po svoje upošteva	Upoštevanje obeh staršev	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
A31	Osnovne meje pa imava iste že od začetka, te so otroku	Domačnost pri že vzpostavljenih mejah	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje

	popolnoma domače				
A32	Nagrada je pri nas pohvala	Pohvala	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
A33	pohvalimo ga za vsako stvar, ki jo ocenimo kot napredek v razvoju	Napredek v razvoju	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
A34	Včasih pa tudi kar tako	Občasno nagrajevanje brez razloga	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
A35	Moja vzgoja in vzgoja mojih staršev sta si zelo podobni	Podobnost najine vzgoje in moje lastne vzgoje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
A36	Moja vzgoja je bila obupna	Kritika lastne vzgoje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
A37	Večinoma sta bila odsotna	Odsotnost staršev		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
A38	Nobene avtoritete ni bilo	Odsotnost avtoritete		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
A39	en kup kričanja in pošiljanja v posteljo	Stroga vzgoja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
A40	Veliko me je čuvala starejša sestra	Varstvo starejše sestre		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
A41	Na žalost so mi ti vzorci ostali nekje v podzavesti in jih tudi sam nezavedno, posebno ko sem utrujen in pod stresom, ponavljam pri vzgoji sina	Zasidranost določenih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
A42	Veliko vlogo	Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
A43	drugačna najini vzgoji	Drugačnost najine vzgoje z vzgojo v vrtcu		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
A44	ta različnost odlična priložnost, da se otrok nauči, da vsa okolja in vsi ljudje niso isti	Učenje drugačnosti skozi različne vzgoje		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
A45	Vsem, ki so z otrokom, sva opisala najin	Obrazložitev želja po dobri vzgoji		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje

	pogled na vzgojo in to, kaj si želiva				
A46	okolica pa upošteva najine želje le do neke mere	Delno upoštevanje najinih želja s strani okolice		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
A47	Dokler ni nevarno za njegovo varnost ali zdravje pustiva, da delajo kot najbolje znajo in ne pametujeva	Sprejemanje vzgoje drugih, dokler je v okviru otrokove varnosti		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
A48	preverjeno vsebino, ki ustreza njegovi starosti	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
A49	Nekaj malega sva planirala	Delno oblikovanje načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
A50	nekaj prebrala	Delno branje literature o vzgoji	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
A51	Kar se nama je zdelo v redu, sva tudi upoštevala	Upoštevanje smiselnih nasvetov iz literature	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
A52	upoštevava zdravo kmečko pamet	Uporaba »kmečke pameti«		Načrt vzgoje	Način vzgoje
A53	se bo izkazalo šele čez nekaj let	Prihodnost kot pokazatelj izida učinkovitosti vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
A54	Z velikim veseljem dela vse, kar mu dovoliva	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
A55	Ima tudi lastne zadolžitve	Otrok ima lastne zadolžitve	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
A56	komunicirava vedno, ko sva v istem prostoru	Pogosta komunikacija		Dober odnos	Partnerski odnos
A57	Skregava se tudi pred otrokom	Občasni konflikti pred otroki		Konflikti	Partnerski odnos
A58	sva spoštljiva	Spoštljivost pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
A59	si ne očitava	Izogibanje očitaniu		Konflikti	Partnerski odnos
A60	sva odkrita	Odkritost pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
A61	Ne prepirava se za vsako malenkost	Izogibanje prepiranju zaradi malenkosti		Konflikti	Partnerski odnos

A62	se ne umikava, preusmerjava pozornosti ali ignorirava	Izogibanje preusmerjanja pozornosti in ignoriranja		Konflikti	Partnerski odnos
-----	---	--	--	-----------	------------------

9.3.2. Odprto kodiranje intervjuja B

Tabela 2 Odprto kodiranje intervjuja B

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
B1	Mož gre zgodaj v službo	Služba		Obveznosti	Vsakdan
B2	vstaneva ob 6h in greva ob 7h v vrtec	Vrtec		Obveznosti	Vsakdan
B3	Sin se igra, jaz kuham kosilo in pospravljam	Gospodinjska opravila		Obveznosti	Vsakdan
B4	skupaj pojemo kosilo	Skupni obrok		Obveznosti	Vsakdan
B5	Po kosilu mož pospravi	Gospodinjska opravila		Obveznosti	Vsakdan
B6	če je lepo vreme gremo ven, če ni, pa se igramo notri	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
B7	da bo sin spoštoval vse ljudi	Spoštovanje soljudi		Cilj vzgoje	Način vzgoje
B8	da bo prijazen	Želja po razvoju v prijazno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B9	prilagodljiv	Želja po razvoju v prilagodljivo osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B10	sprejemal kompromise	Sprejemanje kompromisov		Cilj vzgoje	Način vzgoje
B11	da bo imel čustveno inteligenco	Želja po razvoju v čustveno inteligentno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B12	da bo samozavesten	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B13	redoljuben	Želja po razvoju v redoljubno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B14	in fizično pripravljen	Želja po razvoju v fizično pripravljeno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B15	cilj dosegla s tem, da se z njim veliko pogovarjava	Doseganje cilja s pogosto komunikacijo	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
B16	da mu dovoliva, da je tak, kot je	Doseganje cilja s spodbujanjem otrokove osebnosti	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje

B17	nama najbolj zaupa	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
B18	Pogovarjamo pa se zelo, zelo veliko	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
B19	Sinu že od začetka dovoliva svobodo	Možnost samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
B20	ga pa ne siliva v to da bi bil samostojen	Izogibanje prisiljevanju v samostojnost	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
B21	Če naju rabi, mu to daja, brez težav	Pomoč pri samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
B22	potrebuje mamico in očija in s tem nimava težav	Otrokova potreba po starših ni zavrta	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
B23	Se pa sam oblači, umiva, igra in je	Samostojno oblačenje, umivanje in igranje	Primeri samostojnosti	Samostojnost	Način vzgoje
B24	ker je zamahnil proti meni, ko mu nečesa nisem dovolila	Zamahovanje proti mami	Razlog kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
B25	Kaznujeva ga tako, da mora v sobo, dokler se ne opraviči in umiri	Odhod v sobo do opravičila	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
B26	Če to ne zaleže, mu vzameva igračo za nekaj časa	Odvzem želenega	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
B27	po tem, ko se umiri, pogovoriva z njim na lep način	Pogovor po kaznovanju		Kaznovanje	Način vzgoje
B28	Če ima izpade v javnosti, kot je recimo trgovina, mu ničesar ne obljubiva, niti ne posvečava temu pozornosti, ker je pač otrok	Ignoriranje otrokovih izpadov v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
B29	pustiva da kriči, enkrat bo že nehal	Trma	Razlog kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
B30	jok iz nelagodja, straha, tam pa	Pomirjanje pri joku iz nelagodja		Nagrajevanje	Način vzgoje

	ga poskušava pomiriti				
B31	mu tudi obljubiva, da bomo šli recimo po zdravniku na sladoled ali pa, da bomo kupili avtek	Materialna nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
B32	vedno izpolniva tako obljubo kot tudi grožnjo	Izpolnitev obljube		Nagrajevanje, kaznovanje	Način vzgoje
B33	Če ne želi pojesti kosila, ga ne siliva, ker če bo lačen bo sigurno jedel	Izogibanje prisiljevanju		Kaznovanje	Način vzgoje
B34	Ne dovoliva pa, da se potem nažira s sladkarijami	Izogibanje otrokovem izkoriščanju		Kaznovanje	Način vzgoje
B35	Nikoli pa ne siliva, da sedi za mizo dokler ne poje	Izogibanje prisiljevanju		Kaznovanje	Način vzgoje
B36	Meje postavlja oba enake	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
B37	Trikrat opozoriva	Trikratno opozorilo	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
B38	izpolniva grožnjo, ne glede na to, kje smo in kaj delamo	Izpolnitev grožnje	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
B39	Vedno mu dava možnost, preštejeva do 3 in potem ukrepava	Možnost izbire	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
B40	Sin se zdaj še kar v redu odziva na meje	Dobro odzivanje na meje	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
B41	Se je navadil, da bova grožnjo res uresničila	Izpolnitev grožnje	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
B42	preizkuša svoje starše in ljudi okoli sebe	Preizkušanje svoje okolice	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
B43	okrog tega vsakodnevne konflikte	Vsakodnevno prestopanje meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
B44	za vsako stvar,	Pohvala	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način

	ki jo naredi dobro, ga pohvaliva				vzgoje
B45	smo vedno naredili tabelico	Nagrajevanje s pomočjo tabele	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
B46	ko se je nabralo recimo 10 štipiljk, je dobil neko nagrado	Nagrada ob določenem številu štipiljk	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
B47	starši so me vzgojili v čustveno inteligentnega človeka	Pozitiven vpliv na osebnost		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B48	ki mi je mar za soljudi	Pozitiven vpliv na osebnost		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B49	mislim, da to veliko šteje	Vzgoja staršev kot močan dejavnik na posameznika		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B50	Nimam pa samozavesti	Negativen vpliv na osebnost		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B51	in sem čustveno hitro prizadeta	Negativen vpliv na osebnost		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B52	Smo pa bili dobro preskrbljeni	Dobra finančna preskrbljenost		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B53	Oče je pri 6-ih mesecih starosti odšel	Odsotnost staršev		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B54	pri 2 letih sem dobil očima	Pojav očima		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B55	Mami in očim sta bila zelo stroga	Stroga vzgoja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B56	nista dajala poudarka na čustva	Nezainteresiranost staršev v otrokovo življenje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B57	nista se brigala za mojo šolo	Nezainteresiranost staršev v otrokovo življenje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B58	denarja je bilo zelo malo	Slaba finančna preskrbljenost		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
B59	po najinem mnenju zelo malo vpliva	Šibak vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
B60	da jih navadijo stvari, ki so pomembne za otrokov razvoj	Učenje veščin		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
B61	da so dobri do njih in, da	Uživanje otrok v vrtcu kot naloga		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki

	otroci uživajo v vrtcu	vzgojitelj			vzgoje
B62	Okolje ima velik vpliv na vzgojo otrok	Močan vpliv okolja na vzgojo		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
B63	Že v vrtcu oponašajo en drugega, tako lepe kot grde stvari	Oponašanje otrok v vrtcu kot posledica vpliva okolja		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
B64	razvajajo do nebes in ne poslušajo, nas, staršev kaj želimo	Razvajanje s strani starih staršev in neupoštevanje želja staršev		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
B65	dajejo, nam staršem, dodatno delo, ker se moramo še toliko bolj boriti, da dosežemo kar sami želimo	Dodaten napor do zelenega cilja zaradi neupoštevanja želja staršev		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
B66	gleda risanke, ki so prijazne otrokom	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
B67	nimajo nanj nobenega vpliva	Risank nimajo vpliva na vzgojo		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
B68	je to samo občasno kakšna risanka	Redkost gledanja risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
B69	nisva si oblikovala načrta vzgoje	Odsotnost oblikovanja načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
B70	vedela, da želiva, da odraste v prijazno osebo	Vzgajanje otroka v prijazno osebo		Načrt vzgoje	Način vzgoje
B71	da ima lepo otroštvo	Želja po lepem otroštvu		Načrt vzgoje	Način vzgoje
B72	Nobene literature nisva brala	Odsotnost branja literature	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
B73	ni pravila za dobro vzgojo	Odsotnost iskanja pravil za dobro vzgojo	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
B74	Vsak starš vzgaja po svojih najboljših močeh in to je to	Vzgajanje staršev po najboljših močeh		Načrt vzgoje	Način vzgoje
B75	Domačih opravil se ne poslužuje	Odsotnost domačih opravil		Domača opravila	Način vzgoje
B76	drži smetišnico,	Držanje smetišnice,	Primeri domačih opravil	Domača opravila	Način vzgoje

	pospravi sobo, odnese za sabo v smeti	pospravljanje sobe in odnašanje smeti v koš			
B77	Stalno je z nama	Nenehna prisotnost otroka ob starših		Domača opravila	Način vzgoje
B78	Najin odnos je sedaj zelo dober	Dober odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
B79	Našla način komunikacije, ki nama odgovarja	Komunikacija, ki nama odgovarja		Dober odnos	Partnerski odnos
B80	odkar imava sina, so stvari veliko boljše	Izboljšanje odnosa z rojstvom sina		Dober odnos	Partnerski odnos
B81	Seveda se skregava	Kreganje		Konflikti	Partnerski odnos
B82	večinoma zato ker je nekdo tečen ali slabe volje	Tečnost in slaba volja kot razlogi za kreganje		Konflikti	Partnerski odnos
B83	Pred sinom se nikoli ne kregava	Izogibanje konfliktom pred otroki		Konflikti	Partnerski odnos
B84	ker veva oba kako je, če se starši kregajo	Zavedanje otrokovih občutkov ob kreganju		Konflikti	Partnerski odnos
B85	Midva sva res sprejela drug drugega takšna, kakršna sva	Sprejemanje partnerja takega kot je		Dober odnos	Partnerski odnos
B86	se imamo lepo in smo srečni	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
B87	do te točke bilo kar nekaj borbe in dela	Trud do sreče		Dober odnos	Partnerski odnos
B88	sproti razčiščujeva stvari	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
B89	poskuša sprejemati kompromise glede na najine karakterje	Sprejemanje kompromisov glede na karakter drugega		Konflikti	Partnerski odnos

9.3.3. Odprto kodiranje intervjuja C

Tabela 3 Odprto kodiranje intervjuja C

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
C1	partner več ali manj dela pri obnovah in	Obnova stanovanja		Obveznosti	Vsakdan

	gradnji				
C2	skupni čas z otrokom imata večinoma ob nedeljah	Nedelja kot skupni dan očeta in sina		Prosti čas	Vsakdan
C3	Jaz opravljam sprotne gospodinjske opravila	Gospodinjska opravila		Obveznosti	Vsakdan
C4	otrok velikokrat tudi sodeluje	Vključevanje otroka v vsakodnevne obveznosti		Prosti čas	Način vzgoje
C5	Poskušamo imeti rutino	Želja po rutini		Rutina	Način vzgoje
C6	razne aktivnosti ali z mamico ali očkom ali obema	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
C7	v srečno	Želja po razvoju v srečno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
C8	Veselo	Želja po razvoju v srečno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
C9	Pošteno	Želja po razvoju v pošteno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
C10	In vedoželjno osebo	Želja po razvoju v vedoželjno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
C11	Ta cilj želiva doseči z zgledom	Doseg cilja s pomočjo zgleda	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
C12	premajhen za konkretnije izražanje	Odsotnost konkretnjega izražanja		Komunikacija	Način vzgoje
C13	da zna pokazati, da je v stiski	Izražanje čustev		Komunikacija	Način vzgoje
C14	tudi spodbujava, da se izrazi na svoj način	Spodbujanje izražanja		Komunikacija	Način vzgoje
C15	Spodbujava da se sam uči samostojnosti	Učenje samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
C16	da sam veliko stvari počne	Spodbujanje samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
C17	v nekaterih zdravih mejah	Spodbujanje samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
C18	pri učenju samostojnega hranjenja in pitja iz kozarca sva mu na začetku pustila, da je pač umazal in polil vse okoli sebe in se tako zelo hitro naučil samostojnega	Pitje iz kozarca kot primer učenja samostojnosti		Samostojnost	Način vzgoje

	pitja iz kozarca				
C19	Izpadov v javnosti do sedaj še nisva kaznovala	Odsotnost kaznovanja v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
C20	poskušala ohraniti mirno kri	Ohranjanje mirne krvi kot samo-pomiritev	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
C21	Sva pa že obljubila nagrado v skrajni situaciji	Obljuba nagrade v skrajnih situacijah kot preusmeritev od neželenega vedenja		Kaznovanje	Način vzgoje
C22	Če kosila ne želi jesti, lahko da sploh ni lačen in ga zato ne siliva v hrano	Izogibanje prisiljevanju		Kaznovanje	Način vzgoje
C23	ne upošteva besede ne	Neupoštevanje besede »ne«	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
C24	ali počakaj	Neupoštevanje besede »počakaj«	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
C25	Meje postavljava oba	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
C26	Materialnih nagrad se izogibava	Izogibanje materialnim nagradam	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
C27	S pohvalo največkrat	Pohvala	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
C28	ali pa doživljajske nagrade	Doživljajska nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
C29	Pri mami so bile meje precej ohlapne	Ohlapnost meja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C30	brez posebnih kazni	Odsotnost kaznovanja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C31	Pri očetu pa so meje bile jasne	Jasno postavljene meje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C32	in je sledila tudi kazni	Kaznovanje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C33	Meje mi je postavljala mama	Dobro postavljene meje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C34	vedel, da ob neupoštevanju meja ne sledi nič dobrega	Strah pred neupoštevanjem meja		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C35	Če sem prestopil mejo, sem dobil kazni	Dobro postavljene meje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
C36	nisem dobil nečesa kar sem	Primerno kaznovanje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje

	si želel				
C37	ali pa me je »za ušesa«	Cukanje za ušesa kot način kaznovanja		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
C38	Najine vzgojne metode so ravno nekje vmes med njegovimi in mojimi starši	Najina vzgoja kot kombinacija lastne vzgoje obeh		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
C39	vendar se je včasih težko rešiti vzorcev	Zasidranost določenih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
C40	Otrok se uči največ od tega kar vidi	Učenje na podlagi videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
C41	velikokrat pa se najina teorija potrdi in zato se toliko bolj verjameva v to	Učenje na podlagi videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
C42	Vzgojitelji igrajo veliko vlogo pri učenju raznih veščin	Učenje raznih veščin		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
C43	ko okolje (stari starši, sorodniki...) nasprotujejo najini vzgoji	Neupoštevanje želja staršev glede vzgoje		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
C44	Otrok opazi podpornike in to tudi izkoristi v svoj prid	Otrokovo izkoriščanje okolice		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
C45	Gotovo imajo vpliv tudi pravlјice, mediji	Vpliv medijev na vzgojo otroka		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
C46	vendar je to otroku lažje omejiti	Lažje omejevanje medijskih vsebin		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
C47	Prav posebne literature nisva brala	Odsotnost branja literature	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
C48	črpava predvsem iz napak in dobrih praks najinih staršev	Učenje na podlagi izkušenj najinih staršev		Načrt vzgoje	Način vzgoje
C49	uporablјava individualen pristop	Individualni pristop pri vzgoji		Načrt vzgoje	Način vzgoje
C50	saj je vsak otrok drugačen	Zavedanje edinstvenosti vsakega otroka		Načrt vzgoje	Način vzgoje
C51	Poskušava vzgajati glede na njegove	Vzgoja glede na potrebe otroka		Načrt vzgoje	Način vzgoje

	potrebe				
C52	je vsakodnevno vključen	Vsakodnevno vključevanje v domača opravila	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
C53	Zelo sva srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
C54	Včasih se skregava tudi pred otrokom	Občasni konflikti pred otrokom		Konflikti	Partnerski odnos
C55	očitava eden drugemu	Občasno očitanje		Konflikti	Partnerski odnos
C56	Včasih pride tudi do ignoriranja	Občasno ignoriranje		Konflikti	Partnerski odnos
C57	Velikokrat pride kako navzkrižje, predvsem zaradi čistih banalnosti	Pogosti konflikti zaradi nepomembnih stvari		Konflikti	Partnerski odnos
C58	čisto vedno tudi pogovoriva	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
C59	o najinih napakah in o tem, kako bo vsak svoje napake reševal	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos

9.3.4. Odprto kodiranje intervjuja D

Tabela 4 Odprto kodiranje intervjuja D

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
D1	Odvisno od dneva in najinih obveznosti	Okoliščine		Obveznosti	Vsakdan
D2	Počneva oba vse	Enako porazdeljene obveznosti		Obveznosti	Vsakdan
D3	se tekom dneva dogovoriva kaj bo kdo naredil	Dogovor glede obveznosti		Obveznosti	Vsakdan
D4	Želiva si, da se oba otroka razvijeta v samostojni	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
D5	odgovorni	Želja po razvoju v odgovorno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
D6	delavni	Želja po razvoju v delavno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
D7	pošteni osebi	Želja po razvoju v pošteno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
D8	Da ne bosta mamin sinček	Izogibanje vzgoji v razvijeno osebo		Cilj vzgoje	Način vzgoje

	in očkova hčerka, razvajena				
D9	Cilj bova dosegla s skupno, konstantno, enakopravno vzgojo	Doseganje cilja z enakopravno vzgojo	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
D10	Sin je zelo zaprt sam vase	Introvertnost otroka		Komunikacija	Način vzgoje
D11	ko je kaj narobe je potrebno to vleči ven iz njega	Spodbujanje izražanja		Komunikacija	Način vzgoje
D12	da jasno vedeti kaj je narobe	Jasna komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
D13	Hči je zelo agresivna in glasna	Agresivna in glasna komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
D14	sin pa zelo sramežljiv in občutljiv	Sramežljivost in občutljivost pri komunikaciji		Komunikacija	Način vzgoje
D15	S sinom se definitivno premalo pogovarjava	Premalo komunikacije		Komunikacija	Način vzgoje
D16	je zelo naporna, ko se ji ne posvečaš dovolj	Želja po pozornosti		Komunikacija	Način vzgoje
D17	Sin se seveda oblači in je sam, vendar potrebuje veliko spodbude	Spodbujanje k samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
D18	Misliva, da bi še zdaj pustil, da ga midva oblačiva in slačiva in vse ostalo, če sama ne bi zahtevala, da stvari, ki jih lahko naredi sam, tudi naredi	Spodbujanje k samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
D19	Hči pa je taka, da hoče vse sama	Otrokov interes po samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
D20	se s to aktivnostjo pripravlja na samostojnost	Učenje samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje

D21	Mislim, da je za svoja leta precej samostojna	Precejšnja samostojnost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
D22	kričala na njega	Kričanje	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
D23	ob prihodu domov močno udarila čez rit	Občasen udarec po riti	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
D24	večinoma trmi, ko nekaj ni po njegovo, oziroma ko mora kaj narediti	Trma	Razlog kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
D25	shramba	Shramba kot najučinkovitejša kazen	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
D26	najbolje deluje stajica	Stajica kot najučinkovitejša kazen	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
D27	dobro deluje tudi nagrada	Nagrada kot preusmerjanje neželenega vedenja		Nagrajevanje	Način vzgoje
D28	da se o vseh mejah dogovarjava in, da so pri obema enake	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
D29	mož postavlja za hči, mami pa za sina	Individualno postavljanje meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
D30	na vsak način želita vsakodnevno prestopiti meje	Vsakodnevna želja po prestopanju meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
D31	največkrat s pohvalo	Pohvala	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D32	kdaj peljeva v kino	Materialna nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D33	plavati	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D34	na igrišče	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D35	k sošolcu	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D36	na sladoled	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D37	dovoliva gledati risanke	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
D38	Mami je bila zlata in dobrosrčna	Dobrosrčnost		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D39	oče pa me je velikokrat konkretno	Strogost		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje

	usekal, ko sem naredila kaj narobe				
D40	Mati je bila bolj mila	Materina milina		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D41	oče pa bolj strog	Očetova strogost		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D42	Ob vikendih sva morala oba pomagati	Pomoč doma ob vikendih		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D43	Ko je oče prišel domov, je bil takoj red v hiši	Red ob očetovem prihodu domov		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D44	kdaj tudi dobila čez rit, za uho ali za lase	Občasno fizično kaznovanje		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D45	občasno spozabila ali namerno prekoračila meje	Namerno prekoračevanje meja		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D46	da so bili ravno prav strogi	Ravno pravšnja strogost staršev		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D47	Dobila sva, kar sva si zaslužila	Primerno kaznovanje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D48	spoštovala in ubogala	Spoštovanje starih staršev		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
D49	mešanica mojih staršev	Mešanica lastnih staršev kot posledica vzgoje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D50	Seveda se uči kar vidi	Učenje otroka na podlagi videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D51	Otroka moraš preučiti in ugotoviti katere metode bodo pri njemu učinkovite	Preučevanje otroka		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D52	uporabljaš le tiste metode od staršev, ki so učinkovite	Uporaba učinkovitih metod		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D53	si moraš izmisliti nove	Iskanje novih rešitev		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D54	ga pustim samega v sobi s hčerko	Izolacija s sestro kot nova vzgojna metoda		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
D55	da si bolje zapomni, če občuti sam, kak je	Občutek neupoštevanja na lastni koži kot nova vzgojna		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje

	občutek, če ga kdo ne uboga	metoda			
D56	zelo pomagal	Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
D57	poskrbel za njegovo samozavest pred vrstniki	Dvig samozavesti pri otroku		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
D58	veliko vpliva stari starši	Močan vpliv okolja na vzgojo		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
D59	In teta	Močan vpliv okolja na vzgojo		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
D60	ki so ga zelo razvajali	Razvajanje otroka s strani starih staršev in neupoštevanje želja staršev		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
D61	Ko smo se preselili na svoje, smo to razvajenost zmanjšali	Selitev kot rešitev za zmanjšanje razvajenosti		Selitev	Zunanji dejavniki vzgoje
D62	5 priljubljenih risank	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D63	nikoli ne prosi, da prižgemo računalnik za igrice	Odsotnost igranja računalniških igriceh		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D64	vsak večer prebrali eno pravljico	Branje pravljič		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D65	ne gleda preveč televizije	Izogibanje gledanju televizije		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D66	po 30 minutah naveliča	Hiter padec pozornosti pri gledanju televizije		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D67	Seveda hoče gledat samo eno, njeno trenutno najljubšo risanko	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
D68	Babi jo ne pazi veliko in je tudi ne razvaja	Odsotnost babičinega varstva vpliva na manjšo razvajenost		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
D69	tudi sama taka, da se ne pusti razvajati	Samovoljnost otrokovega karakterja, ki drugim ne dovoli razvajanja		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
D70	Gleda samo	Branje pravljič		Mediji	Način

	slike				vzgoje
D71	oblikovala grob načrt	Delno oblikovanje načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
D72	prilagajaš otrokovemu karakterju	Vzgoja glede na potrebe otrok		Načrt vzgoje	Način vzgoje
D73	Pomaga literatura, nasveti staršev, lastne izkušnje	Upoštevanje smiselnih nasvetov iz literature	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
D74	se moraš skozi prilagajati in učiti	Nenehno učenje in prilagajanje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
D75	kar piše v eni knjigi ni nujno, da bo delovalo pri tvojem otroku	Razlika med teorijo in prakso	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
D76	opravljal vsa hišna opravila samostojno	Želja staršev po samostojnem opravljanju domačih opravil	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
D77	da bi se sam spomnil	Želja staršev po samoiniciativnosti opravljanja domačih opravil	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
D78	Večinoma ga morava prosti	Spodbujanje k aktivnosti	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
D79	včasih pomaga in je priden	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
D80	kdaj se hitro naveliča	Hitro naveličanje pri izvajanju	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
D81	kdaj se pa trmi	Trma pri izvajanju	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
D82	Hči pa rada pomaga in želi sodelovati pri vseh hišnih opravilih	Želja po sodelovanju pri domačih opravilih	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
D83	to prej ovira kot pa korist	Pomoč včasih kot ovira	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
D84	Potrebno malo potrpeti	Potrpljenje pri izvedbi	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
D85	Trudiva se, da se ne pred otroci, ampak kdaj pač ne uspe	Želja po izogibanju konfliktov pred otroki		Konflikti	Partnerski odnos
D86	skregava samo glede drugačnih pogledov na vzgojo	Različni pogledi na vzgojo kot vzrok konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
D87	Mami je bolj	Razlika pri		Konflikti	Partnerski

	popustljiva do sina, oče pa do hčere	popustljivosti staršev do otrok			odnos
D88	V prepiru sva spoštljiva	Spoštljivost pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
D89	ne uporabljava žaljivk	Odsotnost žaljivk pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
D90	občasno si očitava tudi pretekle stvari	Občasno očitanje		Konflikti	Partnerski odnos
D91	prepirom izogneva tudi z ignoriranjem	Občasno ignoriranje		Konflikti	Partnerski odnos
D92	Najin odnos se je poslabšal po moji poškodbi	Poslabšanje partnerskega odnosa zaradi poškodbe		Konflikti	Partnerski odnos
D93	Vso delo je padlo na partnerko	Poslabšanje partnerskega odnosa zaradi poškodbe		Konflikti	Partnerski odnos
D94	pod velikim pritiskom zaradi gradnje hleva	Preobremenjenost kot razlog za konflikte		Konflikti	Partnerski odnos
D95	Ves ta stres vpliva na najin odnos	Preobremenjenost kot razlog za konflikte		Konflikti	Partnerski odnos
D96	Pred tem, sva se res zelo poredko skregala	Redkost prepиров		Dober odnos	Partnerski odnos
D97	konflikte sva reševala sproti in hitro	Sprotno reševanje konfliktov		Dober odnos	Partnerski odnos
D98	pogovorom	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
D99	Na splošno sva srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
D100	otroka sta čisto nasprotje	Popolno nasprotje otrokovih osebnosti		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D101	Kar sva se naučila pri sinu, pri hčeri ne deluje in obratno	Razlika pri vzgojnih metodah		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D102	Poskušava jih vzgajati enako	Enaka vzgoja		Podobnost v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D103	Sinu se je preveč popuščalo	Razlika pri popuščanju		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D104	se ga ne da »podkupiti«	Razlika pri vzgojnih metodah		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D105	bolj kot nagrada za	Razlika v kaznovanju		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok

	opravljeno delo ali pridnost zaleže kazni				
D106	z roko udariti po mizi	Razlika v komunikaciji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D107	nastopiti odločno	Razlika v komunikaciji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D108	postaviti pred dejstva	Razlika v komunikaciji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D109	kričanje ne pomaga	Razlika v kaznovanju		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
D110	ponuditi nekaj v zameno za njeno pridnost	Razlika v nagrajevanju		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok

9.3.5. Odprto kodiranje intervjuja E

Tabela 5 Odprto kodiranje intervjuja E

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
E1	Trenutno sem na porodniškem dopustu	Porodniški dopust		Obveznosti	Vsakdan
E2	mož je zaradi bolniške doma	Bolniški dopust		Obveznosti	Vsakdan
E3	odpelje v vrtec	Vrtec		Obveznosti	Vsakdan
E4	Jaz ostajam z novorojenčkom doma in skrbim zanj	Skrb za novorojenčka		Obveznosti	Vsakdan
E5	Kosilo skuha moj mož, jaz skrbim za čistočo stanovanja in perila	Enako porazdeljene obveznosti		Obveznosti	Vsakdan
E6	preživimo v gozdu, v naravi, na vikendu ali se pa doma igramo	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
E7	Ob vikendih hodimo na izlete	Izleti ob vikendih		Prosti čas	Vsakdan
E8	da so najini otroci prijazni do drugih	Želja po razvoju v prijazno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E9	da radi posojajo stvari	Posojanje stvari		Cilj vzgoje	Način vzgoje
E10	pomagajo drugim	Želja po razvoju v osebo, ki pomaga drugim	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E11	imajo radi živali	Ljubezen do živali		Cilj vzgoje	Način vzgoje
E12	samostojen	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E13	da sem jim čim večji zgled	Doseganje cilja s pomočjo zgleda	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E14	Da se zna otrok postaviti zase	Postaviti se zase		Cilj vzgoje	Način vzgoje

E15	samozavesten	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E16	tudi samostojen	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
E17	da bi otroci, ko bodo odrasli, znali s pogovorom reševati težave	Reševanje težav s pomočjo komunikacije		Cilj vzgoje	Način vzgoje
E18	izraziti svoja čustva in želje	Izražanje čustev in želja		Cilj vzgoje	Način vzgoje
E19	da bi ostali v družini povezani tako, kot smo sedaj	Povezanost družine tudi v prihodnosti		Cilj vzgoje	Način vzgoje
E20	Veliko se pogovarjamo	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
E21	Otroci nama zaupajo, ker se tudi sama zanimava zanje in jih sprašujeva	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
E22	bolj popustljiv	Popustljivost pri samostojnosti otrok	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
E23	pazljiv	Pazljivost pri samostojnosti otrok	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
E24	sama jim dopuščam veliko samostojnosti, skorajda jo že zahtevam	Zahteva po samostojnosti otrok	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
E25	doživela nešteto grdih pogledov in grozno sem se počutila	Obsojanje okolice pri kaznovanju v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
E26	A v trgovini ne trmarita več	Dosežen cilj s pomočjo vztrajanja		Kaznovanje	Način vzgoje
E27	otroka pošljem v sobo	Odhod v sobo do opravičila	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
E28	Redko otroka nagrajujeva in obljubljava nagrade, ko se trmari, v smislu, če boš priden dobiš to in to	Redkost obljube nagrad kot preusmerjanje neželenega vedenja	Način kaznovanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
E29	različne oblike kaznovanja	Razlika pri načinih kaznovanja		Kaznovanje	Način vzgoje
E30	ko kaznuje eden od naju dveh, drugi starš, v pričo otrok, ne posega vmes	Dogovor o kaznovanju brez poseganja v situacijo		Kaznovanje	Način vzgoje
E31	Imava jasno postavljene meje	Jasno postavljene meje	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
E32	Meje postavljava	Enakost pri	Postavljanje meja	Meje	Način

	oba	postavljanju meja			vzgoje
E33	večje darilo za rojstni dan, za Miklavža in ob veliki noči	Rojstni dan, Miklavž in Velika noč	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
E34	Občasno jim kupiva kakšno sladkarijo, igračko	Materialna nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
E35	ko sva ponosna nanje	Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
E36	ne želiva ponavljati vzorcev svojih staršev	Izogibanje ponavljanjem vzorcev lastne vzgoje		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E37	nekaj dobrih stvari svoje vzgoje sva pa obdržala	Ohranitev dobrih vzorcev iz lastne vzgoje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E38	Veliko otrok	Velika družina		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E39	revščina	Slaba finančna preskrbljenost		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E40	kot otrok bolezen	Bolezen v otroštvu		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E41	njegova vzgoja posledično zelo popustljiva	Slabo postavljene meje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E42	Veliko več se pogovarjava z otroci	Več komunikacije pri vzgoji najinih otrok		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E43	večkrat jih pohvalim	Več pohval pri vzgoji najinih otrok		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E44	spoštujem njihovo drugačno mnenje	Več spoštovanja do drugačnega mnenja pri vzgoji najinih otrok		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E45	v naših časih nihče ni otroka vprašal kako se počuti, kaj razmišlja	Nezainteresiranost staršev v moje življenje		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E46	veliko pogovarjam z njimi in jih poskušam razumeti	Več komunikacije pri vzgoji najinih otrok		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E47	kot me je učila mama	Ohranitev dobrih vzorcev iz lastne vzgoje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E48	bolj sproščena in popustljiva	Popustljiva vzgoja		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E49	z otroki veliko več pogovarjam	Več komunikacije pri vzgoji najinih otrok		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E50	da najdejo oporo v družini	Družina kot opora		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje

E51	oče zelo veliko prisoten pri vzgoji	Pogosta prisotnost očeta		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E52	otrokom ne bi kazala kako se včasih obremenjujeva z mnenji drugih	Učenje ne-ožiranja na mnenje drugih ljudi		Razlikovanje v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
E53	In z najino nesamozavestnostjo	Učenje samozavestnosti		Razlikovanje od lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E54	drug drugega spoštujeva	Učenje medsebojnega spoštovanja		Razlikovanje od lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
E55	odvisno kako je doma	Vpliv vzgojiteljev odvisen od razmer doma		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
E56	se ne zdi, da bi kaj pretirano vplivali na najina otroka	Šibak vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
E57	bolj vpliva družba in celoten sistem vrtca	Večji vpliv družbe in vrtčevskega sistema na vzgojo kot vzgojitelji sami		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
E58	Največji vpliv imajo definitivno starši	Starši kot najmočnejši dejavnik, ki vpliva na vzgojo		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
E59	lep odnos s starimi starši	Lep odnos s starimi starši		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
E60	imajo jih zelo radi	Lep odnos s starimi starši		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
E61	radi pazijo	Varstvo starih staršev		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
E62	s sosedi smo v dobrih odnosih	Dober odnos s sosedi		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
E63	v vrtcu imajo veliko prijateljev	Prijatelji v vrtcu		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
E64	Zvečer poslušajo različne pravljice	Branje pravljic		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
E65	na televiziji gledamo samo dve risanki	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
E66	na telefonu in računalniku ne igrajo igrice ali gledajo risank	Odsotnost igranja računalniških igrice		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
E67	samo poslušajo glasbo na youtube	Poslušanje glasbe na napravah		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje

E68	Ja zelo	Prisotnost načrta vzgoje ob rojstvu otroka		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E69	pri prvem otroku sploh	Prisotnost načrta vzgoje ob rojstvu otroka		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E70	Prebiral/a sva literaturo	Branje literature o vzgoji	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
E71	veliko sva se o tem pogovarjala	Veliko komunikacije		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E72	Velik pomen sva dala literaturi o vzgoji	Branje literature o vzgoji	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
E73	popolnoma drugačen	Popolno nasprotje otrokovih osebnosti		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E74	kar je veljalo pri prvemu otroku, pri drugemu ni	Vzgoja glede na potrebe otrok		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E75	pri tretjemu otroku ne poslušava več mnenj strokovnjakov	Odsotnost iskanja pravil za dobro vzgojo	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
E76	vzgajava po zdravi kmečki pameti	Uporaba »kmečke pameti«		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E77	in z izkušnjami, ki jih imava	Vzgoja na podlagi izkušenj		Načrt vzgoje	Način vzgoje
E78	branje knjig pomagalo, da ne ponavlja vzorcev vzgoje svojih staršev	Literatura o vzgoji kot učenje dobrih in slabih plateh lastne vzgoje	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
E79	pometeta dvorišče na vikendu, zložita posodo iz pomivalnega stroja zložita perilo, iščeta nogavicam pare, pomagata peljati psa na sprehod...	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
E80	lahko rečeva, da sva srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
E81	Veliko preizkušenj sva dala čez	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
E82	Občasno se seveda tudi skregava, največkrat zaradi denarja	Občasni konflikti pred otroki		Konflikti	Partnerski odnos
E83	zelo sva odkrita	Odkritost pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
E84	nikoli se ne tmariva	Odsotnost trme pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
E85	da nekaj ur ne bi govorila drug z drugim, to nama ne uspeva	Odsotnost ignorance		Konflikti	Partnerski odnos
E86	Pri vzgoji otrok	Odsotnost težav		Podobnosti v	Razlika v

	resnično nisva imela večjih težav	pri sami vzgoji		vzgoji sorojencev	vzgoji otrok
E87	bistveno drugače ne vzgajava prvega ali zadnjega otroka	Odsotnost razlik med vzgojo otrok		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E88	z vsakim otrokom majn obremenjena z okolico	Vedno manjša obremenjenost pri vzgoji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E89	pospravljenim stanovanjem	Vedno manjša obremenjenost pri vzgoji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E90	delom v službi	Vedno manjša obremenjenost pri vzgoji		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E91	kako hitro rastejo in kako hitro gre čas	Izkoristek vsakega trenutka		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E92	poskušava izkoristiti in uživati vsak trenutek z otroki	Izkoristek vsakega trenutka		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E93	veliko smo skupaj	Skupno preživljanje prostega časa		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E94	Veliko se igramo	Skupno igranje		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E95	Pohajamo	Izleti		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
E96	uživamo	Uživanje		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok

9.3.6. Odprto kodiranje intervjuja F

Tabela 6 Odprto kodiranje intervjuja F

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
F1	eden od naju skuha kosilo	Gospodinjska opravila		Obveznosti	Vsakdan
F2	posveti otrokoma	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
F3	ju ne želiva navaditi na to, da potrebujeta stalno spodbudo oz. animacijo	Navajanje otrok na igro brez prisotnosti staršev		Prosti čas	Vsakdan
F4	Pred spanjem otroka pogledata dve krajši risanki	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
F5	preberemo slikanico	Branje pravljic		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
F6	pospravljanje,	Gospodinjska		Obveznosti	Vsakdan

	likanje	opravila			
F7	samostojna	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
F8	samozavestna otroka	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
F9	ki se rada vračata k staršema	Povezanost družine tudi v prihodnosti		Cilj vzgoje	Način vzgoje
F10	ju prosita za nasvete in pogovor	Povezanost družine tudi v prihodnosti		Cilj vzgoje	Način vzgoje
F11	dava veliko možnosti za samostojnost	Priprava na samostojnost	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
F12	vsak dan povprašava, kako je preživela dan v vrtcu	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
F13	poskušala zavajati z manjšimi lažmi	Preizkušanje z lažmi		Komunikacija	Način vzgoje
F14	sva jo uspela odvrniti od tega	Odvrnitev od laganja		Komunikacija	Način vzgoje
F15	da se to ne počne in je staršem potrebno zaupati in se pogovoriti	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
F16	Zelo veliko dava na komunikacijo v družini	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
F17	deček odziva z raznimi zlogi	Spodbujanje izražanja		Komunikacija	Način vzgoje
F18	razrešuje stvari z veliko komunikacije	Komunikacija kot pomoč pri reševanju težav		Komunikacija	Način vzgoje
F19	Deklica je v večini samostojna	Precejšnja samostojnost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F20	Ko je dobila bratca je sicer malo "pozabila", kako naj se obleče	Upad samostojnosti ob pridobitvi mlajšega bratca	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F21	zaradi velikega vključevanja v pomoč pri skrbi za dojenčka	Vključevanje v pomoč pri skrbi mlajšega bratca	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F22	hitro prevzela vlogo odraslega	Prevzemanje odgovornosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F23	se ni počutila zapostavljena	Odsotnost občutka	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje

		zapostavljenosti ob pridobitvi mlajšega bratca			
F24	pomembno vlogo starejše sestrice	Prevzemanje odgovornosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F25	sva ji pomagala k višji samozavesti	Višanje samozavesti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F26	Spodbujava ga	Spodbujanje k samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
F27	v večini pa si pomaga z rokami	Učenje samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
F28	Hči raznih izpadov v javnosti ni imela nikoli	Odsotnost izpadov v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
F29	To pripisujeva karakterju in komunikaciji	Odsotnost izpadov v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
F30	ne želi jesti kosila, ki ga običajno je	Preizkušanje staršev skozi hrano	Razlog kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
F31	Nikoli ne obljubljava nagrade, sploh ne materialne!	Izogibanje materialnim nagradam		Nagrajevanje	Način vzgoje
F32	začenja jesti tudi hrano, ki je nikoli ni marala	Izogibanje materialnim nagradam		Nagrajevanje	Način vzgoje
F33	postavlja oba	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
F34	in se pri tem podpira	Podpiranje pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
F35	otroka nista zmedena	Podpiranje pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
F36	Velikokrat "preizkuša", koliko resno misli z določeno mejo	Vsakodnevna želja po prestopanju meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
F37	ko vidi, da misli resno, to upošteva	Otrokovo upoštevanje obeh staršev ob postavljanju meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
F38	mlajši vedno bolj sledi pravilom oz. mejam	Dobro odzivanje na meje s strani otroka	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
F39	Nikoli ne govori, da je enoletnik majhen in, da	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje

	ne razume				
F40	k temu spodbujava oba	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
F41	hči bolj spoštuje pravila in meje	Otrokovo upoštevanje obeh staršev ob postavljanju meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
F42	se želi "pokazati" pred mlajšim bratom	Dajanje dobrega zgleda mlajšemu bratcu	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
F43	ne nagrajujeva materialno	Odsotnost materialnih nagrad	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
F44	pohvala	Pohvala	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
F45	spodbuda	Spodbujanje	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
F46	ob kakšnem presežku otroka	Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
F47	Imel sem zelo strogo vzgojo	Stroga vzgoja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F48	velikokrat sem bil tepen s pasom	Neprimerno kaznovanje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F49	česar se spomnim še danes	Neprimerno kaznovanje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F50	Take metode se mi ne zdijo primerne	Zatiranje telesnega kaznovanja		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F51	čeprav so me tako vzgojili in spravili na realna tla	Zatiranje telesnega kaznovanja		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F52	Spoznal sem, da ima tudi komunikacija in zaupanje zelo veliko vlogo v vzgoji	Spoznanje učinka komunikacije in zaupanja na dobro vzgojo		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F53	potrebuješ veliko samokontrole in vztrajanja	Želja po samokontroli in vztrajanju za dobro vzgojo		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F54	vendar se na "dolgi rok" splača	Poplačan trud s pomočjo vztrajanja		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F55	očeta velikokrat ni bilo doma	Odsotnost staršev		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F56	strogo postavljene meje	Jasno postavljene meje		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F57	Mama se je veliko ukvarjala z	Zainteresiranost staršev v otrokovo		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje

	nama	življenje			
F58	Velikokrat nama je dajala t.i. "potuho", ko naju je oče kregal	Mamina potuha ob očetovem kreganju		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F59	Vzgoja se mi zdi zdrava z obeh stališč malo	Delno zdrava vzgoja		Nevtralna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
F60	malo manj potrpljenja	Zasidranost določenih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F61	in več "strogosti"	Zasidranost določenih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F62	To ne pomeni, da otroka verbalno kaznujem	Odsotnost verbalnega kaznovanja		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F63	bolj strog način komunikacije in s tem pokažem, da mislim resno	Resnost in odločnost pri komunikaciji		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F64	da se otrok uči tega, kar vidi	Učenje otroka na podlagi vidnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F65	otroka reagirata oz. počneta isto, kot to počneva midva	Učenje otroka na podlagi vidnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
F66	vidim ta vpliv tudi iz drugega zornega kota	Opazovanje vpliva vzgojiteljev na vzgojo otrok		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F67	zelo veliko vlogo in vpliv pri sami vzgoji otroka	Močan vpliv vzgojiteljev pri vzgoji otrok		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F68	več časa v dnevu preživi z vzgojitelji, kot starši	Močan vpliv vzgojiteljev pri vzgoji otrok		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F69	vzgojitelja drugače upoštevajo, med tem ko starša ne	Drugačnost najine vzgoje z vzgojo v vrtcu		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F70	V vrtcu dobijo določene meje	Jasne meje		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F71	pa tudi varnost	Občutek varnosti		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F72	jih pomirja in	Občutek varnosti		Vzgojitelji	Zunanji

	jim daje zaupanje in samozavest				dejavniki vzgoje
F73	prepuščeni sami sebi, zato jim je vzgojitelj kot nadomestni starš	Včasih je vzgojitelj kot nadomestni starš		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
F74	telefona in računalnika še ne dajeva	Odsotnost igranja računalniških igric		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
F75	Na TV jima predvaja risanko, glasbo	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
F76	enako počno tudi stari starši, če je potreba po tem	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
F77	sledijo najini vzgoji	Upoštevanje želja staršev s strani okolice		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
F78	so veliko bolj popustljivejši	Otrokovo izkoriščanje okolice		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
F79	otroka znata to kar dobro izkoristiti	Otrokovo izkoriščanje okolice		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
F80	tudi vpliv vrstnikov	Prijatelji v vrtcu		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
F81	Nisva uporabljala literature	Odsotnost branja literature o vzgoji	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
F82	po hčeri sodeč zdi, da delava prav	Dober občutek, da sva na pravi poti		Načrt vzgoje	Način vzgoje
F83	slediva občutkom	Dober občutek, da sva na pravi poti		Načrt vzgoje	Način vzgoje
F84	kako se osebnost najinih otrok oblikuje	Vzgoja na podlagi izkušenj		Načrt vzgoje	Način vzgoje
F85	enakih metod tudi pri mlajšem, saj meniva, da delava prav	Dober občutek, da sva na pravi poti		Načrt vzgoje	Način vzgoje
F86	Skozi leta se bo najbrž tudi najino mišljenje spremenilo in bova videla kako drugače bi še lahko postopala in pomagala pri	Prihodnost kot pokazatelj izida učinkovitosti vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje

	oblikovanju osebnosti				
F87	že od malega	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
F88	imava še enkrat več dela	Pomoč včasih kot ovira	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
F89	kako drugače pa naj se naučita, če ne bosta imela priložnosti	Potrpljenje ob izvedbi	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
F90	sama spontano pridružita pri teh opravilih	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
F91	Skoraj nikoli ne "zahtevava", da to počneta	Otrokovo veselje do domačih opravil	Naravnost staršev	Domača opravila	Način vzgoje
F92	meniva, da sva srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
F93	se ceniva	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
F94	spoštujeva	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
F95	si dava vedeti, da sva srečna, da imava drug drugega	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
F96	se skregava	Kreganje		Konflikti	Partnerski odnos
F97	ni malokrat, ko se ne strinja	Različni pogledi na vzgojo kot vzrok konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
F98	si očitava	Občasno očitaje		Konflikti	Partnerski odnos
F99	celo ozmerjava	Občasno zmerjanje		Konflikti	Partnerski odnos
F100	Včasih se tudi zgodi, da se skregava pred otroki	Občasni konflikti pred otroci		Konflikti	Partnerski odnos
F101	na koncu se le pogovoriva	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
F102	partner tisti, ki začne s komunikacijo	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
F103	ko ga jaz ignoriram	Občasno ignoriranje		Konflikti	Partnerski odnos
F104	Včasih prelagava krivdo drug na drugega	Prelaganje krivde pri konfliktih		Konflikti	Partnerski odnos
F105	Veliko bolj popustljivejši je partner	Popustljivost partnerja		Konflikti	Partnerski odnos
F106	poslučujeva enakih metod	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji	Razlike v vzgoji otrok

	pri mlajšem otroku			sorojencev	
F107	meniva, da delava prav	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok

9.3.7. Odprto kodiranje intervjuja G

Tabela 7 Odprto kodiranje intervjuja G

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
G1	pozajtrkujemo	Skupni obrok		Obveznosti	Vsakdan
G2	opravila si razdelimo	Dogovor glede obveznosti		Obveznosti	Vsakdan
G3	ali opravimo skupaj	Dogovor glede obveznosti		Obveznosti	Vsakdan
G4	Spoštljiva	Želja po razvoju v spoštljivo osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
G5	Samostojna	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Obveznosti	Vsakdan
G6	Samozavestna	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
G7	Uspešna	Želja po razvoju v uspešno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
G8	srečna	Želja po razvoju v srečno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
G9	Z medsebojnim podpiranjem	Doseganje cilja z medsebojnim podpiranjem	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
G10	Se veliko pogovarjamo	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
G11	in si vse zaupamo	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
G12	Učiva jih, da nama lahko vedno vse povesta	Zaupanje staršem		Komunikacija	Način vzgoje
G13	Stremiva k temu, da je otrok čim bolj samostojen	Spodbujanje samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
G14	Vsako stvar poskusi sam	Otrokov interes po samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
G15	če mu ne gre, pomagava	Pomoč pri samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
G16	nisva kaznovala, sva mu pa razložila da se to ne počne	Razlaga primerne vedenja	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
G17	Tudi ko trmari v javnosti, ga pustiva in se sam pomiri	Pomiritev		Kaznovanje	Način vzgoje
G18	Za obtožujoče	Nezainteresiranost		Kaznovanje	Način

	pogled drugih ljudi se ne zmeniva.	za mnenje drugih			vzgoje
G19	Včasih za kazni, pred spanjem, ni risanke	Odvzem želenega	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
G20	Meje postavlja oba	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
G21	in se pri tem podpira	Podpiranje pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
G22	Če kdaj otrok opazi, da nisva usklajena to izkoristi	Izkoriščanje ob neusklajenosti staršev	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
G23	ob različnih dogodkih	Ob različnih dogodkih	Razlogi nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
G24	Ko nekaj prvič sam doseže	Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje	Razlogi nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
G25	ko opravi kakšno hišno opravilo	Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje	Razlogi nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje
G26	Včasih kakšna igrača	Materialna nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
G27	izlet po želji otroka	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
G28	Oba bi jo ocenila kot dobro	Dobra vzgoja		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
G29	S starši imava oba super odnos	Družina kot opora		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G30	si zaupamo	Družina kot opora		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G31	in se podpiramo	Družina kot opora		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G32	dosegli tudi s postavljanjem meja	Jasno postavljene meje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G33	Če si ti spoštoval njih in njihova pravila so tudi oni tebe in tvoje "zahteve" in potrebe	Ohranitev dobrih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G34	Taka starša bi rada postala tudi sama	Ohranitev dobrih vzorcev iz otroštva		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G35	Uporabljava podobne metode kot najini starši	Podobnost najine vzgoje in moje lastne vzgoje		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G36	imava pa tudi svoje	Iskanje novih rešitev		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje

G37	Metode najinih staršev se nama zdijo primerne, zato nekatere uporablja tudi sama	Uporaba učinkovitih metod		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G38	Otrok je zrcalo svojih staršev	Učenje otroka na podlagi videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
G39	veliko pripomorejo pri vzgoji otroka	Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
G40	skupaj preživijo veliko časa	Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
G41	otroku pustiva gledati risanke	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G42	včasih tudi telefon	Občasna uporaba telefona		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G43	Poskuša pa uporabo omejiti	Omejitev uporabe telefona/televizije		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G44	Sama tudi izbereva kaj bosta gledala	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G45	Po navadi pogledata risanko pred spanjem	Gledanje primernih risank		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G46	poslušata še pravljice oziroma otroške pesmi	Branje pravljič		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G47	Igric ne igrata	Odsotnost igranja računalniških igr		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
G48	zadala par stvari, ki jih ne bova počela oz. dovolila	Delno oblikovanje načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
G49	večino teh stvari nisva držala in sva popustila	Opustitev oblikovanega načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
G50	Teorija je eno praksa pa drugo	Razlika med teorijo in prakso	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
G51	Literature nisva brala	Odsotnost branja literature	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
G52	Poslušala sva samo sebe	Uporaba »kmečke pameti«		Načrt vzgoje	Način vzgoje
G53	Ja se	Otrok ima lastne zadolžitve	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
G54	Pomagata vsak dan pri kakšnem	Otrokovo veselje do domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje

	opravilu				
G55	v odnosu srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
G56	Se spoštujeva	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
G57	in si zaupava	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
G58	Čas za pogovor si poskuša vedno vzeti	Čas za pogovor		Dober odnos	Partnerski odnos
G59	vsaj 5 min pred spanjem, saj dostikrat prej ne uspe zaradi vseh obveznosti	Čas za pogovor		Dober odnos	Partnerski odnos
G60	Se tudi bolj malo prepirava	Redkost prepиров		Dober odnos	Partnerski odnos
G61	ravno zaradi tega, ker ne preživiva toliko časa skupaj	Redkost prepиров		Dober odnos	Partnerski odnos
G62	Ko pride do konflikta se pa takoj pogovoriva	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
G63	in soočiva s težavo	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
G64	Oba otroka vzgajava isto	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok
G65	in uporabljava iste metode	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Zunanji dejavniki vzgoje
G66	določena razlika, ker sta zelo različna karakterja	Popolno nasprotje otrokovih osebnosti		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok
G67	in se različno odzivata na enake zahteve	Popolno nasprotje otrokovih osebnosti		Razlika v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok
G68	Cilj vzgoje je pri obema enak	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok
G69	zato je tudi način vzgoje podoben	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlike v vzgoji otrok

9.3.8. Odprto kodiranje intervjuja H

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
H1	Mož zgodaj odide v službo	Služba		Obveznosti	Vsakdan
H2	Oba otroka odpeljem v vrtec	Vrtec		Obveznosti	Vsakdan

H3	nato pa po obveznostih	Gospodinjstva opravila		Obveznosti	Vsakdan
H4	Do igrišča	Skupno preživljanje prostega časa		Prosti čas	Vsakdan
H5	Da bosta oba pridna	Želja po razvoju v pridno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H6	samozavestna	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H7	vljudna	Želja po razvoju v prijazno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H8	se znala postaviti zase	Želja po razvoju v samozavestno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H9	dobre delovne navade	Želja po razvoju v delavno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H10	To ju skušava naučiti z zgledom	Doseganje cilja s pomočjo z zgleda	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
H11	Pogovarjamo se veliko in vsak dan	Pogosta komunikacija		Komunikacija	Način vzgoje
H12	Oba sta dokaj samostojna	Precejšnja samostojnost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
H13	obleči, umiti zobe, obuti čevlje, naliti pijačo v kozarec	Oblačenje, umivanje zob, obuvanje čevljev, nalivanje pijače v kozarec	Primeri samostojnosti	Samostojnost	Način vzgoje
H14	Nikoli ne obljubiva nagrade v zameno za lepo vedenje	Odsotnost materialne nagrade		Nagrajevanje	Način vzgoje
H15	ampak se nisem ozirala na to	Nezainteresiranost za mnenje drugih		Kaznovanje	Način vzgoje
H16	Ignorirala sem njegov jok	Ignoriranje otrokovih izpadov v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
H17	kazen v obliki prepovedi nečesa	Odvzem želenega	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
H18	Oba postavlja mejo	Enakost pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
H19	Imava kar podobno mnenje	Podpiranje pri postavljanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
H20	velikokrat pride do prepira	Vsakodnevna želja po prestopu meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
H21	preizkuša kam lahko pride z jokom	Preizkušanje meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
H22	ko nekaj dobro naredita	Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje	Razlog nagrajevanja	Nagrajevanje	Način vzgoje

H23	Materialna nagrada je pri nas zelo redka	Izogibanje materialnim nagradam	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
H24	sladoled, v živalski vrt ali pa skakati na trampoline	Nagrada v obliki pozornosti	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
H25	precej stroga	Stroga vzgoja		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
H26	Veliko stvari nisem imela ali nisem smela	Slabo postavljene meje		Negativna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
H27	precej drugačen način vzgoje	Izogibanje ponavljanjem vzorcev lastne vzgoje		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
H28	veliko svobode, a še vedno v mejah normale	Dobro postavljene meje		Pozitivna ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
H29	čim bolj oddaljiti od take vzgoje	Izogibanje ponavljanjem vzorcev lastne vzgoje		Razlike v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
H30	Otrok vidi kako se starša med seboj pogovarjata, kako se vedeta	Učenje otroka na podlagi videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
H31	Vzgojitelji imajo na otroke velik vpliv	Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otrok		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
H32	skušajo privzgojiti lepe manire	Učenje raznih veščin		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
H33	glavno besedo tu starši in lastne izkušnje v življenju	Starši kot najmočnejši dejavnik, ki vpliva na vzgojo		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
H34	babica kar veliko vlogo	Močan vpliv okolja na vzgojo		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
H35	jo spoštujejo in imajo neizmerno radi	Lep odnos s starimi starši		Bližnja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
H36	Na telefonu igrata več različnih igrice	Občasna uporaba telefona		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
H37	Nisva imela načrta	Odsotnost oblikovanja načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
H38	tudi nobene literature nisva prebrala	Odsotnost branja literature o vzgoji		Načrt vzgoje	Način vzgoje
H39	Uporabljala sva najino	Uporaba »kmečke pameti«		Načrt vzgoje	Način vzgoje

	pamet in logiko				
H40	Se poslužujeta	Otrok ima lastne zadolžitve		Domača opravila	Način vzgoje
H41	Sva srečna	Srečen odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
H42	Drug drugemu sva v oporo, se imava rada in si pomagava	Ljubeč odnos		Dober odnos	Partnerski odnos
H43	Vse konflikte rešujeva sproti, s pogovorom	Sprotno reševanje konfliktov		Konflikti	Partnerski odnos
H44	želiva imeti čim bolj enako oz. podobno	Enaka vzgoja		Podobnosti v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok
H45	manj malenkostna in nisva toliko komplicirala	Vedno manjša obremenjenost staršev pri vzgoji		Razlike v vzgoji sorojencev	Razlika v vzgoji otrok

9.3.9. Odprto kodiranje intervjuja I

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	NADKATEGORIJA	KATEGORIJA	TEMA
I1	Z bivšim partnerjem sva dogovorjena, da ga imava vsak en dan	Deljeno starševstvo – vsak dan pri drugem staršu		Prosti čas	Vsakdan
I2	zato ga v vrtec hodi vsak enkrat	Deljeno starševstvo – vsak dan gre v vrtec po otroka drugi starš		Obveznosti	Vsakdan
I3	Če je lepo vreme, je večinoma zunaj	Preživljanje prostega časa zunaj		Prosti čas	Vsakdan
I4	Pomaga v hlevu	Pomoč v hlevu		Prosti čas	Vsakdan
I5	se samostojno igra	Samostojna igra		Prosti čas	Vsakdan
I6	ga imava vsak en vikend	Deljeno starševstvo – vsak en vikend		Prosti čas	Vsakdan
I7	Ko je pri meni, vikend izkoristimo, da smo čim več skupaj	Preživljanje skupnega časa ob vikendih		Prosti čas	Vsakdan
I8	da bo samostojen	Želja po razvoju v samostojno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
I9	prijazen	Želja po razvoju v prijazno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje
I10	in priden	Želja po razvoju v pridno osebo	Želja po razvoju	Cilj vzgoje	Način vzgoje

I11	ko sva se z bivšim partnerjem razšla, delala napake pri vzgoji	Priznanje napačnih metod vzgoje po razhodu z bivšim partnerjem		Dileme o pravilni vzgoji	Način vzgoje
I12	ker sem se nekako bala	Strah		Dileme o pravilni vzgoji	Način vzgoje
I13	ko je bil sin razdvojen	Otrokova razdvojenost ob razhodu staršev		Dileme o pravilni vzgoji	Način vzgoje
I14	če ga bom preveč kregala, bo imel očeta raje kot mene	Strah pred večjo naklonjenostjo očetu kot mami		Dileme o pravilni vzgoji	Način vzgoje
I15	v veliko pomoč moji starši, brat, zdajšnji partner in sodelavci s katerimi sem se veliko pogovarjala in mi veliko svetovali	Pomoč in podpora bližje okolice		Dileme o pravilni vzgoji	Način vzgoje
I16	z bivšim partnerjem čim več pogovarjala glede vzgoje	Doseganje cilja z redno komunikacijo z bivšim partnerjem	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
I17	To se mi zdi pomembno, ker kljub vsemu je njegov oče	Odsotnost želje po odstranitvi očeta iz otrokovega življenja		Cilj vzgoje	Način vzgoje
I18	bom nasvete upoštevala tudi od svojih staršev, prijateljev in novega partnerja	Doseganje cilja s pomočjo nasvetov bližje okolice	Doseganje cilja	Cilj vzgoje	Način vzgoje
I19	pove kako je bilo pri očiju	Pogovor o poteku dneva		Komunikacija	Način vzgoje
I20	Najpomembnejše je to, da se ima lepo pri meni, kot tudi pri očiju	Želja po dobrem počutju pri obeh starših		Komunikacija	Način vzgoje
I21	Me pa tudi že vpraša zakaj nisem več pri očiju	Vprašanja po razlogih ločenega življenja staršev		Komunikacija	Način vzgoje
I22	ker se z očijem nimava več tako rada	Manj ljubezni med staršema kot razlog za ločeno življenje staršev		Komunikacija	Način vzgoje
I23	kljub temu imava sina še vedno enako rada kot prej	Enako močna ljubezen obeh staršev do otroka		Komunikacija	Način vzgoje
I24	Vpraša me tudi, če bom kdaj prišla k očiju	Vprašanja po obiskih pri očetu		Komunikacija	Način vzgoje

I25	odgovore sprejme zelo pozitivno	Pozitivno sprejemanje odgovorov na vprašanja o ločenem življenju staršev		Komunikacija	Način vzgoje
I26	če ne naredi kaj sam se začne trmit	Trma ob onemogočanju samostojnosti	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
I27	že skoraj popolnoma samostojen	Skoraj popolna samostojnost	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
I28	pomagam mu samo pri kakšnem težjem opravilu	Pomoč pri težjih opravilih	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
I29	Pustim mu, da je čim več samostojen	Želja po čim večji samostojnosti	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
I30	namreč če naredi sam kaj težkega npr. zapre okno, sam spusti roletu je ponosen nase	Ponos otroka ob opravljenem težjem delu	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
I31	me pokliče in pove da je sam to naredil	Ponosno kazanje rezultatov težjega opravljenega dela staršem	Odzivanje otrok	Samostojnost	Način vzgoje
I32	Jaz ga pohvalim in mu rečem, da je že velik fant	Pohvala in ponos s strani staršev pri opravljenem težjem delu	Naravnost staršev	Samostojnost	Način vzgoje
I33	pošljem v svojo sobo	Pošiljanje v sobo	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
I34	ko se bo nehal trmit, ga pridem iskat	Prihod iz sobe ob koncu kazni		Kaznovanje	Način vzgoje
I35	če je trma preko meje, ga našeškam po riti	Občasno telesno kaznovanje	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
I36	Če pri kosilu noče jest, mu rečem, da ne bo sladoleda	Odvzem nagrade ob neupoštevanju meja	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
I37	da bo toliko časa sedel za mizo, dokler ne bo vsega pojedel	Sedenje ob mizi dokler ne poje vsega kot primer kaznovanja	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
I38	ga nima noben za mar	Ignoriranje ob otrokovem neupoštevanju meja	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje
I39	V javnosti se ne oziram na druge	Neupoštevanje mnenja okolice ob izpadih v javnosti		Kaznovanje	Način vzgoje
I40	če se začne trmit, ga ignoriram in	Samo-pomiritev z ignoriranjem	Način kaznovanja	Kaznovanje	Način vzgoje

	sam od sebe neha	izpadov			
I41	če je priden mu jo kupim	Materialna nagrada	Oblika nagrade	Nagrajevanje	Način vzgoje
I42	dogovorila, da imava iste ali pa vsaj podobna pravila in meje	Dogovor z bivšim partnerjem o podobnih mejah	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
I43	je sin pri očiju bolj priden	Večja ubogljivosti pri očiju kot pri mami	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
I44	malo bolj živahen, ker sem le mami	Večja živahnosti pri mami kot pri očiju	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
I45	če me ne uboga, ga bom po riti	Kaznovanje ob neupoštevanju meja	Postavljanje meja	Meje	Način vzgoje
I46	Sedaj, ko je prisoten še novi partner, se sin bolj drži svojih mej	Boljše upoštevanje meja od prisotnosti novega partnerja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
I47	ker ga je on navadil spoštovanja	Učenje spoštovanja kot posledica boljšega upoštevanja meja	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
I48	da je boljše če uboga	Večja ugodnost ob uboganju	Upoštevanje meja	Meje	Način vzgoje
I49	Če sin poje vse kosilo, dobi sladoled	Sladoled kot oblika materialne nagrade		Nagrajevanje	Način vzgoje
I50	lahko zbral eno igračo v trgovini	Igrača kot oblika materialne nagrade		Nagrajevanje	Način vzgoje
I51	ga pohvalim kako velik je že	Pohvala		Nagrajevanje	Način vzgoje
I52	vzgojili v prijazno	Vzgoja v prijazno osebo		Njena ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
I53	samostojno punco	Vzgoja v samostojno osebo		Njena ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
I54	se tudi midva kregala, tepla in bila trmasta	Nagajanje staršem		Njena ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
I55	Tudi našim staršem so kdaj »popustili živci« in smo jih dobili po riti	Občasno telesno kaznovanje		Njena ocena lastne vzgoje	Vpliv lastne vzgoje
I56	sem pa tja uporabim kakšen nasvet oz. metodo od staršev	Občasna uporaba starševskih metod pri vzgoji		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
I57	po večini uporabljam kar	Uporaba lastnih metod pri vzgoji		Razlike v primerjavi z	Vpliv lastne

	svoje metode in meje			lastno vzgojo	vzgoje
I58	paziti že od tretjega leta starosti kaj govorim in delam	Pazljivost pri govoru in dejanjih zaradi otrokovega opazovanja		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
I59	sin ponovil vse za mano	Ponavljanje videnega in slišane		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
I60	konec koncev je starš tisti, ki je otroku za zgled	Otrokovo učenje videnega		Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo	Vpliv lastne vzgoje
I61	zelo velik vpliv na vzgojo	Velik vpliv na vzgojo		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I62	preživi večino časa z vzgojiteljicami	Veliko preživetega časa z vzgojitelji kot razlog za vpliv na vzgojo		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I63	V vrtcu se tudi veliko nauči	Učenje otrok		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I64	in je med prijatelji	Spletanje prijateljstev		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I65	bo sin bolj komunikativen	Večanje komunikativnosti		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I66	in se navadil obnašanja v družbi	Učenje socializacije		Vzgojitelji	Zunanji dejavniki vzgoje
I67	Okolje zelo vpliva na vzgojo, posebno ko govorimo o spremembah okolja	Močan vpliv okolja na vzgojo ob spremembi okolja		Bližja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
I68	so ga v novem okolju vsi sprejeli odprtih rok	Sprejetje z odprtimi rokami v novem okolju		Bližja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
I69	tudi sam se počuti v redu	Dobro počutje v novem okolju		Bližja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
I70	komaj čaka, da bo z njimi preživel čas	Neučakanost ob preživljanju časa z novim okoljem		Bližja okolica	Zunanji dejavniki vzgoje
I71	Sin ne gleda toliko televizije	Odsotnost gledanja televizije		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I72	pred spanjem na računalniku pogleda risanko	Ogled risanke pred spanjem		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I73	Pri očiju igra igrice na računalniku	Igranje igrice na računalniku pri očiju		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje

I74	vendar ne predolgo	Omejevanje količine časa, preživetega za računalnikom		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I75	Telefona mu ne pustim uporabljati	Odsotnost uporabe telefona		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I76	ga rajši zamotim z družabno igro	Preusmerjanje pozornosti na igranje družabnih iger		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I77	Na telefonu poslušava samo glasbo	Poslušanje glasbe na telefonu		Mediji	Zunanji dejavniki vzgoje
I78	Ne, z bivšim partnerjem nisva oblikovala nič	Odsotnost oblikovanja načrta vzgoje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
I79	tudi literature nisva brala	Odsotnost branja literature o vzgoji	Literatura	Načrt vzgoje	Način vzgoje
I80	potekalo vse spontano	Spontano vzgajanje		Načrt vzgoje	Način vzgoje
I81	za kakšen nasvet vprašala starše	Občasno spraševanje po nasvetih staršev		Načrt vzgoje	Način vzgoje
I82	zelo rad pomaga pri domačih opravilih	Vesелje do opravljanja domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
I83	pomaga v hlevu, kida, meče seno	Pomoč pri kmečkih opravilih	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
I84	najraje se vozi s traktorjem	Vesелje do vožnje s traktorjem	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
I85	Rad pomaga tudi meni pri kuhi	Pomoč pri kuhanju	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
I86	ima tudi kakšen dan, ko se mu, za pospraviti igrače, podre cel svet	Občasno izogibanje domačih opravil	Odzivanje otrok	Domača opravila	Način vzgoje
I87	Z bivšim partnerjem imava za enkrat v redu odnos	Dober odnos		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I88	prejemam varščino	Dogovor o prejemanju varščine		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I89	da imava sina vsak en dan	Dogovor o vsakodnevnem deljenem starševstvu		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I90	in vsak en vikend	Dogovor o vsakotedenskem deljenem starševstvu ob vikendih		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I91	sva hotela da sin	Želja po		Dober odnos z	Partnerski

	vidi vsak dan oba starša	vsakodnevnem otrokovem stiku z obema staršema		bivšim partnerjem	odnos z bivšim partnerjem
I92	Za obleči ima pri njemu in meni	Otrokova lastnina je pri obeh starših		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I93	Ostalo se dogovoriva prek telefona	Komunikacija preko telefona		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I94	Sin gre rad k očetu, ker imata v redu odnos	Otrokova ljubezen do očeta zaradi lepega odnosa		Dober odnos z bivšim partnerjem	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I95	na zvezi vsak dan	Vsakodnevna komunikacija		Usklajevanje skupnega starševstva	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I96	prek telefona	Komunikacija preko telefona		Usklajevanje skupnega starševstva	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I97	glede tega kar usklajena	Usklajenost pri redni komunikaciji		Usklajevanje skupnega starševstva	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I98	Včasih greva tudi na kavo in se pogovoriva glede vzgoje	Občasna srečanja z bivšim partnerjem in resni pogovori		Usklajevanje skupnega starševstva	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I99	Upam, da bo tako tudi naprej	Želja po nadaljevanju dobrega odnosa		Usklajevanje skupnega starševstva	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I100	sin še premajhen, da bi razumel	Mladost kot razlog za razumevanje dogajanja		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I101	da bova sedaj nekaj časa na počitnicah	Počitnice kot razlog za ločeno življenje staršev		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I102	sedaj malo na počitnicah pri očetu in malo pri mami	Počitnice kot razlog za ločeno življenje staršev		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I103	Na začetku je bilo hudo in naporno	Napornost ločenega življenja		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I104	vedno ko je prišel od očija jokal	Jok otroka ob prihodu domov od očeta		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I105	Meni se je paralo srce	Občutek nemoči ob razdvojenosti		Priprava otroka na razhod	Partnerski odnos z

		otroka		staršev	bivšim partnerjem
I106	mi je bil zdajšnji partner pri tem v veliko pomoč me tolažil in podpiral	Pomoč in podpora bližje okolice		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I107	vzgoja je bila težja	Težja vzgoja po razhodu		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I108	Sin je zaradi razdvojenosti	Razdvojenosti otroka ob razhodu		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I109	postal bolj agresiven	Agresivnost po razhodu		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I110	hitro razdražljiv	Razdražljivost po razhodu		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I111	sem morala poiskati takšno rešitev, da je bila za sina najboljša	Iskanje najboljše rešitve za otroka		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I112	S skupnimi močmi smo premagali najhujše	Premagovanje ovir s pomočjo in podporo		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I113	Sedaj je čisto drugače	Preobrat na bolje		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I114	navadil se je na tako življenje	Navada na novo življenje		Priprava otroka na razhod staršev	Partnerski odnos z bivšim partnerjem
I115	ko sem sina pripravljala, da spozna novega partnerja, sem se zelo bala	Strah ob otrokovem spoznanju novega partnerja		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I116	pomembno, da se bosta razumela	Želja po razumevanju		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I117	Že ob prvem srečanju je bilo presenetljivo, kako sta se dobro ujela	Dober odnos že pri prvem srečanju		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I118	zelo dobro znašel v vlogi »starša«	Uspešno prilagajanje v vlogi starša		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I119	tudi zanj to nekaj	Privajanje		Priprava otroka	Partnerski

	novega in se je počasi privajal	novega partnerja v novo vlogo		na spoznanje novega partnerja	odnos z novim partnerjem
I120	srečevali na kavicah, v gostilni z igrali, da bi ga sin spoznaval skozi igro	Spoznavanje novega partnerja skozi igro		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I121	Vsakič je bilo boljše	Napredovanje v novem odnosu		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I122	da sta se povezala	Povezanost otroka do novega partnerja		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I123	Sedaj, ko sva večino časa pri zdajšnjem partnerju, se sin že počuti kot doma	Občutek domačnosti pri otroku		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I124	ima tudi svojo sobo, ki jo je sam izbral in si jo uredil	Občutek domačnosti zaradi imetja lastne sobe		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I125	nima mojega partnerja tako rad kot očija	Ljubezen do biološkega očeta je večja		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I126	meni je dovolj, da se v redu razumeta	Pomembnost dobrega odnosa z novim partnerjem		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I127	da se razume tudi z njegovimi starši	Dober odnos s starši novega partnerja		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I128	mene in sina sprejeli z odprtimi rokami	Sreča ob sprejetju sina in mene s strani družine novega partnerja		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem
I129	da se oba počutiva zaželeni	Občutek zaželenosti v novem okolju		Priprava otroka na spoznanje novega partnerja	Partnerski odnos z novim partnerjem

9.4. Priloga 4 – Osno kodiranje

1. Vsakdan

❖ Obveznosti

- Služba (A1, B1, H1)
- Vrtec (A2, 2B, E3, H2)
- Gospodinjstva opravila (A3, B3, B5, C3, F1, F6, H3)
- Obnova stanovanja (A7, C1)

- Skupni obrok (B4, G1)
- Okoliščine (D1)
- Enako porazdeljene obveznosti (D2, E5)
- Dogovor glede obveznosti (D3, G2, G3)
- Porodniški dopust (E1)
- Bolniški dopust (E2)
- Skrb za novorojenčka (E4)
- Deljeno starševstvo (I2)
- ❖ Prosti čas
 - Skupno preživljanje prostega časa (A4, A5, B6, C6, E6, F2, H4, I3, I7)
 - Obiski pri starih starših (A6)
 - Nedelja kot skupni dan očeta in sina (C2)
 - Vključevanje otroka v vsakodnevne obveznosti (C4)
 - Izleti ob vikendih (E7)
 - Navajanje otrok na igro brez prisotnosti staršev (F3)
 - Deljeno starševstvo (I1, I6)
 - Pomoč pri kmečkih opravilih (I4)
 - Samostojna igra (I5)
- ❖ Rutina
 - Želja po rutini (C5)

2. Način vzgoje

- ❖ Cilj vzgoje
 - Želja po razvoju
 - Želja po razvoju otroka v samostojno osebo (A8, D4, E12, F7, G5, H8, I8)
 - Želja po razvoju otroka v odgovorno osebo (A9, D5)
 - Želja po razvoju v prijazno osebo (B8, E8, H7, I9)
 - Želja po razvoju v prilagodljivo osebo (B9)
 - Želja po razvoju v čustveno inteligentno osebo (B11)
 - Želja po razvoju v samozavestno osebo (B12, E15, F8, G6, H6)
 - Želja po razvoju v redoljubno osebo (B13)
 - Želja po razvoju v fizično pripravljeno osebo (B14)
 - Želja po razvoju v srečno osebo (C7, C8, G8)
 - Želja po razvoju v pošteno osebo (C9, D7)
 - Želja po razvoju v vedoželjno osebo (C10)
 - Želja po razvoju v delavno osebo (D6, H9, I10)
 - Želja po razvoju v osebo, ki pomaga drugim (E10)
 - Želja po razvoju v spoštljivo osebo (G4)
 - Želja po razvoju v uspešno osebo (G7)
 - Želja po razvoju v pridno osebo (H5)
 - Doseganje cilja
 - Doseganje cilja s pomočjo zgleda (A10, C11, E13, H10)
 - Doseganje cilja z dovoljevanjem preizkušanja meja (A11)
 - Doseganje cilja z raziskovanjem (A12)
 - Doseganje cilja z učenjem odpravljanja napak (A13)
 - Doseganje cilja s pogosto komunikacijo (B15, I16)
 - Doseganje cilja s spodbujanjem otrokove osebnosti (B16)
 - Doseganje cilja z enakopravno vzgojo (D9)
 - Ljubezen do živali (E11)
 - Priprava na samostojnost (A14, F11)
 - Doseganje cilja z medsebojnim podpiranjem (G9, I18)
 - Spoštovanje soljudi (B7)
 - Postaviti se zase (E14)

- Izogibanje vzgoji v razvajeno osebo (D8)
- Sprejemanje kompromisov (B10)
- Posojanje stvari (E9)
- Reševanje težav s pomočjo komunikacije (E17)
- Izražanje čustev in želja (E18)
- Povezanost družine tudi v prihodnosti (E19, F9, F10, I17)
- ❖ Dileme o pravilni vzgoji
 - Priznanje napačnih vzgojnih metod po razhodu z bivšim partnerjem (I11)
 - Strah pred neuspehom (I12, I14)
 - Otrokova razdvojenost ob razhodu s staršem (I13)
 - Pomoč in podpora bližnje okolice (I15)
- ❖ Komunikacija
 - Izražanje želja (A15)
 - Izražanje čustev (A16, C13)
 - Naraščanje besedne komunikacije (A17)
 - Zaupanje staršem (B17, E21, F15, G11, G12)
 - Pogosta komunikacija (B18, E20, F12, F16, G10, H11, I19)
 - Odsotnost konkretnjšega izražanja (C12)
 - Spodbujanje izražanja (C14, D11, F17)
 - Jasna komunikacija (D12)
 - Agresivna in glasna komunikacija (D13)
 - Premalo komunikacije (D15)
 - Introvertnost otroka (D10)
 - Sramežljivost in občutljivost pri komunikaciji (D14)
 - Želja po pozornosti (D16)
 - Preizkušanje z lažmi (F13)
 - Odvrnitev od laganja (F14)
 - Komunikacija kot pomoč pri reševanju težav (F18)
 - Vprašanja po razlogih ločenega življenja staršev (I21, I22, I23, I24)
 - Pozitivno sprejemanje odgovorov na vprašanja o ločenem življenju staršev (I25)
- ❖ Samostojnost
 - Naravnost staršev
 - Želja staršev po otrokovi samostojnosti (A18)
 - Možnost samostojnosti (B19)
 - Pomoč pri samostojnosti (A22, B21, G15, I28)
 - Izogibanje prisiljevanju v samostojnost (B20)
 - Otrokova potreba po starših ni zavrta (B22)
 - Spodbujanje samostojnosti (C16, C17, D17, D18, F26, G13, I29, I32)
 - Zahteva po samostojnosti (E24)
 - Popustljivost pri samostojnosti otrok (E22)
 - Pazljivost pri samostojnosti otrok (E23)
 - Odzivanje otrok
 - Otrokova zmožnost za samostojnost (A19)
 - Otrokov interes po samostojnosti (A20, D19, G14, I26)
 - Občasna nezainteresiranost za samostojnost (A21)
 - Učenje samostojnosti (C15, D20, F27)
 - Precejšnja samostojnost (D21, F19, H12, I27)
 - Upad samostojnosti ob pridobitvi mlajšega bratca (F20)
 - Vključevanje v pomoč pri skrbi mlajšega bratca (F21)
 - Odsotnost občutka zapostavljenosti ob pridobitvi mlajšega bratca (F23)
 - Prevzemanje odgovornosti (F22, F24)

- Višanje samozavesti (F25)
 - Ponos ob opravljenem delu (I30, I31)
- Primeri samostojnosti
 - Samostojno oblačenje, umivanje in igranje (B23)
 - Pitje iz kozarca (C18)
 - Oblačenje, umivanje zob, obuvanje čevljev, nalivanje pijače v kozarec (H13)
- ❖ Kaznovanje
 - Način kaznovanja
 - Občasen udarec po riti (A26, D23, I35)
 - Odvzem zelenega (A23, B26, G19, H17, I36)
 - Pomiritev (A24, G17)
 - Logična posledica dejanja (A25)
 - Odhod v sobo do opravičila (B25, E27, I33, I34)
 - Ohranjanje mirne krvi kot samo-pomiritev (C20)
 - Kričanje (D22)
 - Razlaga primernega vedenja (G16)
 - Vztrajanje (I37)
 - Razlog kaznovanja
 - Zamahovanje proti mami kot razlog zadnjega kaznovanja (B24)
 - Trma (B29, D24)
 - Preizkušanje staršev skozi hrano (F30)
 - Pogovor po kaznovanju (B27)
 - Ignoriranje otrokovih izpadov v javnosti (B28, H16)
 - Ignoriranje trme (I38, I40)
 - Izpolnitev obljube (B32)
 - Izogibanje prisiljevanju (B33, B35)
 - Izogibanje otrokovemu izkoriščanju (B34)
 - Odsotnost kaznovanja v javnosti (C19)
 - Odsotnost izpadov v javnosti (F28, F29)
 - Obsojanje okolice pri kaznovanju v javnosti (E25)
 - Nezainteresiranost za mnenje drugih (G18, H15, I39)
 - Obljuba nagrade v skrajni situaciji kot preusmeritev od neželenega vedenja (C21)
 - Shramba kot najučinkovitejša kazen (D25)
 - Stajica kot najučinkovitejša kazen (D26)
 - Dosežen cilj s pomočjo vztrajanja (E26)
 - Izogibanje prisiljevanju (C22)
 - Razlika pri načinih kaznovanja (E29)
 - Dogovor o kaznovanju brez poseganja v situacijo (E30)
 - Primeri kaznovanja
 - Prepoved teka z obrazložitvijo (A27)
- ❖ Meje
 - Postavljanje meja
 - Enakost pri postavljanju meja (A28, B36, C25, D28, E32, F33, F39, F40, G20, H18, I42)
 - Individualno postavljanje meja (A29, D29)
 - Podpiranje pri postavljanju meja (F34, F35, G21, H19)
 - Jasno postavljene meje (E31)
 - Trikratno opozorilo (B37)
 - Možnost izbire (B39, I45)
 - Upoštevanje meja
 - Otrokovo upoštevanje obeh staršev ob postavljanju meja (A30, F37, F41)
 - Domačnost pri že vzpostavljenih mejah (A31)

- Dobro odzivanje na meje s strani otroka (B40, F38, I45, I47, I48)
- Izkoriščanje ob neusklajenosti staršev (G22, I43, I44)
- Otrokovo preizkušanje svoje okolice (B42)
- Vsakodnevni želja po prestopanju meja (B43, D30, F36, H20, H21)
- Izpolnitev grožnje (B38, B41)
- Neupoštevanje besede »ne« (C23)
- Neupoštevanje besede »počakaj« (C24)
- Dajanje dobrega zgleda mlajšemu bratcu (F42)
- ❖ Nagrajevanje
 - Oblika nagrade
 - Pohvala (A32, B44, C27, D31, F44, I51)
 - Nagrajevanje s pomočjo tabele (B45)
 - Nagrada ob določenem številu štipendij (B46)
 - Materialna nagrada (B31, D32, E34, G26, I41, I49, I50)
 - Izogibanje materialnim nagradam (C26, F31, F32, F43, H14, H23)
 - Doživljajska nagrada (C28)
 - Nagrada v obliki pozornosti (D33, D34, D35, D36, D37, G27, H24)
 - Spodbujanje (F45)
 - Razlog nagrajevanja
 - Napredek v razvoju kot razlog nagrajevanja (A33)
 - Občasno nagrajevanje brez razloga (A34)
 - Rojstni dan, Miklavž in Velika noč (E33)
 - Ob trenutkih, ko sva ponosna nanje (E35, F46, G24, G25, H22)
 - Ob različnih dogodkih (G23)
 - Pomirjanje pri joku iz nelagodja (B30)
 - Nagrada kot preusmerjanje neželenega vedenja (D27)
 - Redkost obljube nagrad kot preusmerjanje neželenega vedenja (E28)
 - Izpolnitev obljube (B32)
- ❖ Načrt vzgoje
 - Prisotnost načrta vzgoje ob rojstvu otroka (E68, E69)
 - Delno oblikovanje načrta vzgoje (A49, D71, G48)
 - Odsotnost oblikovanja načrta vzgoje (B69, H37, I78)
 - Opustitev oblikovanega načrta vzgoje (G49)
 - Vzgajanje staršev po najboljših močeh (B74)
 - Uporaba »kmečke pameti« (A52, E76, G52, H39)
 - Prihodnost kot pokazatelj izida učinkovitosti vzgoje (A53, F86)
 - Vzgajanje otroka v prijazno osebo (B70)
 - Želja po lepem otroštvu (B71)
 - Učenje na podlagi izkušenj najinih staršev (C48, I81)
 - Vzgoja na podlagi izkušenj (E77, F84)
 - Individualni pristop v vzgoji (C49)
 - Veliko komunikacije (E71)
 - Zavedanje edinstvenosti vsakega otroka (C50)
 - Vzgoja glede na potrebe otrok (C51, D72, E74, I80)
 - Nenehno učenje in prilagajanje (D74)
 - Popolno nasprotje otrokovih osebnosti (E73)
 - Dober občutek, da sva na pravi poti (F82, F83, F85)
 - Literatura
 - Branje literature o vzgoji (E70, E72)
 - Delno branje literature o vzgoji (A50)
 - Odsotnost branja literature (B72, C57, F81, G51, H38, I79)
 - Odsotnost iskanja pravil za dobro vzgojo (B73, E75)

- Upoštevanje smiselnih nasvetov iz literature (A51, D73)
- Razlika med teorijo in prakso (D75, G50)
- Literatura o vzgoji kot učenje dobrih in slabih plateh lastne vzgoje (E78)
- ❖ Domača opravila
 - Naravnost staršev
 - Odsotnost domačih opravil (B75)
 - Želja staršev po samostojnem opravljanju domačih opravil (D76)
 - Želja staršev po samoiniciativnosti opravljanja domačih opravil (D77)
 - Spodbujanje k aktivnosti (D78)
 - Pomoč včasih kot ovira (D83, F88)
 - Potrpljenje ob izvedbi (D84, F89)
 - Odzivanje otrok
 - Otrokovo veselje do domačih opravil (A54, D79, E79, F87, F90, F91, G54, I82, I83, I84, I85)
 - Otrok ima lastne zadolžitve (A55, G53, H40)
 - Nenehna prisotnost otroka ob starših (B77)
 - Vsakodnevno vključevanje v domača opravila (C52)
 - Hitro naveličanje pri izvajanju (D80)
 - Trma pri izvajanju (D81)
 - Primeri domačih opravil
 - Držanje smetišnice, pospravljanje sobe in odnašanje smeti (B76)

3. Vpliv lastne vzgoje

- ❖ Nevtralna ocena lastne vzgoje
 - Dobrosrčnost (D38)
 - Strogost (D39, D41)
 - Milina (D40)
 - Občasno telesno kaznovanje (D44)
 - Namerno prekoračevanje meja (D45, I54)
 - Velika družina (E38)
 - Jasno postavljene meje (F56)
 - Mamina potuha ob očetovem kreganju (F58)
 - Delno zdrava vzgoja (F59)
- ❖ Pozitivna ocena lastne vzgoje
 - Dobra vzgoja (G28)
 - Dobo postavljene meje (C33, C35, H28)
 - Primerno kaznovanje (C36, D47)
 - Zainteresiranost staršev v otrokovo življenje (F57)
 - Pozitiven vpliv na osebnost (B47, B48, I52, I53)
 - Strah pred neupoštevanjem meja (C34)
 - Dobra finančna preskrbljenost (B52)
 - Vzgoja staršev kot močan dejavnik na posameznika (B49)
 - Cukanje za ušesa kot način kaznovanja (C37)
 - Ravno pravšnja strogost (D46)
 - Spoštovanje starih staršev (D48)
- ❖ Negativna ocena lastne vzgoje
 - Neprimerno kaznovanje (F48, F49)
 - Nezainteresiranost staršev v otrokovo življenje (B56, B57)
 - Negativen vpliv na osebnost (B50, B51)
 - Slabo postavljene meje (C29, E41, H26)
 - Kritika lastne vzgoje (A36)
 - Odsotnost staršev (A37, B53, F55)
 - Pojav očima (B54)

- Odsotnost avtoritete (A38)
- Varstvo starejše sestre (A40)
- Stroga vzgoja (B55, A39, F47, H25)
- Slaba finančna preskrbljenost (B58, E39)
- Odsotnost kaznovanja (C30)
- Bolezen v otroštvu (E40)
- ❖ Podobnosti v primerjavi z lastno vzgojo
 - Podobnost najine vzgoje in moje lastne vzgoje (A35, G35)
 - Jasno postavljene meje (C31, G32)
 - Kaznovanje (C32)
 - Zasidranost določenih vzorcev iz otroštva (A41, C39, F60, F61)
 - Ohranitev dobrih vzorcev iz lastne vzgoje (E37, E47, G33, G34)
 - Učenje otroka na podlagi vidnega (C40, C41, D50, F64, F65, G38, H30, I58, I59, I60)
 - Pomoč doma ob vikendih (D42)
 - Mešanica lastnih staršev kot posledica vzgoje (D49)
 - Preučevanje otroka (D51)
 - Uporaba učinkovitih metod (D52, G37, I56)
 - Družina kot opora (E50, G29)
 - Pogosta prisotnost očeta (E51)
 - Resnost in odločnost pri komunikaciji (F63)
 - Občasen udarec po riti (I55)
- ❖ Razlike v primerjavi z lastno vzgojo
 - Red ob očetovem prihodu domov (D43)
 - Iskanje novih rešitev (D53, G36, I57)
 - Izolacija s sestro kot nova vzgojna metoda (D54)
 - Občutek neupoštevanja na lastni koži kot nova vzgojna metoda (D55)
 - Izogibanje ponavljanjem vzorcev lastne vzgoje (E36, H27, H29)
 - Več komunikacije pri vzgoji najinih otrok (E42, E46, E49)
 - Več pohval pri vzgoji najinih otrok (E43)
 - Več spoštovanja do drugačnega mnenja pri vzgoji najinih otrok (E44)
 - Nezainteresiranost staršev v moje življenje (E45)
 - Popustljiva vzgoja (E48)
 - Učenje ne-oziranja na mnenje drugih ljudi (E52)
 - Učenje samozavestnosti (E53)
 - Učenje medosebnega spoštovanja (E54)
 - Zatiranje telesnega kaznovanja (F50, F51)
 - Spoznanje učinka komunikacije in zaupanja na dobro vzgojo (F52)
 - Želja po samokontroli in vztrajanju za dobro vzgojo (F53)
 - Poplačan trud s pomočjo vztrajanja (F54)
 - Odsotnost verbalnega kaznovanja (F62)

4. Zunanji dejavniki vzgoje

- ❖ Vzgojitelji
 - Močan vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka (A42, D56, F67, F68, G39, G40, H31, I61, I62)
 - Šibak vpliv vzgojiteljev na vzgojo otroka (B59, E56)
 - Vpliv vzgojiteljev odvisen od razmer doma (E55)
 - Drugačnost najine vzgoje z vzgojo v vrtcu (A43, F69)
 - Učenje drugačnosti skozi različne vzgoje (A44)
 - Učenje raznih veščin (B60, C42, H32, I63, I65)
 - Uživanje otrok kot naloga vzgojiteljev (B61)
 - Dvig samozavesti pri otroku (D57)

- Večji vpliv družbe in vrtčevskega sistema na vzgojo kot vzgojitelji sami (E57)
- Starši kot najmočnejši dejavnik, ki vpliva na vzgojo (E58, H33)
- Opazovanje vpliva vzgojiteljev na vzgojo otrok (F66)
- Jasne meje (F70)
- Občutek varnosti (F71, F72)
- Včasih je vzgojitelj kot nadomestni starš (F73)
- Socializacija (I64, I66)
- ❖ Bližnja okolica
 - Močan vpliv okolja na vzgojo (B62, D58, D59, H34, I67)
 - Lep odnos s starimi starši (E59, E60, H35, I70)
 - Varstvo starih staršev (E61)
 - Dober odnos s sosedi (E62)
 - Prijatelji v vrtcu (E63, F80)
 - Obrazložitev želja po dobri vzgoji (A45)
 - Upoštevanje želja staršev s strani okolice (F77)
 - Delno upoštevanje najinih želja s strani okolice (A46)
 - Neupoštevanje želja staršev glede vzgoje (C43)
 - Sprejemanje vzgoje drugih, dokler je v okviru otrokove varnosti (A47)
 - Oponašanje otrok v vrtcu kot posledica vpliva okolja (B63)
 - Razvajanje s strani starih staršev in neupoštevanje želja staršev (B64, D60)
 - Odsotnost babičinega varstva vpliva na manjšo razvjenost (D68)
 - Samovoljnost otrokovega karakterja, ki drugim ne dovoli razvajanja (D69)
 - Dodaten napor do zelenega cilja zaradi neupoštevanja želja staršev (B65)
 - Otrokovo izkoriščanje okolice (C44, F78, F79)
 - Občutek sprejetosti v novem okolju (I68, I69)
- ❖ Mediji
 - Gledanje primernih risank (A48, B66, D62, E65, F4, F76, G41, G44, G45, H72)
 - Risanke nimajo vpliva na vzgojo (B67)
 - Redkost gledanja risank (B68, D67)
 - Vpliv medijev na vzgojo otroka (C45)
 - Lažje omejevanje medijskih vsebin (C46)
 - Odsotnost igranja računalniških igrice (D63, E66, F74, G47)
 - Občasno igranje računalniških igrice (I73)
 - Občasna uporaba telefona (G42, H36)
 - Odsotnost uporabe telefona (I75)
 - Branje pravljič (D64, E64, F5, G46, D70)
 - Izogibanje gledanju televizije (D65)
 - Omejevanje uporabe telefona /televizije (G43, I71, i74)
 - Hiter padec pozornosti pri gledanju televizije (D66)
 - Poslušanje glasbe na napravah (E67, I77)
 - Preusmerjanje pozornosti na igranje družabnih igrice (I76)
- ❖ Selitev
 - Selitev kot rešitev za zmanjšanje razvjenosti (D61)

5. Partnerski odnos

- ❖ Dober odnos
 - Pogosta komunikacija (A56)
 - Dober odnos (B78)
 - Srečen odnos (B86, C53, D99, E80, F92, G55, H41)
 - Komunikacija, ki nama odgovarja (B79)
 - Izboljšanje odnosa z rojstvom sina (B80)
 - Trud do sreče (B87)
 - Redkost preprirov (D96, G60, G61)

- Ljubeč odnos (F93, F94, F95, G56, G57, H42)
- Čas za pogovor (G58, G59)

❖ **Konflikti**

- Občasni konflikti pred otroki (A57, C54, E82, F100)
- Izogibanje konfliktom pred otroki (B83)
- Želja po izogibanju konfliktov pred otroki (D85)
- Spoštljivost pri konfliktih (A58, D88)
- Odsotnost žaljivk pri konfliktih (D89, E83)
- Odsotnost trme pri konfliktih (E84)
- Občasno očitane (C55, D90, F98)
- Izogibanje očitane (A59)
- Odkritost pri konfliktih (A60)
- Izogibanje prepiranju zaradi malenkosti (A61)
- Izogibanje preusmerjanja pozornosti in ignoriranja (A62)
- Občasno ignoriranje (C56, D91, F103)
- Odsotnost ignorance (E85)
- Kreganje (B81, F96)
- Občasno zmerjanje (F99)
- Prelaganje krivde pri konfliktih (F104)
- Pogosti konflikti zaradi nepomembnih stvari (C57)
- Tečnost in slaba volja kot razlogi za kreganje (B82)
- Zavedanje otrokovih občutkov ob kreganju (B84)
- Sprotno reševanje konfliktov (B88, C58, C59, D97, D98, E81, F101, F102, G62, G63, H43)
- Sprejemanje kompromisov glede na karakter drugega (B89)
- Različni pogledi na vzgojo kot vzrok konfliktov (D86, F97)
- Razlika pri popustljivosti staršev do otrok (D87)
- Poslabšanje partnerskega odnosa zaradi poškodbe (D92, D93)
- Preobremenjenost kot razlog za konflikte (D94, D95)
- Popustljivost partnerja (F105)

6. Razlika v vzgoji otrok

❖ **Podobnosti v vzgoji sorojencev**

- Enaka vzgoja (D102, F106, F107, G64, G65, G68, G69, H44)
- Odsotnost težav pri sami vzgoji (E86)
- Skupno preživljanje prostega časa (E93)
- Skupno igranje (E94)
- Izleti (E95)
- Uživanje (E96)

❖ **Razlike v vzgoji sorojencev**

- Popolno nasprotje otrokovih osebnosti (D100, G66, G67)
- Odsotnost razlik med vzgojo otrok (E87)
- Razlika pri vzgojnih metodah (D101, D104)
- Razlika pri popuščanju (D103)
- Razlika v kaznovanju (D105, D109)
- Razlika v komunikaciji (D106, D107, D108)
- Razlika v nagrajevanju (D110)
- Vedno manjša obremenjenost staršev pri vzgoji (E88, E89, E90, H45)
- Izkoristek vsakega trenutka (E91, E92)

7. Partnerski odnos z bivšim partnerjem

❖ **Dober odnos z bivšim partnerjem**

- Dober odnos (I87)
- Sporazumen dogovor o deljenem starševstvu (I88, I89, I90, I92)

- Želja po vsakodnevnem otrokovem stiku z obema staršema (I91)
 - Vsakodnevna komunikacija (I93)
 - Otrokova navezanost do bivšega partnerja (I94)
 - ❖ Usklajevanje skupnega starševstva
 - Vsakodnevna komunikacija (I95, I96)
 - Usklajenost (I97)
 - Občasna srečanja (I98)
 - Želja po nadaljevanju dobrega odnosa (I99)
 - ❖ Priprava otroka na razhod staršev
 - Mladost kot razlog za nerazumevanje dogajanja (I100)
 - Počitnice kot razlog za ločeno življenje staršev (I101, I102)
 - Težave ob spremembi (I103, I104, I105, I107)
 - Pomoč in podpora bližnje okolice (I106, I112)
 - Razdvojenost otroka ob razhodu (I108)
 - Pojav agresije (I109)
 - Pojav razdražljivosti (I110)
 - Iskanje najboljše rešitve za otroka (I111)
 - Sprememba na bolje (I113, I114)
- 8. Partnerski odnos z novim partnerjem**
- ❖ Priprava otroka na spoznanje novega partnerja
 - Strah pred zavračanjem (I115, I116)
 - Dober odnos (I117, I118, I121, I126)
 - Dober odnos s starši novega partnerja (I127)
 - Privajanje novega partnerja na novo vlogo (I119)
 - Spoznavanje novega partnerja skozi igro (I120)
 - Povezanost (I122)
 - Občutek pripadnosti (I123, I124, I128, I129)
 - Ljubezen do biološkega očeta je večja (I125)